

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ENSTİTÜSÜ**

**KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ
ÜZERİNE ETKİSİ: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeynep SÖZCAN

**Enstitü Anabilim Dalı: İnsan Kaynakları Yönetimi
Enstitü Bilim Dalı : İnsan Kaynakları Yönetimi**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Tuncay YILMAZ

OCAK - 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ENSTİTÜSÜ

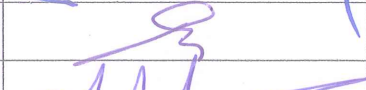

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ
ÜZERİNE ETKİSİ: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeynep SÖZCAN

Enstitü Anabilim Dalı: İnsan Kaynakları Yönetimi
Enstitü Bilim Dalı : İnsan Kaynakları Yönetimi

“Bu tez 09/01/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİÜYESİ	KANAATI	İMZA
Prof. Dr. Oğuz TÜRKAY	Başarılı	
Doç. Dr. Tuncay YILMAZ	Başarılı	
Dr. Öğr. Sevgi Dönmez Maç Üyesi	Başarılı	

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ENSTİTÜSÜ
TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU

Sayfa : 1/1

Öğrencinin

Adı Soyadı	:	Zeynep SÖZCAN
Öğrenci Numarası	:	Y156058014
Enstitü Anabilim Dalı	:	İnsan Kaynakları Yönetimi
Enstitü Bilim Dalı	:	İnsan Kaynakları Yönetimi
Programı	:	☒ ÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisi: Sakarya Üniversitesi Örneği
Benzerlik Oranı	:	%..... ¹⁷

İŞLETME ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

...../...../20.....
İmza

Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

...../...../20.....
İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Doç. Dr. Tuncay YILMAZ

Tarih:

İmza:

KABUL EDİLMİŞTİR

REDDEDİLMİŞTİR

EYK Tarih ve No:

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

ÖNSÖZ

Kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimi üzerine yapmış olduğum tez çalışmamda, değerli katkılarını benden esirgemeyen danışmanım Sayın Doç. Dr. Tuncay YILMAZ'a,

Tez araştırmam süresince bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım kıymetli hocalarım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Kazım MERT ve Sayın Arş. Gör. Emre EROL'a,

Çalışma sürecimde beni motive eden, ihtiyaç duyduğum her an yanımda olan arkadaşlarıma,

Lisans ve yüksek lisans öğrenimim boyunca maddi manevi desteklerini benden esirgemeyen aileme saygı, sevgi ve sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Zeynep SÖZCAN

09.01.2019

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	vi
TABLO LİSTESİ.....	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
ÖZET.....	ix
SUMMARY.....	x
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: KİŞİLİK KAVRAMI VE İÇERİĞİ.....	5
1.1. Kişilik Kavramı.....	5
1.2. Kişilik ile İlgili Kavramlar.....	6
1.2.1. Karakter.....	6
1.2.2. Mizaç.....	6
1.2.3. Yetenek.....	7
1.2.4. Benlik.....	7
1.2.5. Kimlik.....	7
1.3. Kişiliği Oluşturan Faktörler.....	7
1.3.1. Kalıtım ve Bedensel Yapı Faktörleri.....	8
1.3.2. Ailevi Faktörler.....	8
1.3.3. Sosyo-Kültürel Faktörler.....	9
1.3.4. Coğrafi ve Fiziki Faktörler.....	9
1.3.5. Sosyal Yapı ve Sosyal Sınıf Faktörleri.....	9
1.3.6. Diğer Faktörler.....	10
1.4. Kişilik Kuramları.....	11
1.4.1. Sigmund Freud'un Kişilik Kuramı.....	11
1.4.2. Alfred Adler'in Kişilik Kuramı.....	12
1.4.3. Carl Gustav Jung'un Kişilik Kuramı.....	12

1.4.4. Karen Horney'in Kişilik Kuramı.....	13
1.4.5. Eric Berne'nin Kişilik Kuramı.....	13
1.4.6. Erik H. Erikson'un Kişilik Kuramı.....	14
1.4.7. Hans J. Eysenck'in Kişilik Kuramı.....	15
1.4.8. Eric Fromm'un Kişilik Kuramı.....	15
1.4.9. Abraham Maslow'un Kişilik Kuramı.....	16
1.4.10. Gordon Allport'un Kişilik Kuramı.....	16
1.4.11. Diğer Kişilik Kuramları.....	17
1.5. Kişilik Özelliklerinin Belirlenmesinde Kullanılan Test ve Teknikler.....	18
1.5.1. Myers-Briggs Kişilik Envanteri.....	18
1.5.2. Cattell'in 16PF Kişilik Envanteri.....	18
1.5.3. Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri.....	19
1.5.4. Beş Faktör Kişilik Envanteri.....	19
1.5.4.1. Dışadönüklük-İçedönüklük.....	20
1.5.4.2. Yumuşak Başlılık-Düşmanlık.....	20
1.5.4.3. Özdenetim-Sorumluluk.....	21
1.5.4.4. Duygusal Denge-Dengesizlik.....	21
1.5.4.5. Deneyime Açıklık.....	22
1.5.5. Diğer Kişilik Envanterleri.....	22
BÖLÜM 2: GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI İÇERİĞİ, KİŞİLİK VE GİRİŞİMCİLİK İLİŞKİSİ.....	24
2.1. Girişimcilik Kavramı ve Önemi.....	24
2.2. Girişimcilik ile İlgili Benzer Kavramlar.....	28

2.2.1. Yöneticilik.....	28
2.2.2. Sermayedar.....	28
2.2.3. Patronluk.....	28
2.2.4. İşveren.....	29
2.2.5. Liderlik.....	29
2.2.6. Esnaflık.....	29
2.2.7. Tacirlik.....	29
2.2.8. Teknisyen.....	30
2.3. Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi.....	30
2.3.1. Dünya'da Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi.....	30
2.3.2. Türkiye'de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi.....	32
2.3.2.1. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi.....	32
2.3.2.2. Cumhuriyet Dönemi.....	32
2.3.2.3. 1970'li Yıllar.....	33
2.3.2.4. 1980'li Yıllar.....	33
2.3.2.5. 2000 Sonrası Girişimcilik.....	34
2.4. Girişimcilik Türleri.....	34
2.4.1. Orijinal Girişimcilik.....	34
2.4.2. Özel Sektör Girişimciliği.....	34
2.4.3. İç Girişimcilik.....	35
2.4.4. Kurumsal Girişimcilik.....	36
2.4.5. Sosyal Girişimcilik.....	36
2.4.6. Ekogirişimcilik.....	37
2.4.7. Stratejik Girişimcilik.....	38
2.4.8. Kamu Girişimciliği.....	38
2.4.9. Akademik Girişimcilik.....	39

2.4.10. Sanal (Dijital) Girişimcilik.....	39
2.4.11. Kadın Girişimciliği.....	40
2.5. Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler.....	41
2.6. Girişimciliği Belirleyen Faktörler.....	42
2.6.1. Bireysel Yaklaşım.....	42
2.6.2. Çevresel Yaklaşım.....	44
2.6.3. Firma Yaklaşımı.....	44
2.7. Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları.....	44
2.7.1. Girişimciliğin Avantajları.....	44
2.7.2. Girişimciliğin Dezavantajları.....	45
2.8. Girişimcilik Eğilimi ve Etkileyen Faktörler.....	46
2.8.1. Aile.....	47
2.8.2. Eğitim.....	48
2.8.3. Toplumsal Kültür.....	49
2.8.4. Kişilik Özellikleri.....	50
2.9. Kişilik Özellikleri ile Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişki.....	51
2.10. Kişilik Özellikleri ve Girişimcilik Eğilimi ile İlgili Literatür Taraması.....	51
BÖLÜM 3: KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ ÜZERİNE ETKİŐİ: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ.....	54
3.1. Araştırmanın Amacı.....	54
3.2. Araştırmanın Kapsamı.....	54
3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	55
3.4. Araştırma Modeli ve Hipotezler.....	55
3.5. Evren ve Örneklem.....	58
3.6. Veri Toplama Aracı.....	58

3.7. Verilerin Analizi.....	60
3.8. Bulgular ve Yorum.....	60
3.8.1. Araştırmaya Ait Ölçeklerin Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizleri.....	60
3.8.2. Araştırmaya Ait Ölçeklerin Tanımlayıcı İstatistikleri.....	63
3.8.3. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	64
3.8.4. Değişkenler Arası Korelasyon Analizine İlişkin Veriler.....	72
3.8.5. Değişkenler Arası Regresyon Analizine İlişkin Veriler.....	73
3.8.6. Farklılık Analizleri.....	75
SONUÇ.....	84
KAYNAKÇA.....	89
EKLER.....	103
ÖZGEÇMİŞ.....	111

KISALTMALAR

AR-GE : Araştırma Geliştirme

BFKE : Beş Faktör Kişilik Envanteri

KOSGEB : Kùçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

SPSS : Statistical Package for the Social Sciences

STK : Sivil Toplum Kuruluşu

TDK : Türk Dil Kurumu

TÜSİAD : Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : İnsan Yaşam Döngüsünde Sekiz Evre.....	14
Tablo 2 : Girişimci Tanımları.....	26
Tablo 3 : Girişimci Olmayı Belirleyen Psikolojik ve Demografik Faktörler.....	42
Tablo 4 : Girişimcilik Eğilimi Ölçeği Puan Değerlendirmesi.....	60
Tablo 5 : BFKE Güvenilirlik Analizi Değerleri.....	62
Tablo 6 : Girişimcilik Ölçeği Güvenilirlik Analizi Değerleri.....	63
Tablo 7 : Kullanılan Ölçeklerin Aritmetik Ortalaması ve Standart Sapma Değerleri.....	64
Tablo 8 : Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları (n=362).....	65
Tablo 9 : Değişkenler Arası Korelasyon Analizi Sonuçları.....	72
Tablo 10 : Değişkenler Arası Regresyon Analizi Sonuçları.....	74
Tablo 11 : Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılık Analizi (n=362).....	75
Tablo 12 : Teknik veya Sosyal Bilimler Öğrenimine Yönelik Farklılık Analizi (n=362).....	77
Tablo 13 : Girişimcilik Eğitimi Alma Durumuna Göre Farklılık Analizi (n=362).....	79
Tablo 14 : Babanın Mesleğine İlişkin Farklılık Analizi (n=362).....	80
Tablo 15 : Annenin Mesleğine İlişkin Farklılık Analizi (n=362).....	81
Tablo 16 : Girişimcilik Faaliyetinde Bulunma Durumuna İlişkin Farklılık Analizi (n=362).....	82
Tablo 17 : Hipotez Testlerinin Sonuçları.....	83

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1 : Aile-Girişimci Kişilik İlişkisi.....	47
Şekil 2 : Araştırma Modeli.....	56

Tezin Başlığı: Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisi: Sakarya Üniversitesi Örneği	
Tezin Yazarı: Zeynep SÖZCAN	Danışman: Doç. Dr. Tuncay YILMAZ
Kabul Tarihi: 09.01.2019	Sayfa Sayısı: x (ön kısım) + 102 (tez) + 8 (ek)
Anabilim Dalı: İnsan Kaynakları Yönetimi Bilim Dalı: İnsan Kaynakları Yönetimi	
<p>Bu çalışma kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu amaç kapsamında örneklemini Sakarya Üniversitesi'nin sosyal bilimler eğitimi veren İşletme ve İktisat Bölümü öğrencileri ile teknik bilimler eğitimi veren Makine, Endüstri ve Bilgisayar Mühendisliği Bölümü öğrencilerinden 362 kişinin oluşturduğu bir anket uygulaması gerçekleştirilmiştir.</p> <p>Uygulama sonrası elde edilen veriler SPSS 24.0 programı ile analiz edilmiştir. Kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan analizler sonucu kişiliğin dışadönüklük, özdisiplin ve deneyime açıklık boyutları ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunurken, duygusal dengesizlik boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Kişiliğin yumuşak başlılık boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında ise istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.</p> <p>Girişimcilik eğiliminin demografik değişkenlere (cinsiyet, üniversite eğitimi, girişimcilik eğitimi, ailenin meslek durumu, girişimcilik faaliyeti) göre farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymaya yönelik yapılan analizler sonucu, erkek katılımcıların girişimcilik eğilimlerinin kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Teknik bilimler eğitimi alan öğrenciler ile sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında herhangi bir farklılık bulunamamıştır. Kişilik özelliklerine bakıldığında ise sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin dışadönüklük, yumuşak başlılık ve özdisiplin boyutu skorlarının teknik bilimler eğitimi alan öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Kişiliğin duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık boyutlarında ise bu iki grup arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Girişimcilik eğitimi alan katılımcılar ile almayan katılımcıların girişimcilik eğilimlerinin farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Ailenin meslek durumunun da katılımcıların girişimcilik eğilimlerini farklılaştırmadığı ortaya çıkmıştır. Son olarak da girişimcilik faaliyetinde bulunan katılımcıların girişimcilik eğilimlerinin faaliyette bulunmayanlara göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.</p>	
Anahtar Kelimeler: Kişilik, Kişilik Özellikleri, Girişimcilik, Girişimcilik Eğilimi	

Title of the Thesis: The Effect of Personality Traits on Entrepreneurship Tendency: A Case Study of Sakarya University	
Author: Zeynep SÖZCAN	Supervisor: Assoc. Prof. Tuncay YILMAZ
Date: 09.01.2019	Nu. of Pages: x (pretext) + 102 (main body) + 8 (app.)
Department: Human Resources Management	Subfield: Human Resources Management
<p>This study aims to reveal the effects of personality traits on entrepreneurship tendency. Within the scope of this aim, conducted a questionnaire consisting of 362 students from the Department of Mechanical, Industrial and Computer Engineering, which educate to technical education in Sakarya University and the students of the Department of Business and Economics, which educate to social sciences in Sakarya University.</p> <p>Data obtained after application analyzed with SPSS 24.0 program. As a result of analyzes conducted to determine the relationship between personality traits and entrepreneurship tendency, while there is a positive and significant relationship found personality extroversion, self-discipline and openness to experience between entrepreneurship tendency, a negative and significant relationship detected between emotional imbalance dimension and entrepreneurial tendency. There was no statistically significant relationship between the softness of personality and entrepreneurial tendency.</p> <p>As the result of analyzes conducted to determine whether entrepreneurship tendency differs according to demographic variables (gender, university education, entrepreneurship education, family occupational status), it was found that entrepreneurial tendencies of male participants were higher than female participants. There is not the entrepreneurship tendencies difference found between the students who study technical sciences education and of the students who study social sciences education. According to personality traits determined that students who study social sciences education had higher extrovert, softness and self-discipline scores than the students who study in technical sciences. In terms of emotional imbalance and openness to experience, no significant difference found between these two groups. It was determined that the entrepreneurship tendencies did not change between the participants who took entrepreneurship education and who did not take entrepreneurship education. It revealed that the occupational status of the family did not differentiate the entrepreneurship tendencies of the participants. Finally, it was found that who has entrepreneurship activity, the entrepreneurship tendencies were higher than those who did not activity.</p>	
Key Words: Personality, Personality Traits, Entrepreneurship, Entrepreneurship Tendency	

GİRİŞ

Tarihsel kökeni çok eski zamanlara dayanan girişimciliğin önemi, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçilmesiyle birlikte giderek artış göstermiştir. Küreselleşmenin ekonomi üzerindeki etkileri düşünüldüğünde, ülkelerin değişen ve gelişen dünya düzenine ayak uydurabilmeleri ve bu düzen içerisinde gelişmiş ülke sınıfında yer alabilmeleri ancak girişimcilik faaliyetleri ile mümkün olabilmektedir.

Ekonominin yapıtaşları olarak nitelendirilen girişimciler, toplumsal refahın ve kalkınmanın kilit noktasını oluşturmaktadır. Kendi işlerini kurarak bir yandan ülke ekonomisine katkıda bulunan girişimciler, bir yandan da işsiz bireyleri kurdukları işletmelerde istihdam etmeleriyle toplumsal bir sorun olan işsizliğin önlenmesinde aktif bir rol oynamaktadır.

Girişimciliğin zamanla birçok disiplin tarafından ele alınmasıyla birlikte, günümüzde girişimcilik eğilimi konusu da oldukça önemli hale gelmiştir. Girişimcilik eğiliminin belirlenmesinde etkili olan birçok faktör bulunmaktadır. Aile yapısı, eğitim, toplumsal kültür ve kişilik özellikleri bu faktörler arasında yer almaktadır (Kartal, 2018)

Bireylerin en temel ayırt edici özelliği olarak nitelendirilen kişiliğin, girişimciliğin ortaya çıkması üzerindeki etkileri göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür. Yeni bir girişimde bulunma ve bu girişimi etkin bir şekilde sürdürme noktasında neden bazı bireylerin başarılı olup bazılarının başarısız olduğu kişilik özellikleri ile açıklanmaktadır (Karaca, 2015).

Girişimciliğin doğuştan geldiği konusundaki görüşün zaman içerisinde değişmesiyle birlikte, girişimcilik eğiliminin, etkin bir eğitim vasıtasıyla ortaya çıkarılabileceği görüşü gündeme gelmiştir. Gerçekten de yapılan araştırmalar bireylerin almış oldukları eğitimin, onları kendi işlerini kurmaları konusunda fikir ve beceri sağlayarak cesaretlendirebileceğini, girişimcilik için gerekli olan yaratıcılık, bağımsız hareket edebilme gibi yetilerinin gelişmesine katkıda bulunabileceğini göstermiştir (Özdemir ve Mazgal, 2012).

Girişimcilik eğitimlerinin verildiği kurum ve kuruluşlardan biri de üniversitelerdir. Üniversitelerde verilen eğitimler, günümüzün potansiyel girişimcileri olarak

nitelendirilen üniversite öğrencilerinin girişimciliğe bakış açılarını etkilemekte ve girişimciliği bir kariyer olarak algılamalarına imkan tanımaktadır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerine etkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda girişimcilik eğiliminin şekillenmesinde, üniversite öğrencilerinin beş faktörlü kişilik özelliklerinin etkisini ortaya çıkarmak üzere bir araştırma sorusu belirlenmiş ve bu soru çerçevesinde çalışma yürütülmüştür. Çalışma, *"Kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimine etkisi nedir?"* sorusuna cevap aramaktadır. Ayrıca çalışma kapsamında katılımcıların demografik özelliklerinin de ortaya konması amaçlanmıştır.

Çalışmanın Önemi

Girişimcilik daha çok bireysel bir kararla başlanan bir faaliyet olduğundan, başarılı girişimlerin altında yatan temel unsur, girişimcinin kişilik özelliğine dayanmaktadır. Son zamanlarda girişimcilik alanında yapılan çalışmaların da girişimcinin kişiliği ve girişimcilik eğilimi üzerine odaklanmasının nedeni bu yüzdendir. Bu çalışmalar kapsamında girişimci bir bireyde bulunması gereken kişilik özellikleri risk alma, bağımsızlık isteğine sahip olma, belirsizliğe karşı tolerans gösterme, kendine güven ve içsel kontrol hissi olarak tespit edilmiş ve bu özelliklere sahip bireylerin girişimcilik eğiliminde bulunabilecekleri ifade edilmiştir. Bu araştırma ile geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış ve sosyal bilimler alanında çeşitli araştırmalara konu olmuş beş faktör kişilik özellikleri ile girişimcilik ve girişimcilik eğilimi açıklanmaya çalışılmıştır.

Girişimciliğin ülkelerin kalkınmasında ve gelişmesindeki etkileri düşünüldüğünde girişimcilik ruhu ve cesareti taşıyan bireyler yetiştirmenin de devletler açısından ne derece büyük bir öneme sahip olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle genç nüfusa sahip toplumlarda girişimciliğe ilgi duyan ve girişimciliği bir kariyer olarak gören bireylerin çeşitli eğitimler ve teşviklerle desteklenmesi gerekmektedir. İşte bu noktada üniversitelere de büyük rol düşmektedir. İş hayatına atılmanın son basamağı olarak görülen üniversitelerde verilen eğitimler, girişimcilik potansiyeli taşıyan bireylerin bu potansiyelinin açığa çıkarılmasını sağlayarak bireyleri girişimciliğe teşvik etmektedir.

Çalışmanın üniversite öğrencileri üzerine uygulanmış olması bu açıdan önem arz etmektedir.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Veri toplama aracı anket tekniği tercih edilmiş ve örneklemini Sakarya Üniversitesi'nde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin oluşturduğu 381 katılımcıya uygulanmıştır. Uygulanan anketler sonrası geçerli durumda olan 362 anket formu analize tabi tutulmuştur.

Kullanılan anket formu demografik özellikler, kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimi sorularının yer aldığı üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde katılımcıların demografik özelliklerinin tespitine yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümünde kişilik özelliklerini belirlemek üzere John, Donahue ve Kentle (1991) tarafından geliştirilen, geçerlilik ve güvenilirlik analizleri daha önceden yapılmış Beş Faktör Kişilik Envanteri kullanılmıştır. Üçüncü bölümünde ise girişimcilik eğilimini ölçmek üzere Yılmaz ve Sünbül (2009) tarafından geliştirilen "Üniversite Öğrencileri Girişimcilik Ölçeği" kullanılmıştır.

Çalışma kapsamında gerçekleştirilen uygulama sonrası elde edilen veriler, SPSS 24.0 programı kullanılarak çeşitli istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur. Verilerin analizinde frekans, regresyon, pearson korelasyon, bağımsız örneklem T-testi ve one-way ANOVA uygulanmıştır. Yapılan analizler, araştırma sorusu ve hipotezler çerçevesinde değerlendirilerek bulgu ve yorumlar ile sunulmuştur.

Çalışma, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişilik kavramı genel hatlarıyla ele alınmıştır. Kişilik kavramının tanımı yapılarak, kişilik ile ilgili kavramlar, kişiliği oluşturan faktörler, kişilik kuramları ve kişilik özelliklerinin belirlenmesinde kullanılan test ve tekniklere değinilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde girişimcilik kavramına yer verilmiştir. Girişimcilik kavramı tanımlanarak girişimcilik ile ilgili benzer kavramlar irdelenmiştir. Girişimciliğin tarihsel gelişimi ve önemi beraberinde girişimcilik türleri açıklanmıştır. Girişimcilerde bulunması gereken özellikler, girişimciliği belirleyen faktörler, girişimciliğin avantaj ve dezavantajları, girişimcilik eğilimi ve etkileyen faktörler açıklanarak kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki ele alınmıştır.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerine etkisini incelemek adına gerçekleştirilen araştırmaya yer verilmiştir. Sakarya Üniversitesi'nin Mühendislik Fakültesi Makine Mühendisliği ve Endüstri Mühendisliği Bölümü, Bilgisayar ve Bilişim Bilimleri Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü, İşletme Fakültesi İşletme Bölümü ve Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü son sınıf öğrencilerine kişilik özelliklerinin belirlenmesine yönelik Beş Faktör Kişilik Envanteri ve girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesine yönelik Üniversite Öğrencileri Girişimcilik Ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen veriler istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur. Araştırmanın amacı, kapsamı, sınırlılıkları, model ve hipotezleri, evren ve örnekleme ilişkin bilgi verilmiş ve analiz sonucu elde edilen bulgu ve yorumlar sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

KİŞİLİK KAVRAMI VE İÇERİĞİ

1.1. Kişilik Kavramı

İnsan, anlaşılması güç bir varlıktır. Düşünce, tutum ve davranışlar insandan insana hatta toplumdan topluma değişiklik göstermektedir. Bu demek oluyor ki, insan 'bireysel' bir varlıktır ve ona bu bireyselliğini veren "kişilik" dediğimiz, onun başkalarından ayıran kendine özgü bir şekilde geliştirdiği ilişkiler bütünüdür (Aytaç, 2000: 154).

Kişilik kavramının kökeni, Latince'de maske anlamına gelen 'persona' kelimesine dayanmaktadır (Hergenhahn ve Olson, 2010: 1). Roma tiyatrosunda oyuncular, temsil ettikleri özelliklere uygun maskeler kullanarak kendi rollerini bu maskeler vasıtasıyla canlandırmaktaydı (Zel, 2001: 21). O dönemde maskenin arkasında yer alanın gerçek kişiliğini değil canlandırdığı rolü temsil eden bu kavram, zamanla kişinin gerçek hayatta sergilediği duygu, düşünce ve davranışlarının bütünü anlatmak için kullanılmaya başlanmıştır (Aslan, 2008: 8).

Geçmişten bu yana, birçok alanın araştırma konusu olan kişilik kavramıyla ilgili farklı araştırmacılar tarafından çeşitli tanımlamalar yapılmıştır.

Cloninger (2013: 2), kişiliği "bireyin davranış ve deneyimleri altında yatan temel nedenler" olarak tanımlamıştır.

Greenberg ve Baron (1997)'a göre kişilik "bireye mahsus, emsalsiz, çok değişken olmayan, belirli bir konuda bireyin sergilediği duygular, düşünceler ve davranışlar bütünüdür" (Koroğlu, 2014: 140).

Güney (2015: 187)'e göre kişilik, "bireye düşünme, konuşma, hissetme ve olaylara bakış açısıyla doğuştan gelen ve sonradan kazandığı, onu başkalarından ayıran özelliklerinin tamamının oluşturduğu bir bütündür".

Köknel (1983: 23)'e göre kişilik, "*bir insanı başkalarından ayıran zihinsel, bedensel ve ruhsal özelliklerin tümü*"dür.

Yelboğa (2006: 198), kişiliği, "bireyin duyuş, düşünüş, davranış şekillerini etkileyen unsurların kendine has görüntüsü" olarak tanımlamıştır.

Cüceloğlu (2005: 404)'na göre kişilik, "*bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki şekli*"dir.

Yapılan tüm tanımlar değerlendirildiğinde kişiliği, bireye özgü, onu diğer bireylerden ayıran duygu, davranış ve tutumlar olarak ifade edebiliriz.

1.2. Kişilik ile İlgili Kavramlar

Kişilik kavramıyla ilişki olup çoğu zaman birbirinin yerine kullanılan bazı kavramlar bulunmaktadır. Bunlar; karakter, mizaç, yetenek, benlik ve kimlik kavramlarıdır.

1.2.1. Karakter

Karakter kavramı, "*bireyin yaşam biçiminin ve davranış örüntüsünün dışa vurumu*" olarak tanımlanmaktadır (Sarıtaş, 1997: 534). Yunanca "oyarak şekil verme" anlamına gelen karakter kavramı, bireyin ayırıcı özelliklerini ifade etmek için kullanılır (Aslan, 2008: 9). Belirli bir süre içinde kişinin devam ettirdiği kişilik özellikleri karakterin bir yansımasıdır (Zel, 2001: 27).

Bireylerin ahlak kurallarına, toplumsal değerlere ve toplum kültürüne uygun davranış gösterme biçimi olan karakter, doğuştan var olduğu için çocuğun dünyaya gelmesiyle birlikte kendini belli eder, değişmez ve sürekli dir (Aytaç, 2000: 156).

1.2.2. Mizaç

Halk arasında huy olarak da adlandırılan mizaç kavramı, bireyin duygusallık ve hareketlilik özelliklerini ifade etmek için kullanılır (Eroğlu, 1998: 149). Günlük yaşam içinde bireye has, oldukça kısıtlı, belirli duygusal tepkilerin nicelik ve nitelik bakımından değişmesi olarak tanımlanmaktadır (Çetin ve Beceren, 2007: 118).

Mizaç, bireyin duygusallık tarafını temsil ettiğinden, bu konudaki özelliklerin bir kısmı kalıtsal olarak önceki kuşaklardan geçerken bir kısmı da sonradan öğrenme ve alışma yoluyla elde edilir (Zel: 2001: 28). Kızmak, öfkelenmek, neşeli veya sıkılgan olmak gibi kişiden kişiye değişen özellikler bireyin mizacını ifade eder (Güney, 2015: 197).

1.2.3. Yetenek

Yetenek, kişilerin belirli olay, durum ve ilişkileri kavrayabilme, analiz edebilme, sonuçlandırabilmeyle ilgili bazı zihinsel özelliklerin ve bunları gerçekleştirmeye yönelik bedensel niteliklerin tamamını ifade etmektedir (Sarıtaş, 1997: 535).

Yetenekler, zihinsel ve bedensel olmak üzere iki grupta incelenir. Görme, yürüme, konuşma, ses tonlarını ayırma, el-kol-ayak organlarını belli bir koordinasyon içerisinde hareket ettirme gibi özellikler kişinin bedensel yeteneklerini oluştururken, sayısal ilgi, hafıza yeteneği, karşılaştırma yapabilme, soyut düşünme gibi özellikler de kişinin zihinsel yeteneklerini oluşturur (Tutar, 2013: 295-296).

1.2.4. Benlik

Kişilik, bireyin benliği ve dış dünyası arasındaki karşılıklı ilişki sonucu oluşmaktadır (Aytaç, 2000: 158). Benlik kavramı, "bireyin kendisi ile ilgili algılamalarının, geçmiş yaşantılarının, kişisel atıflarının, gelecekle ilgili hedeflerinin onun zihninde temsil edilmiş biçimi" olarak tanımlanmaktadır (Aydın, 1996: 41). Bireyin sahip olduğu benlik bilinci, kendisi ile ilgili düşüncelerini, algılamalarını içermekte ve ona sosyal dünyaya cevap verme, idare etme, kontrol gibi bilgiler sağlamaktadır (Sayiner vd., 2007: 254).

1.2.5. Kimlik

Farklı alanlarda, farklı biçimlerde tanımlanan kimlik kavramı ile ilgili fiziksel, bilişsel ve toplumsal alanlarda ortak olarak kullanılabilen en basit tanım "ben kimim?" sorusuna bireyin ya da bireylerin verdiği yanıtıdır (Ekşi vd., 2013: 298-299).

Kimlik, "bireyi, diğer bireylerden ayıran tutarlı ve yapılanmış göstergeler" olarak tanımlanmaktadır (Aşkın, 2007: 214). Bireylerin gerek kültürel gerekse yaşadıkları çevrelerdeki sosyal konum ve statülerinin karşılığı olan kimlik; inanç, tutum, değer yargıları gibi yaşam biçimini sembolize eden çok boyutlu bir kapsama sahiptir (Karaduman, 2010: 2886).

1.3. Kişiliği Oluşturan Faktörler

Kişilik, belirli bir zaman dilimi içindeki davranış türü değildir; aksine kişilik, geçmişin, bugünün ve yarının oluşturduğu bir bütündür (Tutar, 2013: 297). Birey alışkanlıklarını sürdürmek isteyen ve geleceğe ayak uydurmaya çalışan bir yapıya sahip olduğundan

kişilik; geçmişin izleri, şimdiki zaman uygulamaları ve yarının davranışlar üzerindeki gözlenebilir yönü ile oluşmaktadır (Çetin ve Beceren, 2007: 113). Çok yönlü ve karmaşık bir yapıya sahip olan kişiliği oluşturan birçok temel faktör bulunmaktadır (Eroğlu, 1998: 140). Bu faktörler aşağıda incelenecektir.

1.3.1. Kalıtım ve Bedensel Yapı Faktörleri

Kişiliğin oluşmasında kalıtsal faktörler önemli bir role sahiptir. Çünkü bireyler, kişilik özelliklerinin çoğunu doğuştan getirmekte ve bu özellikler bireyler arasındaki farklılıkları yaratan önemli unsurlar arasında yer almaktadır (Güney, 2015: 188-189).

Kalıtsal özellikler, canlıların kendi soy özelliklerini daha sonraki kuşaklara aktarmasını sağlayan biyolojik etkenlerdir (Aytaç, 2000: 163). Kişinin göz rengi, saç rengi, yüz hatları, boyu, cinsiyeti gibi fenotipik özellikleri ile kan grubu, sahip olduğu veya gelecekte karşılaşılabileceği hastalıklar gibi genotipik özelliklerinin yanı sıra kişilik özellikleri de kalıtım yoluyla aileden kazanılan miraslardır (Çetin ve Beceren, 2007: 113).

Bireyin sahip olduğu özelliklerden hangilerinin kalıtım yoluyla geçtiği kesin olarak bilinmemektedir (Zel, 2001: 22). Bununla birlikte, zihinsel özelliklerin ve davranış biçimlerinin belirlenmesinde kalıtsal faktörler önemli bir unsur olarak kabul edilirken, değerlerin ve ideallerin oluşmasında ve inanç sisteminin şekillenmesinde kalıtımın payı nispeten daha azdır (Sarıtış, 1997: 531).

1.3.2. Ailevi Faktörler

Aile, bireyin karşılaştığı ilk sosyal gruptur (Tutar, 2013: 300). Kişilik alanında yapılan araştırmalar, çocuklarda gözlemlenen kişilik özelliklerinin önemli bir bölümünün ailede bulunan özelliklerden etkilendiğini ortaya koymaktadır (Develioğlu ve Tekin, 2013: 17). Anne ve babalar çocuklarını büyütürken, kendileri farkında olsun veya olmasın, çocukları ebeveynlerinin ahlaki ve kültürel değerlerini ve birçok kişilik özelliklerini taklit ederek öğrenir (Zel, 2001: 24). Bu nedenle aile, bir toplumda kabul gören davranış örüntülerinin bireye aktarılmasında ve tanıtılmasında önemli bir rol üstlenmektedir (Yıldızoğlu, 2013: 48).

Aile içi ilişkiler de, kişiliğin şekillenmesinde etkilidir. Anne ve babanın, ilişkilerinde karşılıklı saygı ve sevgiyi ön planda tuttuğu ailelerde, çocukların da saygı ve sevgiyle

hareket ettiği; anne ve babanın otoriter bir davranış sergilediği ailelerde, çocukların da insan ilişkilerinde sert davrandıkları yapılan araştırmalarla doğrulanmıştır (Güney, 2015: 191).

1.3.3. Sosyo-Kültürel Faktörler

Bireyin içinde bulunduğu toplumsal ve kültürel ortam, onun toplumun değerlerinden etkilenecek sosyalleşmesine neden olur (Aytaç, 2000: 163). Her birey, kendi ait olduğu kültürü tarafından yoğun bir biçimde etkilenir ve bu etkileşim sonucu, bireylerin bazı kişilik özellikleri, seçme şansını olmadan itirazsız bir biçimde kendi kültürünün unsurları vasıtasıyla şekillendirilir (Eroğlu, 1998: 142).

Her toplumun kendine özgü yaşama biçimleri, örf, adet, gelenek ve görenekleri vardır ve yeni doğan bir çocuk bu özellikler çerçevesinde yetiştirilir (Güney, 2015: 190).

Kişiliğin oluşumunda kalıtsal faktörlerin yanı sıra sonradan öğrenme ile kazanılan özellikler de etkili olmaktadır. Kültürel yapı ile öğrenme arasında büyük bir ilişki vardır (Isır, 2006: 43). Birey, ait olduğu kültürel yapı içinde öğrendikleri ile bazı yeni özellikler elde ederek kişiliğini biçimlendirir (Zel, 2001: 23).

1.3.4. Coğrafi ve Fiziki Faktörler

Bireyin yetiştiği coğrafi ve fiziki faktörler onun kişiliği üzerinde oldukça etkilidir. İnsanın içinde yaşadığı çevreyle durmaksızın sürüp giden etkileşimleri, onun davranışlarını şekillendirir (Köknel, 1983: 34).

Toplumların yerleştiği yerlerin konumları, yani enlem durumu ile denizden yükseltisi daha çok dolaylı olsa bile bireylerin kişilik yapısında etkili olmaktadır (Eroğlu, 1998: 147). Gerçekten de, kıyı kesimlerde yaşayanlar ile, kara bölgelerinde ve dağlık bölgelerde yaşayanlar arasında ve aynı şekilde soğuk iklime sahip yerlerde yaşayanlar ile sıcak iklime sahip yerlerde yaşayan bireyler arasında kişilik farklılıkları olduğu görülmektedir (Çetin ve Beceren, 2007: 117).

1.3.5. Sosyal Yapı ve Sosyal Sınıf Faktörleri

Bireylerin üyesi olduğu sosyal sınıf ve sosyal yapı, onların kişiliklerinin oluşmasında önemli bir rol oynar. Sosyal sınıf, yetişme ve gelişme çağlarında bireyin içerisinde yer

alacağı sosyal grupların ve alt kültürlerin mahiyetini de etkilemektedir (Okutan, 2010: 26).

Bireyin ait olduğu sosyal sınıf, onun düşünce ve eğilimlerini, yaşam biçimini, eğitim imkanlarını, tüketim alışkanlıklarını ve birtakım kişisel özelliklerini etkiler (Zel, 2001: 25). Üst sosyal sınıfa ait bir bireyin hayata hazırlanışı ve yaşam tarzı ile bir alt sosyal sınıfa ait bireyin yaşam tarzı birbirinden farklıdır ve tüm bu farklılıklar kişisel farklılıkları da beraberinde getirmektedir (Yurtsever, 2009: 19). Yapılan araştırmalar ailenin gelir düzeyi, eğitim seviyesi hatta oturduğu konutun bile benlik gelişimini etkileyerek kişiliği şekillendirdiğini ortaya koymaktadır (Aytaç, 2000: 165).

1.3.6. Diğer Faktörler

Kişiliğin oluşumunda önemli bir role sahip bu faktörlerin dışında başka faktörler de bulunmaktadır. Kitle iletişim araçları, yetişkinlerle olan etkileşim biçimi, doğum sırası, zeka, anne baba tutumları, ailenin ekonomik durumu ve beslenme bu faktörler arasında yer almaktadır (Tutar, 2013: 302-303).

Bunlardan ilki olan kitle iletişim araçlarının bireyin kişiliğinin şekillenmesinde önemli bir rolü vardır. Kitaplar, dergiler, televizyon vb. kitle iletişim araçlarını kullanan ve kullanmayan bireylerin kişilikleri arasında farklılıklar gözlemlenmektedir (Güney, 2015: 192).

Yetişkinlerle olan etkileşim biçimi kişiliğin oluşmasında etkili olan bir diğer faktördür. Bireylerin, bazı ideallerini, gelecekle ilgili beklentilerini veya davranış biçimlerini belirleme sırasında, yakın çevresindeki bazı yetişkinleri kendilerine örnek almaları, onların kişilikleri üzerinde etkili olmaktadır (Eroğlu: 1998: 148).

Bireylerin doğum sırası, kişiliği etkileyen önemli bir faktördür. Alfred Adler'e göre doğumdaki sıra, bireyin zeka ve yetenek seviyesini etkilemektedir. Adler'in doğum sırası kuramına göre, ilk doğan çocuk daha zeki ve yetenekli olmakla birlikte, ailedeki çocuk sayısı arttıkça, ilk çocuk ile son çocuk arasında zeka düzeyi ve iletişim kurma becerisi bakımından önemli farklılıklar olduğu tespit edilmiştir (Güney, 2015: 192).

Zeka, hem yapısal hem de öğrenilmiş sosyal özellikleri içeren ve kişiliğin oluşmasında etkisi olan bir faktördür (Aslan, 2008: 9). Bireyin gündelik yaşamında sergilediği olumlu ve olumsuz tüm davranışlar zekasıyla doğrudan ilişkilidir (Tutar, 2013: 302).

Anne ve baba tutumu da bireyin kişiliğinin oluşmasında etkilidir. Anne ve babanın aşırı korumacı tavrı, bireyin benlik saygısının gelişimini, yeni beceriler edinmesini, kendi yeteneklerini geliştirmesini vb. olumsuz yönde etkilemektedir (Doğan, 2013: 69).

Ailenin ekonomik durumu ve beslenme de kişiliğin gelişmesinde önemli bir rol oynar. Ailenin ekonomik durumunu "iyi" olarak algılayan bir çocuk ile "yetersiz" olarak algılayan bir çocuk arasında özgüven ve benlik saygısı açısından anlamlı farklılıklar olduğu görülürken; aynı zamanda beslenme bozuklukları veya yetersiz beslenme de fiziksel ve zihinsel gelişimi için gerekli besini alamayan çocukların kişiliği üzerinde olumsuz etkilere yol açmaktadır (Tutar, 2013: 303).

1.4. Kişilik Kuramları

Kişiliğin ne olduğunu açıklamak amacıyla çeşitli araştırmacılar tarafından birçok kuram geliştirilmiştir. Kişiliğin anlaşılmasına yönelik geliştirilen bu kuramlar, karmaşık davranışların açık ve net ifadesini sağlamaları, bireyin hayatını ve ruh sağlığını etkileyen unsurların belirlenmesi ve bunların ölçülüp değerlendirilmesi açısından büyük önem arz etmektedir (Deniz ve Erciş, 2010: 142).

Çalışmanın bu başlığında literatürde öne çıkan bazı kişilik kuramlarına yer verilecektir.

1.4.1. Sigmund Freud'un Kişilik Kuramı

Gelişimsel açıdan kişiliği ele alan kuramlardan ilki olan Freud'un yaklaşımında, kişinin farkındalığı dışında olan bilinçaltı güçler, kişiliğin belirleyicileri olarak görülmektedir (Kışlalı, 2010: 17). Freud'a göre kişilik yapısı, id, ego ve süper ego olarak adlandırılan üç ruhsal sistemin karmaşık etkileşimine dayanır ve bu etkileşime "kişiliğin psikodinamiği" adı verilir (Aytaç, 2000: 169). "İd" fiziksel ihtiyaçları içerir (Güney, 2013: 200). "Ego", insanın dürtüsel yaşamının isteklerini ifade ederken; "süper ego" ise insanın içinde var olan vicdanın egoyu dayatması olarak tanımlanmaktadır (Freud, 1933: 87).

Freud'a göre, kişiliğin bütün bu tabakaları birbirleriyle sürekli çelişki içindedir ve böylece, kaygı ile birlikte, yansıtma, düş kurma, saplanma, bastırma, özleşme, tepki oluşturma, kaçma, çözülme, yüceltme, dönüşüm, yapma-bozma, dışa vurma, inkar gibi savunma mekanizmaları oluşur (Hazar, 2006: 130). Ayrıca Freud, kişiliğin bilinç, bilinç

öncesi ve bilinçaltı olmak üzere üç kısımdan oluştuğunu ileri sürmektedir (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 64).

1.4.2. Alfred Adler'in Kişilik Kuramı

Adler'in kuramına göre, kişiliğin temel amacı ve insan davranışını güçlendiren en önemli etmen "üstünlük güdüsü"dür (Güney, 2015: 209). Bu güdü, bireyin diğerlerinin yanında kendisini üstün veya aşağı olarak görmesine yol açar (Cüceloğlu, 2005: 416). Her birey, çocukluktan itibaren aşağılık duygusuyla başa çıkmak zorunda kalır (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 65).

Adler (1931)'e göre, kişiliğin oluşumunda çocuk için iki tür anne baba davranışı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi çocuklarını aşırı koruyan ve onlara özen gösteren anne baba davranışdır. Adler'e göre bu tutum yanlıştır. Ebeveynlerin çocuklarını aşırı şımartması aşağılık kompleksine neden olabilmektedir (Baysal ve Tekarlan, 2004: 109). İkincisi ise çocuklar hata yapsalar bile kendi sorunlarını çözmelerine izin veren anne baba davranışdır. Adler (1931) bu tutumun uzun vadede onların iyiliğine olacağını savunmaktadır. Bunların yanı sıra Adler, zihinsel yaşamın üç "giriş kapısı" olarak adlandırdığı (1) doğum sırası, (2) ilk hatıralar ve (3) rüyaları; bireylerin dünya görüşünün, yaşam amacının ve yaşam tarzının kökenini keşfetmek amacıyla incelemiştir (Hergenhahn ve Olson, 2010: 111).

1.4.3. Carl Gustav Jung'un Kişilik Kuramı

Carl Gustav Jung, psikoanalitik kuramın gelişiminde ve bilinçdışı çalışmasında Freud ile birlikte aynı görüşü savunmaktadır (Doğan, 2013: 72). Ancak bununla birlikte, bireyin amaçlarının olmasının ve bu amaçlarına ulaşmak için yaşamında çaba göstermesinin cinsel dürtülerden daha önemli olduğunu vurgulamıştır (Cüceloğlu, 2005: 415). Jung (1962)'a göre bilincin sürekliliğinden söz etmek mümkün değildir, bilinç kesikli ve kopuk kopuktur; fakat bilinçaltı ise değişmez, dural bir nitelikte ve kesiksizdir.

Jung, bilinçdışı kavramının kişisel bilinçdışı ve kolektif bilinçdışı olmak üzere iki tabakadan oluştuğunu ileri sürer (Baysal ve Tekarlan, 2004: 107). Kişisel bilinçdışında ya bilince hiç ulaşmamış ya da bilince ulaştıktan sonra bireye rahatsızlık verdiği için

bastırılmış ve geri gönderilmiş anılar bulunurken, kolektif bilinçdışında insanların bağlı oldukları toplumun ya da ırkın kalıtımsal özellikleri yer almaktadır (Güney, 2015: 211).

Jung, kişilik tiplerini içedönük ve dışadönük olarak sınıflandırmıştır. Bu kişilik tiplerini sezgi, duygu, duyum ve düşünme gibi fonksiyonlarına göre değerlendirmekte ve bireyin içinde bulunduğu duruma göre bu fonksiyonlardan birinin ön plana geçerek kişinin bilinçli yanını oluşturduğunu ileri sürmektedir (Hazar, 2006: 131).

1.4.4. Karen Horney'in Kişilik Kuramı

Horney'e göre her birey, çeşitli kaynaklardan ileri gelen kaygı ve korkularını yenebilmek ve bunların üstesinden gelebilmek için birçok faaliyette bulunur (Zel, 2001: 37). Bu faaliyetler bireyi rahatlatmayı amaçlar ve sosyal ilişkilerini yönlendirir (Aytaç, 2000: 180). Horney'in kaygı ve korkular ile başa çıkmak için bireylerin başvurabileceği davranış alternatiflerinden en yaygın olanları şunlardır (Şimşek, Akgemci ve Çelik, 1998: 49):

- *Sempatik-dışa dönük*: İnsanlara yakınlık duyarak sevgi yoluyla kaygı ve korkuları gidermek,
- *Antipatik-içe dönük*: Yalnız başına hareket ederek insanlardan uzak durma suretiyle kaygı ve korkulardan kurtulma çabaları,
- *Saldırgan ve öfkeli*: Her şeyi tartışarak elde edebileceğini düşünmek, insanlarla mücadeleye girerek güçlü ve yenilmez olduğunu gösterme suretiyle kaygı ve korkulardan uzaklaşmaya çalışmak.

1.4.5. Eric Berne'nin Kişilik Kuramı

Eric Berne'nin kişilik kuramı kısmen Freud'un kişilik kuramına benzemektedir. Berne de Freud gibi kişiliğin üç yönünün olduğunu ileri sürmektedir (Güney, 2015: 213). Bunlar; çocukluk yönü, ebeveynlik yönü ve olgunluk yönüdür.

Kişiliğin, çocukluk yönü, bireyin çocukluğuna ilişkin izler içeren duygu, düşünce ve davranış örüntülerini barındırır (Topses ve Bulut Serin, 2012: 135). Ebeveynlik yönü, bireylerin diğer bireylere yol gösterme, öğüt verme, yasaklar koyma, davranışları düzenleme veya sınırlama gibi tavırların hakim olduğu, bir anlamda onların içinde taşıdıkları ebeveynlik yönlerinin dışa yansıdığı aşamayı belirtmektedir (Eroğlu, 1998:

158). Olgunluk yönü ise herkeste bulunmaktadır ve gerçeğin objektif bir biçimde değerlendirilmesini sağlamaktadır (Tatar, 2013: 28).

1.4.6. Erik H. Erikson'un Kişilik Kuramı

Erikson ego kuramcısı olarak kabul edilir ve özellikle gençlik sorunları üzerine yoğunlaşmıştır (Aytaç, 2000: 181). Egonun en önemli işlevlerinden birinin, bir kimlik duygusu geliştirmesi olduğunu ileri sürer (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 65).

Erikson, bireylerin kişilik gelişimlerinin onların hayatları boyunca devam ettiğini ifade ederek kişiliğin gelişiminde çok önemli etkiye sahip sekiz evre olduğunu belirtir (Güney, 2015: 216). Bu evreler Tablo 1'de kısaca özetlenmiştir.

Tablo 1.

İnsan Yaşam Döngüsünde Sekiz Evre

İnsan Yaşam Döngüsünde Sekiz Evre		
1. Evre Bebeklik	<i>Güvene Karşı Güvensizlik</i>	Klâsik psikoanalitik kuramda, yaşamın ilk yılını kapsayan oral evrenin karşılığı olan evredir.
2. Evre Yürümeye Başlama	<i>Özerkliğe Karşı</i> <i>Utanma ve Şüphencilik</i>	Freud taraftarlarının anal evre dedikleri ve yaşamın ikinci ve üçüncü yılını kapsayan evredir.
3. Evre Erken Çocukluk	<i>Girişkenliğe Karşı</i> <i>Suçluluk Duygusu</i>	Dördüncü ve beşinci yaşları kapsayan okul öncesi evredir.
4. Evre İlkokul Çağı	<i>Başarıya Karşı Aşağılık</i> <i>Duygusu</i>	Yaş itibarıyla altıdan onbire kadar olan ilkokul yıllarını kapsayan ve klâsik psikoanalistlerin örtülü dönem olarak tanımladıkları evredir.
5. Evre Ergenlik	<i>Kimlik Kazanmaya Karşı</i> <i>Rol</i> <i>Karmaşası</i>	Çocuğun ergenliğe girmiş olduğu, yaklaşık oniki ve onsekiz yaşları içine alan evredir.
6. Evre	<i>Yakınlık Kurmaya Karşı</i>	Ergenlik sonundan orta yaşlara kadar uzanan

Genç Yetişkinlik	<i>Soyutlanma</i>	genç yetişkinlik evresidir.
7. Evre Yetişkinlik	<i>Üretkenliğe Karşı Durgunluk</i>	Orta yaş veya yaklaşık olarak çocukların ergenliğe ulaştıkları ve ebeveynlerin iş ve mesleklerinde yerleşmiş oldukları evredir.
8. Evre Yaşlılık	<i>Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk</i>	Bireyin temel çabalarını tamamlamak üzere olduğu ve ciddi düşüncelere zaman ayırabildiği son evredir.

Kaynak: N. Doğan (2013). Türkiye’de Girişimcilik Eğilimi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s.75.

Ayrıca Erikson, kişiliğin gelişimine devamlı olarak toplumsal etkilerin katkıda bulunduğunu savunur (Aytaç, 2000: 181).

1.4.7. Hans J. Eysenck'in Kişilik Kuramı

Eysenck'in kişilik kuramının temeli, kişiliği oluşturan faktörlerin belirli bir hiyerarşi içinde sıralanmasına dayanır (Zel, 2001: 37). Eysenck kişiliği dört düzeyde incelemektedir (Güney, 2013: 207):

Birinci düzey, belirli uyarıcılarla bireyin gösterdiği biyolojik tepkilerin kökenini ifade eden kişiliğin en alt düzeyidir.

İkinci düzey, bireyin yaşadığı çevreden elde ettikleri ile biçimlenen yapısını işaret eder.

Üçüncü düzey, bireyin alışkanlıklarının ve eğilimlerinin düzenlendiği düzeydir.

Dördüncü düzey ise tiplerin belirginleştiği ve kişiliğin oluştuğu son evredir.

Ayrıca Eysenck, kişiliği tanımlama ve kişiliğe ilişkin farklılıkları belirlemeye yönelik olarak içe dönük-dışa dönük ve dengeli-dengesiz olmak üzere iki temel boyut belirlemiştir (Baysal ve Tekarslan, 2004: 126).

1.4.8. Eric Fromm'un Kişilik Kuramı

Fromm, kuramında birey ve toplum arasındaki ilişki ile ilgilenmiş ve psikolojinin esas sorununun bireyin kendiyile ve toplumla nasıl bir ilişki kurduğunun incelenmesi ve anlaşılması olduğunu savunmuştur (Erkal, 2009: 258).

Fromm'a (1996: 40) göre, çocuk bu dünyadan ne ölçüde sıyrılıp çıkarsa, o ölçüde yalnız olduğunun farkına varır ve kişinin kendi bireysel var oluşuyla kıyaslandığında son derece güçlü, yenilmez ve bir o kadar tehlikeli olan bu dünyadan ayrı olma bilinci, bireyde bir kaygı ve güçsüzlük duygusu yaratır. Bu nedenle bireylerin çoğu kişisel özgürlük bilincinden ve bireyselliklerinden kaçmak üzere güdülenmişlerdir (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 65).

1.4.9. Abraham Maslow'un Kişilik Kuramı

İnsancıl yaklaşımın önemli temsilcisi olan Maslow'un kişilik kuramının iki temel varsayımı bulunur (Tutar, 2013: 306):

Birincisi, bireyin tüm davranışları, ihtiyaçları tarafından güdülenir. *İkincisi* ise bu ihtiyaçlar hiyerarşik bir düzene göre ortaya çıkar ve bireyin alt kademelerdeki ihtiyaçları giderilmeden üst kademelerdeki ihtiyaçları doğmaz.

Maslow'a göre kendini gerçekleştirme insan doğasının ulaşmak istediği bir amaçtır (Okutan, 2010: 52). Kendini gerçekleştirme düzeyine ulaşmış insanların sayısının fazla olmamasına rağmen, her insanın temel hiyerarşik ihtiyaçlarının arasında kendini gerçekleştirme ihtiyacı da bulunmaktadır (Baysal ve Tekarslan, 2004: 122).

1.4.10. Gordon Allport'un Kişilik Kuramı

Allport, kişilik konusunda ayırıcı özellikler alanında ilk çalışmayı yapan teorisyendir (Güney, 2015: 203). Kişiliğin bireyin sahip olduğu özellikler ile belirlenen bir yapı olduğunu ve kişinin temel özellikleri bilinirse, kişiliğinin de öğrenilebileceğini savunmaktadır (Deniz ve Erciş, 2010: 143).

Allport, özellikleri üç ana grupta incelemiştir (Baysal ve Tekarslan, 2004: 125):

Temel veya hakim özellikler, kişinin hayatının her evresine etki eden özellikleri kapsamaktır.

Merkezi özellikler, en fazla göze çarpan, başkaları tarafından kolayca algılanan ve kişiler arası farklılıkların belirlenebilmesi açısından temel teşkil eden özelliklerdir.

İkincil özellikler ise diğerleri kadar önemli olmamakla birlikte bunlar dışında kalan tüm kişilik özelliklerini kapsamaktadır.

1.4.11. Diğer Kişilik Kuramları

Literatürde öne çıkan bu kişilik kuramlarının dışında bazı kuramlar da mevcuttur. Bu kuramlara aşağıda değinilecektir.

Burrhus F. Skinner, kişiliği çeşitli durumlara bağlı olarak meydana gelen tepki eğilimlerinin toplamı olarak ifade etmektedir (Baysal ve Tekarslan, 2004: 112). Bireyin kişiliğinin yaptığı davranışlardan ibaret olduğunu ve bu davranışların da çevrenin etkisiyle açıklanabileceğini savunur (Aytaç, 2000: 185).

Carl Rogers, kişilerarası ilişkileri temel alan ve bu alandaki çalışmalarını psikoterapi tekniğine indirgeyen teorisyendir (Erkal, 2009: 259). Kişiliği bireylerin kendilerini gerçekleştirmek için yaptıkları çabalar olarak görür ve kuramını kendilik kavramına dayandırır (Aytaç, 2000: 190).

Julian Rotter, "beklenti-değer" adını verdiği kuramında, bireyin belirli bir davranışı o davranıştan bir beklentisi olduğu için yaptığını ve birey için bu davranıştan gelecek sonucun kendisi için bir değeri olduğunu ifade etmiştir (Cüceloğlu, 2005: 426).

Albert Bandura, kişilerin davranışlarının kişi üzerinde etkisi olan modeller tarafından şekillendiğini belirterek bu sürece "gözlemsel öğrenme" adını vermiştir (Baysal ve Tekarslan, 2004: 115). Ona göre kişilik, "başkalarının davranışını gözlem ve taklit yoluyla öğrenilmiş davranışlar bütünü"dür (Cüceloğlu, 2005: 426).

J. Dollard ve N. Miller, bireylerin ihtiyaçları tarafından güdülenerek bu ihtiyaçları tatmin etmek için davranışta bulduklarını ve bu davranışların ihtiyaçları tatmin etmesi durumunda bireyin daha sonra da benzer davranışlarda bulunacağını savunurlar (Aytaç, 2000: 187-188).

Raymond Cattell'in çalışmalarının temel hareket noktası, kişiliğin kaç tane ana özelliğinin olduğunu bulmaktır ve yaptığı araştırmalar sonucunda on altı temel özellik ortaya çıkararak bunu kişilik testi olarak yayınlamıştır (Güney, 2015: 204). Cattell'in yayınladığı bu test aşağıda detaylı bir şekilde incelenecektir.

R. McCrae ve Paul Costa, tüm kişilik özelliklerinin beş temel kişilik özelliğinden türediğini ileri sürmüşler ve faktör analizi sonucu elde ettikleri bu beş özelliği de "beş

faktör kişilik özelliği" olarak adlandırmışlardır (Baysal ve Tekarslan, 2004: 129). Beş faktör kişilik özellikleri aşağıda detaylı bir şekilde incelenecektir.

1.5. Kişilik Özelliklerinin Belirlenmesinde Kullanılan Test ve Teknikler

Bireylerin kişilik özellikleri çeşitli ölçme ve gözlem teknikleriyle değerlendirilebilmektedir. Ölçme ve gözlem araçlarıyla bireylerin kişilik özellikleri ve gelişim düzeyleri hakkında elde edilen bilgiler bireyi tanımak, davranışlarının nedenlerini anlamak, gelecekteki davranışlarını tahmin etmek ya da bireyin kişiliğine uygun bir iş sorumluluğu vermek açısından veri sağlar (Aytaç, 2000: 223).

Kişilik özelliklerinin belirlenmesinde yaygın olarak kullanılan test ve teknikleri şu şekilde özetlemek mümkündür:

1.5.1. Myers-Briggs Kişilik Envanteri

Jung'un kişilik tiplerini temel alan Myers ve Briggs, dört temel ve 16 alt boyuttan oluşan bir envanter geliştirmişlerdir (Tutar, 2013: 311). Toplam 126 sorudan oluşan envanterin birinci bölümünde değişik durumlara karşı kendinizi nasıl hissedeceğinize ve nasıl tepki göstereceğinize dair 17 soru; ikinci bölümünde çift sıfatların yer aldığı ve hangilerinin size uygun olduğunun sorulduğu 44 soru; üçüncü bölümünde ise farklı durumlara karşı nasıl tepkide bulunacağınıza yönelik 55 soru yer almaktadır (Zel, 2001: 58).

Yukarıda belirtilen dört temel boyutu şu şekilde özetlemek mümkündür (Tutar, 2013: 311):

- *Dışadönüklük-İçedönüklük:* Kalıtsal bir durumu ifade eder ve kişiliğin oluşmasında çevrenin etkisinin bulunmadığı varsayımına dayanır.
- *Duyusallık-Sezgisellik:* Kişinin çevresini algılama durumunu yansıtmaktadır.
- *Düşünme-Hissetme:* Kişilerin karar almada dayandıkları ölçütlerinin öznelliği ya da nesnelliği ile ilgili taraflarıdır.
- *Yargılama-Algılama:* Kişilerin yaşam biçimi ile ilgili seçimini ifade etmektedir.

1.5.2. Cattell'in 16PF Kişilik Envanteri

Kişiliğin belirlenmesinde kullanılan bir diğer envanter, Raymond Cattell'in 16PF kişilik envanteridir. Cattell, faktör analizi yönetimini uygulayarak 16 temel kişilik özelliği belirlemiştir (Baysal ve Tekarslan, 2004: 127-128). Daha sonra, bireylerin bu 16 kişilik

özelliğine hangi ölçüde sahip olduklarını tespit etmek amacıyla "16PF" olarak adlandırılan bir ölçek geliştirmiştir (Zel, 2001:60, Ek 1). Ölçekteki 16 kişilik özelliğinin ilk 12'si bireyin diğer bireyler tarafından değerlendirilmesi, son 4'ü ise bireyin kendi kendini değerlendirmesi ile ilgili sorulardan oluşmaktadır (Tutar, 2013: 310).

1.5.3. Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri

Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (MMPI – Minnesota Multiphasic Personality Inventory) 566 maddeden meydana gelen ve ilk kez 1943 senesinde Amerikan Psikoloji Birliği tarafından yayımlanmış bir kişilik testidir (Alaybeyoğlu Küçük, 2014: 26). Kişilik özelliklerini ve bireyin topluma uyabilme yeteneğini ölçmek için geliştirilen bu envanter, daha çok klinik değerlendirme ve araştırma amacı ile psikologlar tarafından kullanılmaktadır (Erol, 1982: 15).

10 adet kişilik, 3 adet geçerlik alt testi olan MMPI'de temel amaç tanıya yönelik kişilik değerlendirmesi olduğundan bu testler, psikopatolojik tanı gruplarına göre ölçeklendirilmiştir (Erkal, 2009: 262). Oluşturulan bu ölçekler depresyon, histeri, hipokondri, psikopatik sapma, paranoya, psikastenî, erkeklik-dişilik, şizofrenî, hipomani ve sosyal içedönüklüktür (Güney, 2015: 221).

1.5.4. Beş Faktör Kişilik Envanteri

Geçtiğimiz yüzyılda kişiliğin tanımlanmasında kullanılan en etkili yaklaşımlardan biri beş faktör kişilik modeli olmuştur (Francic ve diğ., 2010: 591). Kişilik ile ilgili birçok görüş ortaya atılmış olmasına rağmen yapılan çalışmalar, beş faktör kişilik modelinin bu farklı görüşleri bir çatı altında topladığını ve kişilik ile ilgili özelliklerin beş faktörde derlenebildiğini göstermiştir (Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009: 262). Robert McCrae ve Paul Costa tarafından 1985'te geliştirilen beş faktör kişilik modeli, bütün kişilik özelliklerini bir arada toplayan ve bu özellikleri ayrıntılı bir şekilde açıklayan bir model olma özelliğini taşımaktadır (Merdan, 2013: 142).

Beş faktör kişilik modeli, yetişkin kişiliğinin en iyi tanımı olarak kabul edildiğinden bu yana, gelişimsel psikologların özel ilgi alanına girmiş (Costa, McCrae ve Martin, 2008: 72) ve geçerliliği dünyadaki başka dillerde de araştırılmıştır. Kişilik tanımlayıcı kavramlarla ilgili çalışmalar Flemenkçe, Almanca, Çince, İspanyolca, İtalyanca, Slovakça, Macarca, İbranice, Lehçe, Filipince (Tagalog) ve Rusça'da yapılmış ve büyük

oranda modeli destekleyici veriler elde edilmiştir (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002: 21). Modelin araştırmacılar tarafından tercih edilmesinin ve kişilikle ilgili çalışmalarda yaygın olarak kullanılmasının nedenleri hakkında şunlar söylenebilir (McCrae ve Costa, 1992; akt. Doğan, 2013: 57):

- Modelin boylamsal ve ampirik araştırmalara dayanması,
- Ölçülen özelliklerin zamana karşı sürekliliğini koruması,
- Farklı kültür ve topluluklarda geçerliliğinin ispatlanmış olması,
- Bazı biyolojik altyapısının olması,
- Psikometrik açıdan kullanımının kolay olması.

Beş faktör kişilik modeli çoğu kişilik modelinin temelini oluşturan iki kutuplu kişilik boyutlarından oluşmaktadır (Lee, 2006: 12-13). Dışadönüklük-içedönüklük, yumuşak başlılık-düşmanlık, duygusal denge-dengesizlik, özdenetim-sorumluluk ve deneyime açıklık olarak ifade edilen bu boyutlar aşağıda detaylı bir şekilde incelenecektir.

1.5.4.1. Dışadönüklük-İçedönüklük

Bu boyut; kişilerarası iletişim, faaliyetin kalitesi ve derinliği ile ilişkili olup olumlu duyguları içerir; aktif, kendine güvenli, hırslı, coşkulu ve gelişime açık bir ruh halini temsil eder (Tozkoparan, 2013: 199). Ayrıca insanlarla birlikte olmayı sevmeye, dostça davranma, sosyal olma, eğlenceyi sevmeye, liderlik ve güç gibi özellikler de bu faktörü ifade etmektedir (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002: 23).

Dışa dönük bireyler diğer kişi veya toplulukları sevmeye, coşkulu ve heyecanlı olma eğiliminde iken, içedönük bireyler ise içine kapanık, yalnız kalmayı tercih eden kişiler olarak tanımlanmaktadır (Çetin ve Varoğlu, 2009: 60). Sessiz ve çekingen olarak karakterize edilirler (Çivitci ve Arıcioğlu, 2012: 82).

1.5.4.2. Yumuşak Başlılık-Düşmanlık

Yumuşak başlılık, samimi, dost canlısı, şefkatli ve empatik olmakla ilgili bir özelliktir (Ham, Junankar ve Wells, 2009: 10). Yumuşak başlılık boyutunun temel kriterleri yardımseverlik, güvenirlilik, bağışlayıcılık, iyi huyluluk ve şefkatliliğidir (Güney, 2015: 206).

Yumuşak başlı bireylerin en temel özellikleri arkadaş canlısı, insancıl, hoşgörülü ve sıcak kanlı olmalarıdır (Çivitci ve Arıcıoğlu, 2012: 82). Buldukları ortamın durumuna göre hareket ederler ve olumsuz bir olay karşısında sakin ve ılımlı bir tavır sergileyerek çözüm yolu ararlar (Merdan, 2013: 143). Yumuşak başlı olmayan bireyler ise kişisel menfaatlerini, başkalarıyla iyi geçinmeye tercih ederler ve çoğunlukla başkalarının iyiliği ile ilgilenmezler (Deniz ve Erciş, 2008: 304).

1.5.4.3. Özdenetim-Sorumluluk

Özdenetim boyutu düzenlilik, itaatkârlık, sorumluluk, disiplin gibi özelliklerle ilgilidir (Basım, Çetin ve Tabak, 2009: 23). Costa, McCrae ve Dye (1991), bu faktörün hem ilerletici hem de ketleyici tarafının olduğuna işaret ederek ilerletici tarafının, çalışma azmi ve başarı gereksiniminde ortaya çıktığını, ketleyici tarafının ise tedbirlilik ve ahlaki titizlik özelliklerinde görüldüğünü ifade etmektedirler (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002: 23).

Özdenetime sahip olan bireyler düzenli, planlı, kararlı ve ısrarcı hareket eden özelliklere sahipken, bunun tersi olanlar dikkatsiz, kolay ve kısa süre dağılan, şaşırان ve güvenilmez kimselerdir (Güney, 2015: 206).

1.5.4.4. Duygusal Denge-Dengesizlik

Nevrotiklik olarak da ele alınan bu boyut; depresiflik, duygusal tutarsızlık, aksilik, düşüncesizlik ve çok çabuk üzülebilmek olarak ifade edilmektedir (Tozkoparan, 2013: 198). Bu boyutla ilgili genel davranışlar endişeli, mahcup, güvensiz, duygusal, depresif ve öfkeli olmayı içerir (Kavşur, 2015: 18).

Duygusal dengesizliği yüksek bireyler, olumsuz duygulara sahip olma eğilimindedirler ve potansiyel olarak da çeşitli davranış bozuklukları sergilemeye yatkındırlar (Pecujlija, 2013: 83; Okutan, 2010: 68). Tutarsızlıklarının yanı sıra, düşüncesizce karar verirler ve çok fazla stres altındadırlar (Antoncic ve diğ., 2015: 822). Duygusal dengesizliği düşük bireyler ise sakin, soğukkanlı, kendine güvenen ve rahat kişiler olarak tanımlanmaktadır (Çetin ve Varoğlu, 2009: 59).

1.5.4.5. Deneyime Açıklık

Deneyime açıklık boyutu, beş faktör kişilik özellikleri içinde bilişsel tarafı en yüksek olan özelliktir (Basım, Çetin ve Tabak, 2009: 23). Yaratıcı görevlerde ve eğitimde çok önemli bir faktör olan deneyime açıklık; eleştiriye açıklık, başkalarının fikirlerine açıklık, entelektüel faaliyet, yaratıcılık, hayal gücü, yüksek düzeyde bireysellik ve düşüncelilik konularını içermekte olup, yeni deneyimler elde etmede ilgili ve proaktif olma ile ilişkilidir (Tozkoparan, 2013: 199).

Deneyime açık bireyler, yaptıkları işlerde daha başarılı olmak için yetenek ve becerilerini geliştirerek kendilerini yenileme eğilimi gösterirler (Merdan, 2013: 143). Bunun tam tersi klasik ve geleneksel düşünen bireyler ise değişime, yeni fikirlere kapalı, dar düşünebilme ve diğer insanlara rahatsızlık verebilme gibi özelliklere sahiptirler (Güney, 2015: 206).

1.5.5. Diğer Kişilik Envanterleri

Kişiliğin belirlenmesinde kullanılan bu test ve tekniklerin yanı sıra başka testler de bulunmaktadır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir (Tutar, 2013: 310; Isır, 2006: 59):

- Mesleki Kişilik Envanteri
- Hogan Kişilik Envanteri
- Hacettepe Kişilik Envanteri
- Akademik Benlik Tasarımı Envanteri
- Atılganlık Envanteri
- Beck Depresyon Envanteri
- Çok Yönlü Depresyon Envanteri
- Çatışma Eğilimi Envanteri
- Kendini Değerlendirme Envanteri
- Edwards Kişisel Tercih Envanteri
- Guilfbrd-Zimmerman Mizaç Envanteri
- Rosenberg Benlik Saygısı Envanteri
- Saldırganlık Envanteri

Bu kişilik envanterleri bireylerin temel kişilik özelliklerini ortaya çıkararak özellikle insan kaynakları alanında personel seçme ve yerleştirmede işe uygun kişinin seçilmesi, eğitim ihtiyaçlarının saptanması, terfi, atama ve yer değiştirme işlemlerinde yaygın bir biçimde kullanılmaktadır (Abalı, 2015).

İKİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI İÇERİĞİ, KİŞİLİK VE GİRİŞİMCİLİK İLİŞKİSİ

2.1. Girişimcilik Kavramı ve Önemi

Geçmişten günümüze insan hayatının bir parçası olarak gelen girişimcilik kavramı, 20. yüzyılda küreselleşmenin etkisiyle daha fazla önem kazanmıştır. İnsanların birtakım ihtiyaçlarını karşılamak ve geçimlerini sağlayabilmek için yaptıkları avcılık, toplayıcılık gibi faaliyetler ve ateşin, tekerleğin vb. bulunması tarihteki ilk girişimcilik örnekleri olarak değerlendirilebilir (Sarıtaş ve Duran, 2017: 148).

Girişimcilik kavramı, Fransızca "bir şey yapmak, üstlenmek" anlamlarına gelen 'entreprendre' kelimesinden türemiştir. Kavramı ilk kez kullanan kişi Fransız ekonomist Richard Cantillon'dur. Cantillon bu kavramı, kar elde etmek amacıyla işi organize eden ve tüm riskleri üstlenen kimseyi tanımlamak için kullanmıştır (Havinal, 2009: 96). Cantillon'dan sonra Jean Baptiste Say, kavramı geliştirerek girişimcinin risk üstlenme kadar üretim girdilerini yönetme kabiliyetine de sahip olması gerektiğini vurgulamıştır (Şen, 2015: 42). Joseph A. Schumpeter ise girişimciliğin yenilikçi ve dinamik olma özelliği üzerinde durarak ekonomik kalkınmada insan kaynaklarının temel yapı taşlarından biri olarak tanımlamıştır (Başar vd., 2016: 4).

Hisrich ve Peters (2002: 26)'a göre girişimcilik, "gerekli zaman ve çabayı harcayarak alınan finansal, psikolojik ve sosyal riskler neticesinde, kişisel tatmin, bağımsızlık ve ekonomik ödüllere sahip olmayı içeren yeni bir değer yaratma süreci"dir. Kuratko (2009: 5)'ya göre girişimcilik, "yeni fikirlerin ve yaratıcı çözümlerin yaratılmasına ve hayata geçirilmesine yönelik enerji ve tutku gerektiren, dinamik bir vizyon ve değişim yaratma süreci"dir. Casson ve Foss-Klein girişimciliği, "risk alma, fırsat yakalama, hayata geçirme ve yenilik yapma süreçlerinin tümü" olarak tanımlamaktadırlar (Aytaç ve İlhan, 2007: 103). Akpınar (2009: 14), girişimciliği "yeni ya da mevcut bir organizasyon içinde, risk alma, yenilik ve yaratıcılık unsurlarını güçlü bir yönetim sistemiyle bütünleştirerek ekonomik faaliyet yaratma düşüncesi ve eyleme dönüştürme süreci" olarak tanımlamaktadır. Efe (2016: 19) ise girişimciliği "bir iş girişiminde

bulunma, kaynakları organize etme ve bunların sonucunda ortaya çıkabilecek risk ve faydaları öngörme süreci" olarak tanımlamıştır.

Girişimci ise "toplumun ihtiyaç duyduğu mal veya hizmeti bulup üreten ve yaratıcılığı ile buna öncülük eden kimse"dir (Kaya, 2007: 44). Türk Dil Kurumu'nun tanımına göre girişimci, "endüstri, ticaret vb. alanlarda üretim için sermaye sağlayarak girişimde bulunan kimse"dir (www.tdk.gov.tr, 2018).

Hisrich ve Peters (2002: 7) girişimciyi, "risk alan ve yeni bir şey başlatan birey" olarak tanımlamaktadır. Schumpeter'a göre girişimci, "yeni kombinasyonlar yaratma görevini yenilikçilik faaliyetiyle yürüten kişi"dir (Yüksel, Cevher ve Yüksel, 2015: 145). Kuratko (2009: 23)'ya göre girişimci, "zaman, çaba, para ya da beceriler yoluyla fırsatları ele geçirerek işlenebilir ve pazarlanabilir fikirlere dönüştürüp değer yaratan ve bu fikirleri uygulamak için rekabetçi pazarın risklerini üstlenen yenilikçi kişi"dir. Bozkurt (2006: 94) ise girişimciyi, "çevresine bakmasını ve ihtiyaçları fark etmesini bilen, iş yapmak için gerekli kaynakları bir arada toplama becerisine sahip, yenilikçi düşünen ve risk alan kişi" olarak tanımlamaktadır.

Görüldüğü gibi literatürde girişimci ve girişimcilik kavramına ilişkin pek çok tanım bulunmakta ve bu tanımlar ait olduğu disiplinlere göre farklılık göstermektedir. Bir ekonomist için girişimci, üretim faktörlerini bir araya getirerek katma değer yaratan, değişimi ve yenilikçiliği ortaya koyan kimse olarak tanımlanırken bir psikolog için girişimci, bir amacı başarma veya bir hedefe ulaşma, başkalarının otoritesinden kaçma veya otoriteye sahip olma arzusu olan ve bu güdüleriyle harekete geçen kişi olarak tanımlanmaktadır (Tutar, 2008: 8). Bu çalışmada girişimci kavramı kendi işini kuran ve başkalarına bağlı olarak çalışmayan kişi olarak kullanılmıştır.

Aşağıdaki tabloda literatürde önemli görülen bazı girişimci tanımlarına yer verilmiştir:

Tablo 2
Girişimci Tanımları

Yazar	Tanım
Jean Baptiste Say	İktisadi kaynakları düşük üretkenlik seviyesinden yüksek üretkenlik seviyesine taşıyabilen kişi.
Joseph A. Schumpeter	Ekonominin içinde bulunduğu kaostan yararlanarak değişimi memnuniyetle karşılayan ve fırsat arayıp değişim ajanlığı yapan kimse.
Frank H. Knight	Belirsizlik ortamı içerisinde, neyin, nasıl ve ne zaman üretileceğine dair, üretken süreçte karar verici durumunda ve kâr elde etme amacıyla bu görevi üstlenen kişi.
Timothy S. Hatten	Fırsatları göremek bunları avantaja dönüştürebilmek için işe başlama riskini alan kişi.
Tim Burns	Değişim ve fırsatları kâr elde etmek amacıyla kullanan ve inovasyon yapan kişi.
Robert Hisrich	Finansal, psikolojik ve sosyal risklerle birlikte kişisel ve parasal tatmin elde eden ve bu amaçla gerekli çabayı sarf ederek farklı bir değer yaratan kimse.
Seyfi Top	Girişimci soyut bir fikri alıp somut bir şekil yaratabilen kimse.

Kaynak: Mahmut Özdevecioğlu ve Mustafa Karaca, (2015), Girişimcilik ve Girişimci Kişilik Kavram ve Uygulama, Eğitim Yayınevi, Konya, s.20.

Tüm bu tanımlardan hareketle girişimciliği, üretim faktörlerinin kar elde etmek amacıyla bir araya getirildiği toplumsal bir değer yaratma süreci, girişimciyi ise bu süreci yönetirken riskleri ve fırsatları göze alarak hareket eden kişi olarak tanımlayabiliriz.

Günümüze kadar olan süre boyunca, birçok farklı alanın araştırma konusu olan girişimciliğin önemi, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçilmesiyle birlikte daha da artmıştır. Toplumunu oluşturan bireyler, hayatlarını devam ettirebilmeleri için çeşitli ürün ve hizmetlere ihtiyaç duyarlar. Bu ürün ve hizmetlerin üretilmesi, üretim faktörlerinin bir araya getirilmesiyle mümkün olmaktadır. Doğal kaynaklar, emek ve sermaye üçlüsünden oluşan bu üretim faktörlerini bir araya getirip uyumlu bir biçimde üretime yönelten ve aynı zamanda dördüncü ve en önemli üretim faktörü olarak kabul edilen kişi "girişimci"dir (Marangoz, 2016: 3).

Ülkelerin refah artışının en temel göstergelerinden biri ekonomik büyümedir (Akpınar, 2009: 16). Bir toplumun kalkınması ve gelişmesi; ekonomik büyümeye katkıda bulunabilecek ve değişen koşullara uyum sağlayabilme yetisine sahip girişimciler

yetiştirebilmesine bağlıdır (Durukan, 2006: 29). Yapılan araştırmalar G-7 ülkelerinde yani, Fransa, Kanada, İtalya, Japonya, Almanya, İngiltere ve Amerika'da girişimcilik düzeyi ile yıllık ekonomik büyüme ve kalkınma arasında güçlü bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır (Güney, 2015: 70).

Girişimcilerin toplumun ihtiyaçlarını belirleyip bunu yatırıma dönüştürmeleriyle birlikte, istihdam ve gelir düzeyinde artış meydana gelmektedir (Güney, 2015: 71). Bu da hem ekonomik hem de sosyal açıdan büyük bir önem taşıyan işsizliğin önlenmesinde etkin bir rol oynamaktadır.

Günümüz dünyasında bir ülkenin ağırlığını ve etkinliğini küresel çaptaki şirketleri ile küresel çapta yaratmış oldukları markaları belirlemekte, kurulan şirket ve yaratılan marka ne kadar çok ise ülke uluslar arası alanda gelişmiş ve kalkınmış, aksi ise geri kalmış bir ülke olarak nitelendirilmesine sebep olmaktadır (Kaya, 2007: 31). Bu nedenle sağlıklı ekonomilerin vazgeçilmez unsuru olan girişimciler, az gelişmiş ülkelerde kalkınmanın ve gelişmiş ülkelerde ise dinamizmin bir unsuru olarak görülmektedir (İşcan ve Kaygın, 2011: 444).

Girişimciliğin önemini ortaya koyan bazı hususlar aşağıda ifade edilmektedir (Akpınar, 2009: 18-19).

Özelleştirmede: Özelleştirme girişimciliğin etkinliğine bağlı olarak gerçekleştirilebilir. Kamu teşebbüsünün yaptığı mal ve hizmet üretimi, rekabet ve verimliliği ortadan kaldırmaktadır.

İşsizliğin Önüne Geçilmesinde: Bireylerin kendi işlerini kurmaları ve kurdukları işyerlerinde diğer işsiz insanları istihdam etmeleriyle birlikte işsizlik oranında düşüş meydana gelebilir. Genç nüfusun istihdam olanağına kavuşması ve ekonomik bir güce dönüşmesi girişimcilik ile mümkün olacaktır.

Kaynakların Verimli Kullanılmasında: Kalkınmanın altında yatan unsur yerel kaynakların değerlendirilmesi ve etkin bir şekilde kullanılmasıdır. Bu kaynakların etkin ve verimli bir biçimde kullanılması girişimcilik sayesinde gerçekleşebilecektir.

Sosyal İstihdamın Önlenmesinde: Kamu kesiminde yüksek istihdamın önlenmesi girişimciliğin artması ile gerçekleşebilecektir.

Gelir Artışının Sağlanması: İşsizlik, kişilerin gelir düzeylerinin yetersiz kalmasına sebep olmaktadır. Girişimcilik faaliyetlerinin yaygınlaşması, gelir artışının sağlanmasında en önemli unsurdur.

Teknolojik Gelişmelerin Hayata Geçirilmesinde: Teknolojik gelişmeleri takip etmek ekonomik kalkınmanın temelini oluşturur. Üniversiteler, Ar-Ge kurumları ve diğer araştırma kurumları ne kadar üretken olursa olsun, geliştirilen teknolojiler girişimciler sayesinde hayata geçirilmektedir.

2.2. Girişimcilik ile İlgili Benzer Kavramlar

Girişimcilik kavramı ile ilgisi olduğu düşünülen ve çoğu zaman birbirinin yerine kullanılan bazı kavramlara bu bölümde değinilecektir.

2.2.1. Yöneticilik

Girişimcilik kavramı ile en çok karıştırılan kavramlardan biri yöneticilik kavramıdır. Yönetici, "yönetim alanında birikmiş bilgi birikimini, bireysel yetenek ve becerilerini kullanarak başka insanlarla çalışan ve bunlar vasıtasıyla işletmeyi amaçlarına ulaştıran kişi"dir (Koçel, 2010: 63). Girişimcinin aldığı kararlar sonucunda ortaya çıkabilecek kar ya da zararları üstlenmez. O, sadece alınan kararları uygulamak ile yükümlüdür. Oysa girişimci, doğabilecek her türlü kar, zarar ya da riski kendisi üstlenir.

2.2.2. Sermayedar

Sermayedar, "bir işletme kurmak için gerekli sermayeye (üretim araçlarına) sahip olan kimse" olarak tanımlanmaktadır (Doğan, 2013: 13). Girişimci ise, paranın varlığından öte, geniş bir anlayış gücünü birleştirip bir değer yaratan kişidir (Yılmaz ve Sünbül, 2009: 197); herhangi bir sermayeye sahip olmasa bile bir girişimcilik faaliyetinde bulunabilir. Her sermaye sahibinin girişimci kişilik özelliklerine sahip olması beklenmezken her girişimcinin de sermayeye sahip olması beklenmez.

2.2.3. Patronluk

Patronluk veya diğer bir ifade ile işletme sahipliğini girişimciden ayıran en temel nokta sorumluluktur. İşletme sahipliği, kişiye türlü sorumluklar yükleyen bir kavram olmamakla birlikte işletme sahibi olmanın tek şartı, o işletmenin mülkiyetine sahip olmaktır (Kuvan, 2007: 20). Girişimci ise dinamik, gelişime açık, risk ve sorumluluk

almaktan kaçınmayan kişidir (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 26). Bu özelliklere sahip olmayan bir işletme sahibi, girişimci olarak nitelendirilemez (Akpınar, 2009: 27).

2.2.4. İşveren

İşveren, en basit tanımıyla "işgörenleri kendi işyerinde fikren veya bedenen istihdam eden ve bu istihdam ilişkisinden sorumlu olan kişiler"dir (Güney, 2015: 69). 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2. maddesine göre ise işveren "*bir iş sözleşmesine dayanarak... işçi çalıştıran gerçek veya tüzel kişi yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlar*" olarak tanımlanmaktadır.

2.2.5. Liderlik

"Liderlik, en basit tanımıyla başkalarını etkileyebilme gücüdür" (Çetinkaya Bozkurt, 2015: 32). Lider ise bir grup insanı belirli bir amaç doğrultusunda davranmaya sevk eden kişidir (Koçel, 2010: 569). Liderlik ve girişimciliğin bazı özellikleri birbirine oldukça benzemektedir. Pes etmemek, başarının peşinden koşmak ve gerektiğinde doğru kararlar alabilmek her ikisinin de ortak özellikleridir (Akpınar, 2009: 27).

2.2.6. Esnaflık

6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre esnaf, "*İster gezici olsun ister bir dükkânda veya bir sokağın belirli yerlerinde sabit bulunsun, ekonomik faaliyeti sermayesinden fazla bedenî çalışmasına dayanan ve geliri belirtilen sınırı aşmayan ve sanat veya ticaretle uğraşan kişi*" olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere esnaf, belirli bir sermayeye sahip olan ve geliri daha çok bedensel gücüne dayanan bağımsız olarak çalışan kişidir (Çetinkaya Bozkurt, 2015: 23). Girişimciden farklı olarak geçimini sağlayacak kadar sermayeye sahip olan esnafların, girişimci gibi yenilik ve gelişime açıklık gibi bazı özelliklere sahip olması beklenmez (Akpınar, 2009: 26).

2.2.7. Tacirlik

Tacir, bir ticari işletmeyi kısmen de olsa kendi adına işleten kişi olarak tanımlanmaktadır (Kaya, 2007: 77). Bir girişimden çok daha ziyade bir işletme sahibi veya esnaf gibi çeşitli ticaret kanunlarına karşı sorumluluğu bulunan ve yaptığı ticari faaliyetlere ilişkin gerekli prosedürleri yerine getirmekle sorumlu kişidir (Güven ve

Avder, 2016: 9). Girişimci ise tacire göre biraz daha bütüncül bir bakış açısına sahip, vizyonu ve misyonu belli olan, gelecekle ilgilenen ve risk almayı göze alan kişidir (Nişancı, 2015: 13).

2.2.8. Teknisyen

İş kuran kişi girişimci, yönetici ve teknisyen olmak üzere, içinde üç farklı yön bulundurur ve bunlar arasında bir denge kurabilirse üstün yetkinlik düzeyine sahip olabilir (Akpınar, 2009: 29). Girişimci hayal eder, yönetici süsler, teknisyen ise gerçekleştirir (Gerber, 1995: 26). Ayrıca teknisyen fikirlerle değil işin nasıl yapılacağı ile ilgilenir.

2.3. Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

2.3.1. Dünya'da Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

İnsanoğlu, var olduğu günden bu güne hayatta kalabilmek ve ihtiyaçlarını karşılayabilmek için türlü mücadeleler sergilemiştir. Kaba taş, yontma taş, cilalı taş ve demirin icadına kadar olan tarihi çağlar, insanoğlunun girişimcilik ruhuyla ve risk almak suretiyle meydana getirdiği birer yeniliktir ve dolayısıyla insanoğlu, tarihin her evresinde bir girişimcilik faaliyetinde bulunmuştur (Durukan 2006: 26).

Dünya'da girişimciliğin gelişimi şu şekildedir:

- İlkel toplumlar (Çobanlığa dayanan ev ekonomisi)
- Tarıma dayalı köy ekonomisi (Derebeylikler)
- Küçük el sanatına dayalı kent ekonomisi
- 15.-19. yüzyıllar içinde Avrupa'daki İktisadi Düşünceler çerçevesinde ortaya çıkan girişimcilik
- 20. yüzyılda girişimcilik (Vural, 2006: 40).

İlkel toplumlarda insanlar, imkanları sınırlı olduğu için doğanın sundukları ile yetinmekteydi (Ülgen Aydınlık, 2016: 3). Hayvanların evcilleştirilmeye başlanması ile birlikte girişimcilik adına ilk adım atılmış oldu. Ayrıca bu toplumlarda tarım ve hayvancılığın yanı sıra, çanak-çömlek imali, dokumacılık vb. gibi el sanatlarını da görmek mümkündü (Aşkın, Nehir ve Vural, 2011: 57).

Yerleşik hayata geçişle birlikte tarımsal faaliyetler önem kazanmıştı. Tarıma dayalı köy ekonomisinde derebeylik çevresinde çiftlik ve köylerden oluşan ekonomik birimler oluşmuştu (Ülgen Aydınlik, 2016: 3). Topraklar vergi karşılığında köylüler tarafından işleniyordu. Takas yöntemine dayanan ticaret söz konusuydu.

Küçük el sanatlarına dayalı kent ekonomisinde, el sanatları endüstrisinin gelişmesiyle birlikte kentler, ekonomik faaliyetin merkezi konumuna geçmişti. Endüstri ve ticaretle uğraşan kentler, her türlü tarımsal faaliyetlerden uzak durmakta, yiyeceklerini çevredeki köylerden satın alarak ürettikleri eşyaları da bu köylere satmaktaydılar (Aşkın, Nehir ve Vural, 2011: 57).

Aynı durum üreticilerle zanaatkarlar arasında da gelişmişti. Bir zamanlar kendi giysisini üretenler, şimdi zanaatkar ve esnaflardan satın almaya başlamışlardı. Zamanla küçük el tezgahlarından büyük tezgahlara geçildi ve ustalar artan talebi karşılamak için ücretli işçi çalıştırmaya başladı (Ülgen Aydınlik, 2016: 3).

13. ve 14. yüzyılda ticaret köylerden kente yayıldı ve özel bankalar kuruldu.

Modern Çağ'ın başlarında Avrupa'da ortaya çıkan bazı iktisadi düşünceler ile birlikte girişimciliğe yönelik birtakım gelişmeler meydana gelmiştir. Bu iktisadi düşüncelerden Merkantilizm, hem devletin hem de ekonominin birlikte büyümesini savunurken Fizyokrasi, tarımsal üreticiyi ön plana çıkaran ve serbestiden yana olan bir iktisadi görüştür (Güngör, 1998: 5). Klasik İktisatçılar ise bu iki görüşün aksine bireysel girişimciliği savunarak devletin piyasaya müdahalesine karşı çıkmakta ve girişimciyi "bir yönetici veya bir lider" olarak değil, sadece "kapital/sermaye sağlayan kişi" olarak tanımlamaktadır (Güngör, 1998: 6; Tutar, 2008: 28).

20. yüzyıla gelindiğinde girişimci insan tipi farklı nitelikler kazanarak günümüzdeki anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle Sanayi Devrimi sonrası ve 19. yüzyılın ikinci yarısıyla birlikte şirket sahipliği ve yönetim birbirinden ayrılmış ve girişimcilik, bir üretim faktörü olarak değerlendirilmeye başlamıştır (Küçük, 2005: 32-33). J. Von Schumpeter'in yıllar önce bahsettiği "dinamik girişimcilik" kavramı önem kazanarak sermayenin önüne geçmiş ve Drucker tarafından ortaya atılan küçük ve orta ölçekli işletme yapısı ön plana çıkmıştır (Gümüsoğlu ve Karaöz, 2014: 101).

2.3.2. Türkiye'de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Ülkemizde girişimciliğin tarihi oldukça eskiye dayanmaktadır. Türkler, Orta Asya'dan Anadolu'ya göç etmeye başlamalarından itibaren, ticaret ve zanaatkarlık alanlarında oldukça etkin bir rol sergilemişlerdir (Durukan, 2006: 27). Özellikle Anadolu Selçuklu Devleti zamanında kurulan Lonca Teşkilatı, Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve yükselme dönemlerinde de Ahi Teşkilatı olarak varlığını sürdürmüştür.

Türkiye'de girişimciliğin gelişimini Osmanlı İmparatorluğu Dönemi, Cumhuriyet Dönemi, 1970'li Yıllar ile 1980'li Yıllar olarak dört grupta incelemek mümkündür (TÜSİAD, 1987: 7). Ayrıca 2000 sonrası döneme de değinilmiştir.

2.3.2.1. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi

Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'nde Türkler, çoğunlukla askerliği, çiftçiliği ve bürokratlığı meslek edinmişler, imalat ve ticaret ile daha çok azınlık kesim ilgilenmiştir (Tutar, 2008: 30). Devletin kuruluş ve yükselme döneminde Ahi Teşkilatı, hem ticari hem politik anlamda etkili olurken, İmparatorluk dönemine geçildiğinde toplum grupları arasında bir iş bölümüne gidilmiş ve Türkler ticaret dışında bırakılmıştır (Aşkın, Nehir ve Vural, 2011: 62). Ayrıca sarayın ve ordunun gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulmuş birkaç fabrikadan ve yabancılar tarafından kurulan az sayıda sanayi tesisinden başka sanayi faaliyeti de bulunmamaktadır (Kaya, 2007: 38).

II. Meşrutiyet ile birlikte İttihat ve Terakki taraftarları "Milli İktisat" kavramını ortaya atmış ve ekonomik kalkınma için "müteşebbis sınıfı" oluşturulması gerektiğini savunmuşlardır (Güney, 2015: 32).

2.3.2.2. Cumhuriyet Dönemi

Osmanlı İmparatorluğu sona erdikten sonra kurulan yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomik alandaki başlıca stratejilerinden biri girişimcilik faaliyetlerini geliştirmek olmuştur (Erdurur, 2012: 8). Ulusal bağlamda kendi girişimcisini yetiştirmeyi devlet politikası olarak benimseyen Türk Hükümeti, 1923 Şubat ayında İzmir İktisat Kongresi'nde bazı kararlar almıştır (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 29). Sanayinin teşviki, anonim şirketlerin kuruluşunun kolaylaştırılması, milli bankaların kurulması, işçi kavramının

tanımlanması, yerli malı ürünler kullanılması bu kararlardan bazılarıdır (Ülgen Aydınlik, 2016: 8).

1929 Dünya Ekonomik Krizi ile birlikte ekonomik istikrar ve gelişmede devlet müdahaleciliği ön plana çıkmıştır (Tutar, 2008: 30). Kamu girişimciliğinin hakim olduğu bu dönemde Sümerbank, Etibank ve Şeker Fabrikaları kurulmuştur.

1950'li yıllardan sonra ekonomide özel sektörün ağırlığı giderek artmıştır. Bugün faaliyet halinde olan birçok işletmenin temelleri bu dönemde atılmış, girişimciliği teşvik edici politikalar uygulanmıştır (Aşkın, Nehir ve Vural, 2011: 67).

2.3.2.3. 1970'li Yıllar

Bireysel girişimciliğin artış gösterdiği bu dönemde, girişimcilerin bazı temel nitelikleri ortaya çıkmıştır. 1970'li yılların girişimcilerinin nitelikleri şu şekildedir:

- Girişimcilerin çoğu yurtiçinde ve yurtdışında yüksek öğrenim görmüş kişilerdir.
- Geleneksel tüccar zihniyetini aşmaya çalışmaktadırlar.
- Geleneksel mal üretimini ileri taşıma çabasındadırlar.
- Üretme hırslarını ön planda tutarak yatırımın diğer boyutları olan verimlilik, kalite, yönetim felsefesi ilkelerini pek düşünmemişlerdir (TÜSİAD, 1987: 8-9).

1971 yılında ise Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği'nin (TÜSİAD) kurulması girişimcilik tarihimizde öne çıkan gelişmelerden birisi olmuştur (Özman, 2013: 5).

2.3.2.4. 1980'li Yıllar

1980'li yıllar, dünya ekonomisiyle entegrasyonun sağlanmasına yönelik birçok yeni ekonomik politikanın uygulandığı, serbest piyasa ekonomisine geçiş dönemi olmuştur (Tutar, 2008: 31). 24 Ocak 1980 tarihinde alınan Ekonomik İstikrar kararları ile birlikte Türkiye, ithal ikameci kalkınma politikasını terk ederek serbest piyasa ekonomisine geçmiş ve ihracata yönelik kalkınma stratejileri benimsenmeye başlamıştır (Kaya, 2007: 41). Tüm bu gelişmelerle

birlikte girişimci profilinde de önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Daha önceleri misyonu ve vizyonu olmayan, eğitim seviyesi düşük, sadece fırsatları değerlendirme amacı ile hareket eden girişimci tipi terk edilerek, dinamik, değişime ve gelişmeye açık, yüksek öğrenim görmüş, piyasanın beklentilerini ön planda tutan, profesyonel yönetim kurallarına göre hareket eden girişimci tipi ortaya çıkmıştır (Akpınar, 2009: 25-26).

2.3.2.5. 2000 Sonrası Girişimcilik

2000 sonrası dönemde ekonomik, sosyal ve teknolojik yönlerden ortaya çıkan gelişmeler girişimciliği farklı yönlerden ele almayı gerekli kılmaktadır (Pınar, 2015: 23). Bu dönemde girişimcilik, bilişim ve iletişim toplumunun gereklerine uyan iç piyasadan ziyade dışa açık, yenilikçi ve rekabetçi girişimciliği ifade etmektedir (Kaya, 2007: 42).

2.4. Girişimcilik Türleri

Çalışmanın bu kısmında literatürde sıkça irdelenen girişimcilik türlerine yer verilecektir (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 33). Ayrıca yakın dönemin önemli fenomenlerinden olan kadın girişimciliği ve sanal (dijital) girişimcilik konularına da değinilecektir.

2.4.1. Orijinal Girişimcilik

Bu girişimcilik türü, ilk defa sıfırdan başlayarak kurulan ve girişimcilerin öncelikle kendi yetenek, deneyim, sezgi, bilgi gibi kabiliyetlerine dayanarak harekete geçtikleri girişimleri ifade etmektedir (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 33).

Bilgi, tecrübe ve deneyimleri ile kendi hayallerini gerçekleştirmek için harekete geçen girişimcileri ifade eden bu tür, hem girişimin kendisi hem de girişimcinin orijinallik taşıması özelliğinden dolayı diğer girişimcilik türlerinden ayrılmaktadır (Cevher ve Yüksel, 2014: 99).

2.4.2. Özel Sektör Girişimciliği

Özel sektör girişimciliği, işletme ve kuruluş sermayesinin özel şahıslara ait olduğu ve girişimcilik kararlarının da yine özel şahıslar tarafından verildiği

girişimcilik türüdür (Tutar, 2008: 48). Var olan bir işletmeyi satın almayı da kapsamayı orijinal girişimcilikten ayrılan yönüdür (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 33).

Özel sektör denildiğinde akla her ne kadar hür teşebbüs gelse de, bu teşebbüs hür bir şekilde sermaye tedarik etme ve bu sermayeyi dilediği şekilde kullanma anlamına gelmektedir (Soysal, 2015: 61). Bunlar dışında, elbette hür teşebbüsü de sınırlayan bazı yasa ve düzenlemeler bulunmaktadır.

2.4.3. İ Girişimcilik

Kısaca "halihazırda çalışan organizasyonlardaki girişimcilik" olarak ele alınan i girişimcilik, yeniden tanımlanmak veya canlanmak çabasında olan mevcut işletmelerde yenilik yaratmada kullanılan faaliyetleri içermektedir (Ağca ve Kurt, 2007: 86; Kaygın, 2012: 96). Başka bir ifade ile i girişimcilik; firmanın rekabet gücünü yükseltmek ve örgütsel karlılığı iyileştirmek için birey veya bireyler aracılığıyla mevcut bir örgüt içinde yeni işlerin yaratıldığı, örgüt içerisindeki girişimcilik ruhunun ve örgütsel yenilenmenin teşvik edildiği bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Bulgurcu Gürel, 2012: 59). Zahra bu süreci, "yenilikçilik, müteşebbislik ve stratejik yenilenmeyi içeren örgütsel yenilenme süreci" olarak, Johnson ise "bir çalışanın örgütün değer zincirini geliştirici bir katkıda bulunması" şeklinde ifade etmektedir (Pınar, 2015: 51).

İ girişimciliğin odağında i girişimci bulunmaktadır. *The American Heritage Dictionary of the English Language*, i girişimciyi (intrapreneur) "büyük bir firma içinde bir fikri, risk alma ve yenilik yapma yoluyla karlı nihai bir ürüne dönüştürme görevini üstlenen kişi" olarak tanımlamaktadır (Ağca ve Kurt, 2007: 85). Onay (2017: 95)'a göre i girişimci, "bir örgüt içerisinde girişimsel ruh, yaratıcılık ve yeniliğe uygun bir atmosfer yaratma görevini üstlenen kişi"dir.

İşletmeler i girişimcilik uygulamalarıyla birlikte yeni ürünler/hizmetler, yeni girişimler, yeni pazarlar ve stratejiler elde ederler (Kaygın, 2012: 99). Bu da onları rakipleri karşısında üstün kılar.

2.4.4. Kurumsal Girişimcilik

Küresel iş ortamının artan dinamik yapısı nedeniyle örgütler, değişen koşullara ayak uydurabilmek için esnekliklerini artıracak yöntem ve mekanizmaların arayışı içerisine girmektedir (Erkocaoğlan ve Özgen, 2009: 204). İşte bu noktada, örgütlere sürdürülebilir rekabet avantajı sağlayacak kurumsal girişimcilik kavramı ortaya çıkmaktadır.

Kurumsal girişimcilik, yeni işletme modellerine giriş, yeni işletmeler ve inovasyon oluşturmaya yönelik kurum düzeyinde faaliyetlerin gerçekleştirilmesi; mevcut organizasyonda yeni işletmelerin doğuşu, içsel inovasyon veya risk alma olarak tanımlanmaktadır (Schmelter vd. 2010: 717; akt. Pınar, 2015: 57). Bu bağlamda kurumsal girişimcilik, firmanın yenilikçi beceriler kazanma yeteneğini yeniden canlandırmaya ve geliştirmeye yönelik faaliyetleri içermektedir (Kuratko, 2009: 69).

Kurumsal girişimcilik kavramı, örgüt içi girişimcilik, kurumlar içindeki girişimcilik, yenilikçi strateji oluşturma, kurumsal iş girişimi gibi birçok farklı terimle ifade edilmektedir (Erkocaoğlan ve Özgen, 2009: 205). Kavram, bu çalışmada kurumsal girişimciliği iç girişimcilikten farklı gören bir yaklaşımla ele alınmış ve kendine özgü özellikleri ortaya konmuştur.

2.4.5. Sosyal Girişimcilik

Sosyal girişimcilik, "yenilikçi bir bakış açısıyla yeni girişimler yaratarak ya da var olan işletmelerin yönetilmesi ile sosyal refahı en üst seviyeye çıkarmak için fırsatları görerek oluşturulan bir süreci kapsayan faaliyetler bütünü"dür (Zahra vd., 2009: 519; akt. Kırılmaz Kılıç, 2013: 106).

21. yüzyılda sosyal, kültürel ve siyasi anlamda meydana gelen değişimler nedeniyle sosyal yapı içerisinde ortaya çıkan farklı sorunları çözmek amacıyla geliştirilen projeleri ve çözüm önerilerini kapsayan sosyal girişimcilik kavramı, sosyal yapının oldukça kırılgan olduğu bu dönemde STK'lar şeklinde kendini göstermiş ve toplumsal sorunlara çözüm bulunmaya çalışılmıştır (Cevher ve Yüksel, 2014: 100).

Sosyal girişimcilik kavramı birçok araştırmacı tarafından farklı şekillerde ele alınmıştır. Araştırmacıların bir kısmına göre, kâr amacı gütmeyen örgütlerin sosyal fayda yaratmak veya finansman sağlamak için gerçekleştirdiği bir takım faaliyetler olarak görülürken, bir kısmına göre de kâr amacı güden örgütlerin sosyal sorumluluk faaliyetleri ve toplumun sosyal sorunlarının çözüme ulaştırılmaya çalışılması olarak görülmektedir (Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009: 84-85).

2.4.6. Ekogirişimcilik

Dünyada yaşanan globalleşme sonucu, işletmelerin rekabet avantajı sağlamak için gerçekleştirdikleri her türlü faaliyet, ülkelerinde ekonomik açıdan bir canlanma yaratırken, doğal çevre üzerinde çok yüksek tahrifatlara neden olmuştur (Aykan, 2012: 196). Buna paralel olarak bireysel, toplumsal ve örgütsel anlamda sürdürülebilirlik ve çevre ile ilgili endişeler artmış ve bu endişeler küresel anlamda çevreci ürünlerin daha çok talep edildiği yepyeni bir pazarın ve çevreye duyarlılığı ön plana çıkaran yepyeni bir girişimcilik türünün doğmasını sağlamıştır (Efeoğlu, 2014: 103).

Ekogirişimcilik kavramı, ekolojik girişimciliği ifade eden, ekolojik (ecological-eco) ve girişimcilik (entrepreneurship) kelimelerinin birleştirilmesinden türemiştir (Aykan, 2012: 198). Literatürde sürdürülebilir girişimcilik, çevresel girişimcilik, çevreye duyarlı girişimcilik ya da yeşil girişimcilik olarak da kullanılan ekogirişimcilik (Balcı İnce, 2011: 189); kendi iş faaliyetlerinin özüne çevreyi koruma ve/veya iyileştirme hedefini koyan tüm girişimci teşebbüsleri ifade etmekte ve temelinde kurumsal sosyal sorumluluk, çevresel sorunların çözümüne katkı ve düzenlemeler yer almaktadır (Keskin, 2016: 287-288).

Schuyler (1998) daha geniş bir ifade ile ekogirişimciliği iş çabalarının sadece karlılık amacıyla değil bunun yanında çevresel endişelerin de dikkate alınarak gerçekleştirildiği girişimcilik türü olarak tanımlamaktadır (Linnanen, 2002: 78; akt. Balcı İnce, 2011: 190).

2.4.7. Stratejik Girişimcilik

Girişimcilik üzerine yapılan araştırmaların çoğu yeni ürün ve fırsatların nasıl keşfedileceği ve bunlardan nasıl yararlanılacağını açıklamaya çalışmaktadır (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 41). İşte bu nokta, girişimcilik ve strateji kavramlarının kesişerek, yazına 'stratejik girişimcilik' olarak geçen terimin ortaya çıktığı noktadır (Kuratko ve Audretsch, 2009: 2).

1990'lı yıllarda ortaya atılan stratejik girişimcilik kavramı, girişimciliğin fırsat arama faaliyetleri ile stratejik yönetimin avantaj arama faaliyetleri arasında denge kurarak bir arada uygulanmasını esas alan girişimcilik türü olarak ifade edilmektedir (Kumkale, 2017: 215). Bir diğer deyişle stratejik girişimcilik, stratejik düşünce ve girişimcilik faaliyetlerinin bir arada düşünülmesidir (Yılmaz ve Görmüş, 2012: 4486).

Ketchen, Ireland ve Snow (2007: 373)'a göre sürdürülebilir refah yaratmak için strateji ve girişimcilik ile ilgili eylemlerin her biri gereklidir ancak bireysel olarak yeterli değildir. Dahası, bu iki unsur birbiriyle uyumlu çalışmalıdır.

2.4.8. Kamu Girişimciliği

Girişimcilik, her ne kadar özel sektöre ait küçük ve orta ölçekli işletmelerin faaliyetleriyle ilgili bir olgu olarak düşünülse de, özel sektör organizasyonları kadar kamu sektöründe de söz konusu olabilir (Pınar, 2015: 81).

Kamu girişimciliği kamu kaynaklarının ve kamu yetkilerinin kullanılarak vatandaşa kamu hizmetinin sunulduğu girişimcilik türüdür (Kaya, 2007: 69).

Cevher ve Yüksel (2014: 100)'e göre kamu girişimciliği, özellikle ekonomik dalgalanmaların meydana geldiği dönemlerde bizzat kamu erkinin inisiyatif olarak yatırımlara öncülük ettiği, işletmelerin sunduğu kaynaklarla değil de kamu tarafından üretilen kaynakların kullanıldığı girişimcilik şekli olarak tanımlanmaktadır.

Kamu girişimciliğinin özel sektör girişimciliğinden ayrıldığı temel nokta ise yasal, politik ve bürokratik sınırlamaların etkisi altında olmasıdır (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 47).

2.4.9. Akademik Girişimcilik

Günümüzde üniversiteler artık sadece yükseköğrenim kurumu olarak görülmemekte, aynı zamanda teknolojik gelişimin ve ekonomik büyümenin önemli motorları olarak görülmektedir (Klofsten ve Evans, 2000: 299). Ticarileşmenin üniversitelere girmesiyle birlikte üniversiteler, sanayi ile işbirliği noktasında birer aktör haline gelmiş ve sonuç itibariyle ulusal rekabet ortağı olarak girişimci niteliğe bürünmüştür (Çitçi ve Memiş Sağır, 2017: 47-48).

Bilginin üniversite araştırmaları yoluyla üretildiğı, ticari uygulamalar ve gelir yaratmak için programların kullanılabilirliğı fikri, Etzkowitz'in (1998) 'girişimci üniversite' terimini literatüre kazandırmasına sebep olmuştur (Başaran ve Sağbaş, 2017: 244). Bu terim zaman içerisinde daha somut bir hal alarak akademik girişimcilik olarak adlandırılmıştır.

Akademik girişimcilik, üniversitelerin ve eğitim sektöründeki paydaş grupların ortaya koyduğı araştırma çıktılarının ticari getiriye dönüştürülmesidir (O'Shea vd., 2004; akt. Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 52). Uluslararası literatürde 1990'lı yıllardan itibaren ilgi görmeye başlayan akademik girişimcilik kavramı, akademik girişimcinin ticari yönden kar elde etmesi olduğı gibi aynı zamanda ticari olmayan yönden de araştırma sonuçlarının bilimsel olarak yayımlanmasını içermektedir (Başaran ve Sağbaş, 2017: 244).

2.4.10. Sanal (Dijital) Girişimcilik

Günümüzde, küreselleşme ile birlikte bilişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler sonucu, klasik ticaret anlayışında önemli değışiklikler meydana gelmiş ve işletmeler satış hacimlerini artırmak ve yoğun rekabet ortamında hızlı karar alabilmek için yeni ekonomiye uygun e-ticaret faaliyetlerine katılmak durumunda kalmıştır (Gökaliler, 2014: 8). Bunun sonucunda ise geleneksel meslektaşlarından tamamen farklı, internet vasıtasıyla online ortamda çalışan, yeni ve bilgi teknolojilerine uyumlu e-girişimciler ortaya çıkmıştır (Koçak, 2009: 382).

Bilgi alışverişinin zaman ve mekândan bağımsızlaşarak sınırların ortadan kalktığı ve tüketicilerin bilinçlendiğı bilgi toplumunda meydana gelen

değişimler doğrultusunda doğan ve yeni ekonomi adını alan yapı, girişimciliğe yeni boyut kazandırarak e-girişimcilik ya da sanal (dijital) girişimcilik adını almıştır (Vural ve Çavuş, 2017: 51).

Sanal (dijital) girişimcilik, mal ve hizmetlerin üretim, reklam, satış ve dağıtımlarının telekomünikasyon ağları aracılığıyla gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Sosyal, 2017: 204). Bu girişimcilik türü, klasik anlamdaki girişimciliğe göre daha az riskli daha az maliyetli ve daha hızlı gerçekleştirilebilir olması nedeniyle ekonomik açıdan hem girişimcilerin hem de ülkelerin gelirlerinin artmasına katkıda bulunmaktadır (Vural ve Çavuş, 2017: 50).

2.4.11. Kadın Girişimciliği

Dünya nüfusunun bir diğer yarısını oluşturan kadınların işgücüne katılmaları ile ülke ekonomilerine yaptıkları katkı göz ardı edilemeyecek bir boyuttadır. Sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleşmesi ve yoksulluğun azaltılabilmesi, kadınların üretken olmaları ile doğru orantılıdır (Tutar ve Yetişen, 2009: 117).

Literatürde kadın girişimci kavramına birçok yazar tarafından farklı anlam yüklenmekle birlikte bu kavram 'iş kadını' terimi ile zaman zaman eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. İş kadını bir işyerinde çalışan tüm kadınları ifade eden bir kavram olarak kullanılırken, kadın girişimci ise 'kendi adına iş yapan kadın' olarak tanımlanmaktadır (Keskin, 2014: 72).

Kadın girişimcileri tanımlayan temel kişisel karakteristikler, dinamik, bağımsız, rekabetçi, hırslı, özgüvenli ve amaç yönelimli olmalarıdır (Marangoz, 2016: 214). Kadınları girişimcilik kariyerine yönelten nedenler arasında ise tıpkı erkekler gibi bağımsız çalışma arzusu, kendi işinin patronu olma, risk almaya yatkınlık, yenilik ve değişiklik isteğini tatmin etme gibi klasik sebeplerin yanında erkeğe karşı güçlü olmak ve kendisini ispat etmek amacıyla paraya ve ekonomik özgürlüğe kavuşma isteği de yer almaktadır (Kaya, 2007: 106).

Özellikle kırılgan bir ekonomiye sahip olan ülkelerde, dünya ölçeğinde faaliyet gösteren işletmeler yaratmada, ekonomiyi geliştirmede ve istihdamı arttırmada kadın girişimcilerin önemli bir rol oynayabileceği dikkate alınmalıdır (Soysal,

2010: 85). İş yaşamının zorlu şartları içerisinde iş kuran ve kurduğu işi yöneten kadın girişimciler, sadece kendi gelirleri ve kariyerlerine değil, aynı zamanda ülke ekonomisine ve toplum refahına da sınırsız fayda sağlayacaktır (Güney, 2015: 238).

2.5. Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler

Her meslekte olduğu gibi, girişimcilikte de kişileri başarılı veya başarısız kılan bazı sebepler ve özellikler vardır. Günümüze gelinceye dek çeşitli araştırmacılar, başarılı girişimcilerin profilini çizmeye yönelik çok sayıda araştırma yapmıştır. Yapılan bu araştırmalarda ön ayak olabilme, başarıya ihtiyacı, kaynakları bir araya getirebilme yeteneği, belirsizlik toleransı, kendine güven, yönetsel beceriler, yenilikçilik, bağımsızlık isteği ve risk alma girişimcilerin en önemli özellikleri arasında yer almaktadır (Güney, 2015: 60; Ulutürk Akman ve Bektaş, 2015: 219).

Luca ve Robu (2016: 91), girişimcilerde bulunması gereken özellikleri uyanık olmak, proaktif olmak, tahmin etmek, planlamak ve kararları uygulamak olarak ifade etmiştir.

Mill (1848), girişimcilerde bulunması gereken özelliğin risk alma; Weber (1917) ve Hartman (1959) biçimsel otoritenin kaynağı olma; Litzinger (1965) risk alma, liderlik, tanınma, babacanlık, bağımsız olma; Liles (1974) başarıya ihtiyacı; Welsh-White (1981) sorumluluk alma isteği, kendine güven, kontrol ihtiyacı, orta düzeyde risk alma, mücadele etme olarak ifade etmiştir (Güney, 2015: 61).

Tutar (2008), girişimcilerde şu özelliklerin bulunması gerektiğini vurgulamıştır:

- Fırsatları gören, fizibilite hesabı yapabilen,
- Yüksek katma değer yaratabilen,
- Risk alma cesareti ile yenilik yapan, rekabete ayak uyduran,
- Yenilikleri topluma yansıtan,
- Değişime uyum sağlayan ve değişimi yönlendiren,
- İstihdam yaratan ve bunun sorumluluğunu üstlenen,
- Ar-Ge ve ürün geliştirme işlevini yüklenen.

2.6. Girişimciliği Belirleyen Faktörler

Uzun yıllardan beri çeşitli araştırmalara konu olan girişimcilik kavramı ile ilgili yapılan çalışmalarda, girişimciliği belirleyen faktör ya da faktörlerin neler olduğu tartişma konusu olmuştur. Literatürde girişimciliği belirleyen faktörlerin genel olarak üç yaklaşım halinde sınıflandırıldığı görölmektedir (Korkmaz, 2012: 212). Bunlar; bireysel yaklaşım, çevresel yaklaşım ve firma yaklaşımıdır.

2.6.1. Bireysel Yaklaşım

Bireysel yaklaşım girişimciliğin psikolojik ve demografik özelliklerini açıklamaya yöneliktir (Duran, Büber ve Eren Gümüştekin, 2013: 35). Hisrich ve Peters (2002: 66)'a göre, 'gerçek girişimci profili' diye bir Şey yoktur. Girişimciler çeşitli aile durumlarından, eğitim geçmişlerinden, iş deneyimlerinden vs. gelmektedir.

Girişimci olmayı belirleyen; bireylerin değerlerini, tutumlarını ve yaşadıkları deneyimleri içeren psikolojik faktörler ve yaş, cinsiyet, ailenin sosyo-ekonomik durumu vb. unsurları içeren demografik faktörler aşağıdaki tabloda ifade edilmiştir.

Tablo 3.

Girişimci Olmayı Belirleyen Psikolojik ve Demografik Faktörler

Psikolojik Faktörler	Demografik Faktörler
Başarı İhtiyacı: Başarı ihtiyacı yüksek olan bireyler daha azimli ve sabırlı davranmaktadır. Bu nedenle başarı ihtiyacı ile girişimcilik arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.	Yaş: Girişimcinin kariyer süresi ile yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Yapılan bazı araştırmalar, çoğu girişimcinin girişimcilik kariyerine 22 ile 45 yaşları arasında başladığını ortaya koymuştur.
Kontrol Odağı: Bireylerin hayatlarındaki ödüller ve cezalar hakkındaki algılamalarını ifade eden kontrol odağı içsel ve dışsal olmak üzere ikiye ayrılır. İçsel kontrol odağına sahip girişimcilerin kendi yaşamlarındaki olayları yönetebilme yeteneğine sahip oldukları ve yaptıkları işi meydan okuma ya da kendilerini kanıtlamak için yaptıkları öne	Cinsiyet: Cinsiyet bağlamında yapılan araştırmalar sonucunda, kadın ve erkek girişimciler arasında farklılar olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılık daha çok kaynaklara ulaşmada, girişimin kurulma amacı ve kurulan girişimdeki çalışma ilişkilerinde ortaya çıkmaktadır.

sürülmektedir.	
Risk Alma Eğilimi: Girişimcilik ile ilgili tüm etkinlikler risk içermektedir. Ekonomik, sosyal, psikolojik, kariyer vb. risk türleriyle karşı karşıya kalan girişimci, sistematik analiz sonucunda maceraya atılmadan risk alır.	Aile: Çocuğun üretken alanlarda faaliyet göstermesini teşvik eden aile, onun girişimcilik niyetini etkilemektedir. Ayrıca ailesinde girişimci olan bireylerin kendi işini kurma olasılığı daha yüksektir.
Bağımsızlık Arzusu: Girişimcilerin özgürlük değerlerinin yüksek olması, işletme içindeki kurallardan sıkılmaları bağımsızlık arzularından kaynaklanır.	Eğitim: Kişiler aldıkları eğitimlerle iyi bir girişimci olma konusunda ve bunun yanı sıra yönetim, finans, stratejik planlama ve pazarlama alanlarında kendilerini geliştirebilirler.
Kendine Güven: Kendi işinde, kendisine saygı duyan ve işi başaracağına dair yetenekleri olduğuna inanan girişimcilerin başarılı olma olasılığı daha yüksektir.	Rol Modelleri: Aile, kardeş, diğer başarılı akrabalar ve hatta ulusal alanda çalışan başarılı girişimci bireye rol model olarak onun girişimci olma kararını etkileyebilir.
Belirsizliğe Karşı Tolerans: Birey tarafından yeterli veri olmaması nedeniyle tam olarak yapılandırılmayan durum belirsiz bir durum olarak tanımlanır. Girişimcilik de belirsizliklerin kontrolüne ve yönetimine dayanmaktadır.	İş Tecrübesi: Gerek çalışan olarak gerekse girişimci olarak geçmiş iş yaşamında kazanılan tecrübeler, hem yeni bir girişim kurma kararında hem de yeni girişimin büyümesinde pozitif yönde etkilidir.
Yenilikçilik ve Yaratıcılık: İş faaliyetlerinin yeni ve farklı bir biçimde oluşturulması ve uygulanması olarak ifade edilen yenilikçilik, girişimciliğin temel yapı taşı oluşturmaktadır. Bunun yanında yaşamı herkesten farklı bir açıdan gören girişimcinin yaratıcılık eğilimine sahip olması beklenir.	Kişisel Değerler: Kişisel değerler ile ilgili çalışmalarda girişimci ile etkili yönetici terimleri arasında benzerlik kurulmuştur. Başarılı girişimciler genel olarak kazanmak için işe başlamaktadırlar.

Kaynak: Erdoğan Kaygın, (2017), Girişimci Olmayı Belirleyen Faktörler, *Girişimcilik Temel Kavramlar, Girişimcilik Türleri, Girişimcilikte Güncel Konular* İçinde, Edt. Erdoğan Kaygın, Cinius Yayınları, İstanbul, s.33-39 ve Cengiz Duran, Harun Büber ve Gülten Eren Gümüştekin, (2013), Girişimcilik Hislerine Eğitimin Katkısı: Kütahya Meslek Yüksek Okulu Makine Programı Örneği, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt:8, Sayı:2, Kış, s.38-41'den yararlanılarak hazırlanmıştır.

2.6.2. Çevresel Yaklaşım

Çevresel yaklaşım, bireysel yaklaşımın girişimcilik üzerindeki rolünü göz ardı etmemekle birlikte girişimciliği, aynı zamanda, belirli bir çevrenin birey üzerindeki etkileri olarak görmektedir (Durak, 2011: 198). Bu yaklaşıma göre girişimcilik, ekonomik, politik, sosyal, kültürel ve teknolojik şartlardan etkilenmekte ve bu şartlarda meydana gelen bir değişim girişimciliği teşvik edeceği gibi girişimciliğin azalmasına veya engellenmesine de neden olabilmektedir (Duran, Büber ve Eren Gümüştekin, 2013: 35; Kaygın, 2017: 40).

2.6.3. Firma Yaklaşımı

Mevcut işletmedeki faaliyetlere odaklanarak, girişimciliğin yöneticilik boyutu üzerinde duran firma yaklaşımı, işletme içerisinde yapılan faaliyetlerde girişimci olmayı irdelemektedir (Kaygın, 2017: 42). Bu yaklaşıma göre, bir işletmenin yaşaması ve büyümesi, onu kuran girişimcinin yönetsel özelliklere sahip olmasına bağlıdır (Durak, 2011: 199).

2.7. Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları

Girişimcilik zor ve uzun soluklu bir süreçtir ve bu süreçte girişimci adaylarının kendi yetkinliklerinin bilincinde olmaları; girişimci olmanın sağladığı avantajlar kadar dezavantajlarına karşı da hazırlıklı olmaları, en büyük silahları olan motivasyonlarını yüksek tutarak başarıya ulaşmaları gerekmektedir (Tolukan, 2014: 36). Bağımsızlık duygusu, kar elde etme, başarıma hissi, saygı görme, kişisel gelişime katkı sağlama ve toplumsal fayda sağlama girişimciliğin avantajları arasında yer alırken; kişisel özveri, finansal sorunlar, sorumluluk yükü, belirsizliklerle başa çıkma, zarara katlanma zorunluluğu ve ailesine yeterince zaman ayıramama ise girişimciliğin dezavantajlarını oluşturmaktadır (Akpınar, 2009: 32).

2.7.1. Girişimciliğin Avantajları

Yukarıda belirtilen avantajlar şu şekilde açıklanabilir (Akpınar, 2009: 33; Kaya, 2007: 86):

Bağımsızlık Duygusu: Karar vermede özgürlük ve bağımsızlık duygusu girişimcilerin en temel amaçlarından biridir. Özellikle de ekonomik bağımsızlık kendi işini kurmada en önemli gerekçeyi oluşturur.

Kar Elde Etme: İşletme kar elde ettikçe girişimcinin de geliri artar. Ancak kar elde etmek, girişimciler açısından her zaman için en öncelikli amaç olmamalıdır. Kar elde etme amacı için, etik kurallara aykırı davranmak girişimcilik adına yapılacak en olumsuz davranıştır.

Başarma Hissi: Bir iş oluşturma fikrini karlılığa dönüştürmek girişimcilere daha büyük şeyleri başarma hissi verir.

Saygı Görme: Girişimci için kamuoyunun saygınlığını kazanmak, onu için tatmin edicidir.

Kişisel Gelişime Katkı: İşletmenin çeşitli faaliyetlerinde görev alan girişimci, kendi yeteneklerini kullanma ve kendi potansiyelini geliştirme fırsatına sahip olacaktır.

Toplumsal Fayda: Diğer insanlara iş sağlama, onların gelişimine katkıda bulunma ve toplumsal gelişmeye katkı sağlama gibi olumlu sonuçlar, girişimciyi memnun eden unsurlardır.

2.7.2. Girişimciliğin Dezavantajları

Her iş fikrine sahip olanın, bunu fayda yaratacak şekilde üretime dönüştürmesi, yatırım yaparak kendi işini kurması çok kolay olsaydı, şüphesiz ki çok daha fazla sayıda girişimci olurdu (Kaya, 2007: 87). Aslında bir kişinin tercih edebileceği en zor mesleklerden birisi olan girişimciliğin dezavantajları şu şekilde açıklanabilir (Akpınar, 2009: 34; Şen, 2015: 51):

Kişisel Özveri: Girişimcinin mesai saati yoktur. Zamanının büyük çoğunluğunu iş ile geçiren girişimcinin bütün enerjisi tükenir. Kişisel uğraşlarına ve hobilerine zaman ayıramayan girişimci birey, özel yaşamına ait zamanlarından özveride bulunmak zorunda kalır.

Finansal Sorunlar: Uzun çabalar sonucunda başarısız olmak, gerek finansal gerekse psikolojik anlamda girişimciyi yıpratmaktadır. Bu nedenle çoğu zaman

girişimciler hayalini kurdukları büyük işlere imza atmaktan vazgeçmek zorunda kalmaktadırlar.

Sorumluluk Yükü: Girişimcinin sorumlulukları çalışanlarına göre daha ağırdır. Kendi işinin patronu gibi görünmelerine karşın kamu otoritesinin ve müşterilerin baskısı altındadır. Bununla birlikte, vergi yükümlülükleri ve yasal işlemleri zamanında yerine getirme gibi sorumlulukları vardır. Ayrıca çalışanlar spesifik bir alanda uzmanlaşırken, girişimciler işletmenin tüm fonksiyonlarını yönetmek zorunda kalmaktadır.

Belirsizliklerle Başa Çıkma: Risk, her kişiye göre farklı şekilde tanımlanırken, belirsizlik, *"birey tarafından yeterli veri olmadığı için tam olarak yapılandırılmayan durum"* olarak tanımlanmaktadır. Belirsizlikle baş etmek ise, *"belirsiz durumlara olumlu tepki gösterebilme yeteneği"*dir. Buna göre birey, belirsiz bir ortamda, daha fazla bilgiye gerek duymadan aldığı kararlara güvenebiliyorsa, belirsizlik ile başa çıkabiliyor demektir.

Zarara Katlanma Zorunluluğu: Girişimciler, kar elde etme amacı ile faaliyete kalkıştıkları her işte, her zaman kar elde edemeyerek bazen zarara katlanmak zorunda kalırlar. Zarar ettiğinde ise, bu zarara katlanabilecek ve yaşamını sürdürmeye devam edebilecek olanaklara sahip olması gerekir. Bu da girişimciyi yüksek düzeyde iş stresi altında bırakmaktadır.

Ailesine Yeterince Vakit Ayıramama: Girişimcinin yoğun tempoda çalışmak zorunda olması onun sosyal ve aile yaşamını olumsuz yönde etkilemektedir. Aile ilişkilerinde gerilimler meydana gelmektedir. Bu nedenle işletme kurulurken, girişimci işletmesi için ne kadar özveride bulunabileceğini kestirmelidir.

2.8. Girişimcilik Eğilimi ve Etkileyen Faktörler

Türk Dil Kurumu'nun yaptığı tanıma göre eğilim, bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelme anlamına gelmektedir (www.tdk.gov.tr, 2018). Girişimcilik eğilimi ise, *"Kişinin yeni bir girişimde bulunma yönündeki yatkınlığı"* olarak tanımlanmaktadır (Ulama, 2016: 742). Diğer bir deyişle

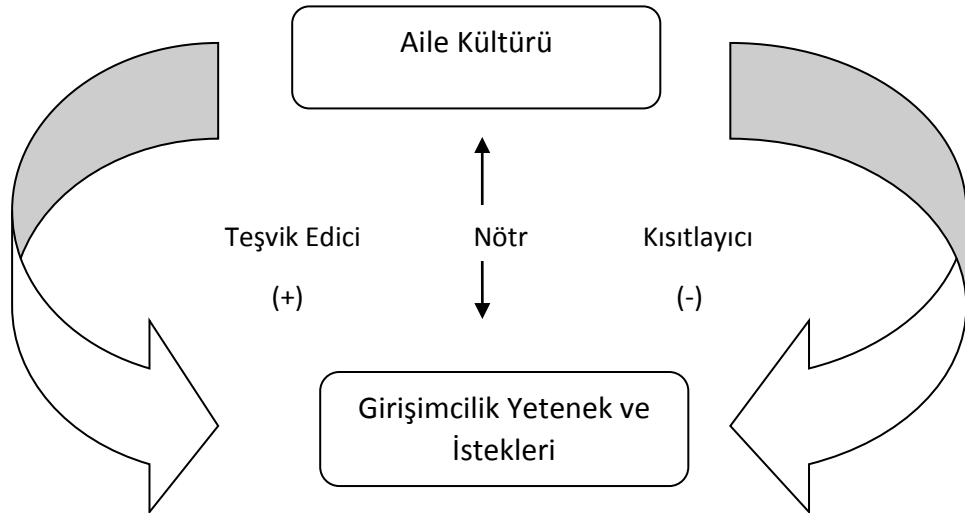
bireylerin kendi işini yapma konusundaki istek ve kararlılığını ifade etmektedir (Börü, 2006: 22).

Çocukluktan başlayarak yetişkinlik döneminin sonuna kadar bireyin gelişmesini etkileyen unsurların tümü girişimcilikte de etkilidir (Özdemir, 2015: 43). Literatür incelendiğinde bireylerin girişimcilik eğilimine etki eden çeşitli faktörlerin bulunduğu görülmektedir. Bu faktörler genel olarak dört başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; aile yapısı, eğitim, toplumsal kültür ve kişilik özellikleridir (Sarıtış ve Duran, 2017: 150).

2.8.1. Aile

Her biri farklı yapıda ve farklı değer yargısına sahip olan aile, çocuğun istek ve yeteneklerinin yönlendirilmesinde en fazla etkisi olan kurumdur (Börü, 2006: 14). Çocuğun aile içinde almış olduğu eğitim ve görgü ile ailesinin içinde bulunduğu toplumsal ve ekonomik sınıf onu hayatı boyunca doğrudan etkiler (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 55).

Ailenin olaylara bakış açısı ve topluma karşı tutumu, bireylerin “girişimci kişilik” özellikleriyle yakından ilişkilidir (Alaybeyoğlu Küçük, 2014: 56). Bu ilişki aşağıda yer alan şekilde gösterilmektedir.

Şekil 1. Aile-Girişimci Kişilik İlişkisi

Kaynak: TÜSİAD, 1987: 19

Aile, girişimcilik için uygun bir zihinsel arka plan oluşturarak kişilerin girişimciliğe bakış açılarının şekillenmesinde önemli bir rol üstlenir (Karakaş, 2012: 71). Teşvik edici etki durumunda aile, çocuğu kendi işini kurma ve hayatını serbest kazanma konusunda desteklemektedir. Aile reisi girişimci ise ya da yakın akraba ve aile çevresinde girişimciler var ise bu kişiler çocuğa örnek olarak gösterilir.

Kısıtlayıcı etki durumunda aile, maddi imkansızlıkların etkisiyle ya da aile içindeki bireylerin geçimlerini tarımdan sağlamaları nedeniyle çocuğun girişimci olmasını önlemektedir. Bu tür ailelerde çocuk horlanmakta ve bu da çocuğun tek başına başarıya arzusunu köreltmektedir.

Kararsızlık yaratıcı etki durumunda ise aile, özellikle modern toplumlarda geleneksel sorumluluğu olan çocuğu toplumsallaştırma görevini bırakınca, eğitim bu sorumluluğu üstlenir. Uzun süre okula devam etmesi beklenen ve yapılması güç işlere zorlanan çocuk, ailede aldığı eğitim yeterli olmadığından ikilemde kalır (TÜSİAD, 1987: 20).

2.8.2. Eğitim

21. yüzyılda çoğu beceri ve uzmanlık türleri örgün eğitim ve öğretim yoluyla keşfedilir, kazanılır, yetiştirilir veya meşrulaştırılır (Mayer ve diğ., 2014: 218). Girişimcilik eğiliminin oluşmasında ve girişimcilerin yetiştirilmesinde de eğitimin katkısı azımsanamayacak kadar çoktur (Sarıtaş ve Duran, 2017: 151). Eğitim sistemleri bireylerin girişimcilik vasıflarının köreltilmesinde ve sistem içerisinde pasif bir insan olmasında etkili olabileceği gibi, bağımsız hareket edebilme yetilerinin, yaratıcılıklarının, kendi kendilerine isabetli karar verme kabiliyetlerinin ve içsel kontrollerin gelişmesini sağlayabilme gücüne de sahiptir (Özdemir ve Mazgal, 2012: 93).

Girişimciliğin bir disiplin olarak değerlendirilmesiyle birlikte, girişimciliğin doğuştan geldiği konusunda var olan görüş zaman içerisinde değişmiştir (Tağraf vd., 2008: 92). Biçimsel bir eğitim, girişimciliğin bir kariyer olduğu konusunda etki yapabilir ve bireyleri kendi işlerini kurmaları hakkında fikir ve beceri sağlayarak cesaretlendirebilir (Börü, 2006: 15). Drucker, girişimciliği

tanımlarken "Girişimcilik mistik bir durum mudur? Girişimcilik bir sihir değildir, gizem değildir. Girişimcilik bir disiplindir ve herhangi bir disiplinde olduğu gibi öğrenilebilir" sözünü kullanmaktadır (Kuratko, 2005; akt. Tağraf vd., 2008: 92). Bireyler sahip oldukları özelliklere okullardan, üniversitelerden ve eğitim programlarından edindikleri bilgileri ekleyince, başarılı bir girişimci olma şanslarını arttırmaları (Börü, 2006: 15).

Günümüzde girişimcilik eğitimine Avrupa'da ve Amerika'da ilk ve orta dereceli okullarda yer verilirken, Türkiye'de ise üniversite düzeyinde yer verilmektedir (Karadeniz, 2010; akt. Çetinkaya Bozkurt ve Alparslan, 2013: 13). 1999 Aralık Helsinki Zirvesindeki katılım ortaklığı çerçevesinde girişimcilik eğitiminin ve girişimciliğin desteklenmesi konusunda oluşturulan "Eylem Planı" ile ülkemizde de girişimcilik eğitiminin yaygınlaştırılması ve girişimciliğin geliştirilmesi adına Kosgeb Girişimcilik Enstitüsü, Türkiye İş Kurumu, Yüksek Öğretim Kurumu ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın ortak yürüttüğü çalışmalar ile birtakım faaliyetler gerçekleştirilmeye başlanmıştır (Balaban ve Özdemir, 2008: 137-138).

2.8.3. Toplumsal Kültür

Girişimcilik eğilimini etkileyen faktörlerden bir diğeri toplumsal kültürdür. Kültür; bireylerin davranışlarına parametre oluşturan soyut ya da somut anlam ifade eden değerlerden oluşan bir bütündür (Demirel ve Tikici, 2004: 53). Kültürel değerler, toplumları oluşturan bireylerin, kişisel değer yargılarını ve olaylara karşı sergiledikleri tutum ve davranışları yönlendirir (Karakaş, 2012: 73). Bireylerin küçük yaşlardan itibaren, kişilikleri üzerinde oluşturduğu etki ile kültürel olguların kişiliği şekillendirdiği ifade edilmektedir (Alaybeyoğlu Küçük, 2014: 57).

Bir işletme kurma düşüncesi bireyin içinde bulunduğu toplumsal kültürden, etki altında olduğu alt kültürlerden ve yetiştiricilerinden (aile, öğretmen vb.) gelen etkilere bağlıdır (Sarıtaş ve Duran, 2017: 151). "Bir yenilik başlatma, risk üstlenme" gibi eylemler girişimcilik olgusunun temel unsurlarını oluşturmakta ve bu gibi eylemler bazı kültürlerde gayet doğal karşılanıp desteklenirken, bazı kültürlerde ise henüz yer edinmemiş popüler olmayan niteliktedir (Özdemir ve Mazgal, 2012: 93).

Bir toplum, bireycilik, başarılı olmak, kişinin kendi işinin patronu olması ve para kazanmak gibi değerlere önem veriyorsa bu toplumda girişimcilik oldukça desteklenmektedir (Yüzüak, 2010: 35). Bu değerlerin önemsenmediği toplumlarda ise girişimcilik destek görmeyen bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizdeki durum değerlendirildiğinde ise yapılan araştırmalar girişimciliğin devlet tarafından yeterince teşvik edilmediğini ya da yanlış yöntemlerle teşvik edildiğini göstermektedir (Güney ve Çetin, 2003: 200).

2.8.4. Kişilik Özellikleri

Kişilik; *"Bireyin kendi açısından, fiziksel, zihinsel ve ruhsal özellikleri hakkındaki bilgisidir"* (Demirel ve Tikici, 2004: 52). Kişilik kavramı, bir olay karşısında veya belli bir durumda bireyin sergilediği davranışların yönü ve sürekliliği ile yakından ilgilidir (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 63).

Kişilik kavramının, insan ve insanın iş yaşamı üzerindeki etkisi düşünüldüğünde, kavramın girişimcilik üzerinde de son derece önemli etkilerinin olduğu anlaşılmaktadır (Demirel ve Tikici, 2004: 52).

Girişimcilik daha çok bireysel bir kararla başlanılan bir olgu olduğundan girişimcilik araştırmalarının merkezinde, girişimcinin kişisel özellikleri vardır (Littunen 2000: 295; akt. Karakaş, 2012: 57).

McKenna, kişisel özellikleri itibarıyla girişimcilerin bir kısım mizaç, tutum, kabiliyet, üslup vs. açısından diğer insanlara göre ayırıcı bir yapıya sahip olduklarını belirtir (Aytaç, 2006: 143). Luca ve Simo (2016: 173), genelinde mevcut olan bu özellikleri, inisiyatif almak, proaktif olmak, risk almak veya riski tolere etmek ve bireyin kendi kişiliğinin bir çeşit uzantısı olarak kabul edilen bireysel hedefleri gerçekleştirmek olarak ifade etmiştir. Bunların yanı sıra yenilikçilik, kendini kontrol, başarı ihtiyacı, kendine güven ve bağımsız olma isteği de girişimcilik için tanımlanan en önemli kişisel özellikler olarak ortaya çıkmaktadır (Börü, 2006: 15). Ayrıca girişimci bireyler, başkasının otoritesini kabul etmede ve bir örgüte adapte olmada oldukça başarısızdırlar (Aytaç, 2006: 142). Çoğu zaman, kurulu/yerleşik düzene ters düşen bir kişilik yapısına sahip

oldukları öne sürülmektedir (Bridge vd., 1998:42-48; akt. Aytaç ve İlhan, 2007: 104).

2.9. Kişilik Özellikleri ile Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişki

Girişimcilik ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, girişimcilik eğiliminin ortaya çıkmasında birçok faktörün etkili olduğu görülmektedir. Bu faktörler literatürde aile, eğitim, toplumsal kültür ve kişilik özellikleri olmak üzere dört başlık altında toplanmaktadır.

Kişilik özellikleri girişimciliğin gelişmesi ve girişimcilik eğiliminin oluşmasında son derece önemli bir faktördür. Özellikle son yıllarda 'girişimci kişiliği' üzerine yapılan çalışmaların sayısındaki artış bunu açıkça ortaya koymaktadır.

Ekonominin yapıtaşları olan girişimcilerin kişilik yapıları son yıllarda tartışma konusu haline gelmiştir. Girişimci kimdir, nasıl düşünür, hangi davranışları sergiler gibi sorular araştırmacıların gündemini oluşturmaktadır. Ülkelerin geleceğin girişimcilerinin yetiştirilmesi konusunda sarf ettiği politik ve sosyo-ekonomik çabalar göz önünde bulundurulduğunda, girişimcilerin kişilik özelliklerinin belirlenmesinin ne derece öneme sahip olduğu daha iyi anlaşılmaktadır (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 81).

Çalışmada kullanılacak olan “Beş Faktör Modeli” kişilik özelliklerini açıklamada çok yaygın olarak kullanılan bir modeldir. Modelde yer alan beş faktör "dışadönüklük-içedönüklük, yumuşak başlılık-düşmanlık, duygusal denge-dengesizlik, özdenetim-sorumluluk ve deneyime açıklık"tır ve bu faktörler girişimcilik ile doğrudan ilişkilidir (Ulama, 2016: 743). Bir girişimci dışa dönük hareket edebilmeli, açık olmalı, sorumluluklarının farkına varmalı, ekibiyle uyumlu çalışmalı ve onlarla duygusal bir denge kurabilmelidir (Ören ve Biçkes, 2011: 69; akt. Ulama, 2016).

2.10. Kişilik Özellikleri ve Girişimcilik Eğilimi ile İlgili Literatür Taraması

Alan yazını incelendiğinde kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimi üzerine yapılan çalışmalarda araştırmacılar şu bulgulara ulaşmışlardır:

Kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi olup olmadığına dair Kavşur (2015)'un üniversite öğrencileri üzerine yaptığı çalışmasında, kişilik özelliklerinden dışadönüklük, özdisiplin, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık boyutlarının girişimcilik eğilimi üzerinde anlamlı yordayıcı etkisinin bulunduğunu, yumuşak başlılık boyutunun ise girişimcilik eğilimi üzerinde anlamlı yordayıcı etkisinin bulunmadığını tespit etmiştir.

Erdurur (2012)'un Turizm lisans öğrencileri üzerine yaptığı çalışmasında, girişimci kişilik özelliklerinden risk alma, yenilikçilik, başarıya ihtiyacı, kontrol odağı ve belirsizliğe tolerans özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerinde anlamlı yordayıcı etkisinin bulunduğu, kendine güven özelliğinin ise girişimcilik eğilimi üzerinde anlamlı yordayıcı etkisinin bulunmadığını ifade etmiştir.

Girişimcilik eğiliminin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin alan yazını incelendiğinde Kourilsky ve Walstad (1998) tarafından yaklaşık 1000 Amerikalı gencin üzerinde yapılan çalışmada, erkeklerin girişimcilik niyetlerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Doğaner ve Altunoğlu, 2010: 106). Taysı ve Canbaz (2014), önlisans öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada, cinsiyet değişkeninin girişimcilik eğilimini farklılaştırmadığı bulgusuna ulaşmışlardır.

Girişimcilik eğiliminin girişimcilik eğitime göre farklılık gösterip göstermediğine dair literatürdeki çalışmalara bakıldığında Balaban ve Özdemir (2008), Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri üzerine yapmış oldukları çalışmada, alınan girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilediğini, ancak tek başına yeterli olmayacağını ifade etmişlerdir. Aksel ve Bağcı (2016)'nın bir kamu üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin farklı bölümlerinden 240 öğrenci üzerinde yapmış oldukları çalışmada, üniversite öğrencilerinin aldıkları girişimcilik eğitiminin onların girişimcilik eğilimlerini farklılaştırmadığı sonucuna varmışlardır.

Girişimcilik eğiliminin daha önce bir girişimcilik faaliyetinde bulunma durumuna göre farklılık gösterip göstermediğine dair alan yazını incelendiğinde, İşcan ve Kaygın (2011), yaptıkları çalışmada daha önce girişimcilik faaliyetinde bulunan öğrencilerin, kendine güven, yenilik, kontrol odağına sahip olma ve

belirsizliğe karşı tolerans gösterme konularında daha önce girişimcilik faaliyetinde bulunmayan öğrencilerden anlamlı derecede daha başarılı oldukları bulgusuna ulaşmışlardır.

Girişimcilik eğiliminin üniversitede alınan eğitimin türüne göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin literatürdeki çalışmalara bakıldığında Karakaş (2012), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İşletme Bölümü ve Mühendislik Bölümü öğrencileri üzerine yapmış olduğu çalışmasında, İşletme eğitimi alan öğrencilerin Mühendislik eğitimi alan öğrencilere göre daha yüksek oranda girişimcilik eğilimine sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Özbay (2016), Dumlupınar Üniversitesi'nin teknik ve sosyal bilimler alanlarında, ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenim gören son sınıf öğrencileri üzerine yapmış olduğu çalışmasında, sosyal bilimler eğitimi almış öğrenciler ile teknik bilimler eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin farklılaşmadığını tespit etmiştir.

Girişimcilik eğiliminin ailenin meslek durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin alan yazını incelendiğinde, Salik ve Kaygın (2016) tarafından Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri üzerine yapılan çalışmada, babanın mesleki durumunun üniversite öğrencilerinin girişimci kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ ÜZERİNE ETKİSİ: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Çalışmanın bu bölümünde; kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerine etkisini incelemek adına Sakarya Üniversitesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen araştırmanın amacı, kapsamı, sınırlılıkları, model ve hipotezleri, evren ve örnekleme, veri toplama aracı, verilerin analizi ile analiz sonucu elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisini incelemektir. Bu bağlamda Sakarya Üniversitesi öğrencilerinin beş faktörlü kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkileri incelenmeye çalışılmıştır.

Ayrıca bununla birlikte öğrencilerin demografik özelliklerinin girişimcilik eğilimlerini ne ölçüde etkilediği de tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmanın kapsamını Sakarya Üniversitesi'nin teknik programlarından:

- Mühendislik Fakültesi'nin Makine Mühendisliği Bölümü,
- Mühendislik Fakültesi'nin Endüstri Mühendisliği Bölümü,
- Bilgisayar ve Bilişim Bilimleri Fakültesi'nin Bilgisayar Mühendisliği Bölümü;

Sosyal programlarından:

- İşletme Fakültesi'nin İşletme Bölümü,
- Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin İktisat Bölümü oluşturmuştur.

Araştırma kapsamının belirlenmesi için Sakarya Üniversitesi'nin Mühendislik Fakültesi, İşletme Fakültesi ve Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin üçüncü ve dördüncü sınıflarında öğrenim gören üniversite öğrencilerine bir ön anket uygulanmıştır. Ankette öğrencilere mezun olduktan sonraki beş yıl içerisinde kendi işlerini kurmak isteyip istemediklerine dair bir soru yöneltilmiş, cinsiyet ve okudukları bölümleri de yazarak teslim etmeleri istenmiştir. Uygulanan anket sonrası elde edilen veriler

değerlendirmiş ve ön ankette sorulan bu soruya "Evet" şeklinde cevap verenlerin içinde en yüksek orana sahip İşletme Fakültesi'nden İşletme Bölümü öğrencileri, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden İktisat Bölümü öğrencileri ile Mühendislik Fakültesi'nden Makine Mühendisliği ve Endüstri Mühendisliği Bölümü öğrencileri olduğu tespit edilmiştir. Mühendislik Fakültesi'nden iki bölümün de örnekleme dahil edilme nedeni katılımcıların ön anketteki soruya verdikleri cevapların oranının birbirine oldukça yakın olmasıdır. Bilgisayar ve Bilişim Bilimleri Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nün araştırma kapsamına dahil edilmesinin nedeni ise girişimcilerin mesleklere göre dağılımı ile ilgili yapılan çalışmalar sonucu en yüksek orana sahip meslek olarak yer almış olmasıdır (Büyükyıldırım, 2015).

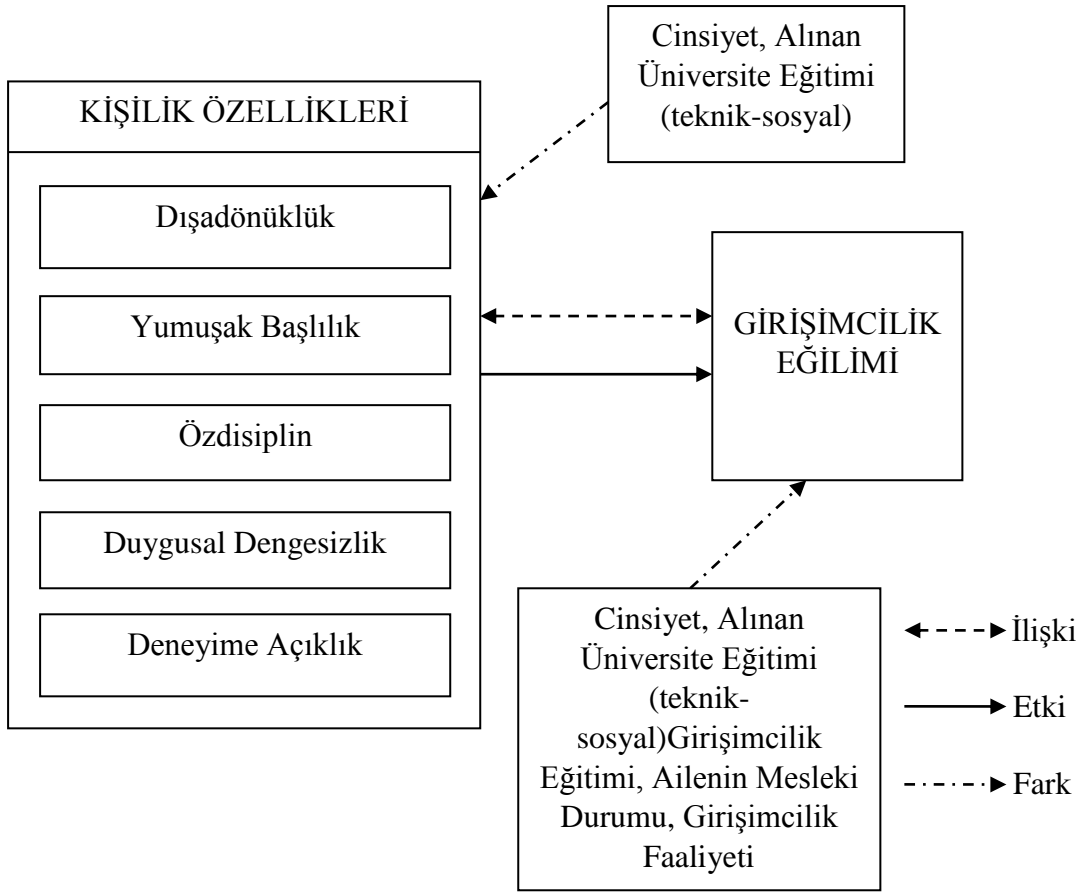
3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümü, Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü, Mühendislik Fakültesi Makine Mühendisliği ve Endüstri Mühendisliği Bölümü, Bilgisayar ve Bilişim Bilimleri Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nde 2017-2018 eğitim ve öğretim yılı Mart ayı periyodunda öğrenim gören son sınıf öğrencilerini kapsamaktadır.

Sadece son sınıf öğrencilerinin seçilmesinin nedeni, girişimcilik dersinin üniversite bünyesinde öğrencilere son eğitim ve öğretim yılında okutuluyor olması ve ayrıca iş hayatına atılma noktasında son sınıf öğrencilerinin birer potansiyel girişimci özelliği taşıyor olmalarıdır.

3.4. Araştırma Modeli ve Hipotezler

Üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimine olan etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilen araştırmanın bu kısmında araştırma modeli ve oluşturulan hipotezlere yer verilmiştir.

Şekil 2. Araştırma Modeli

Girişimcilik eğilimi kişilik özellikleri, aile yapısı, eğitim, ve toplumsal kültür gibi birçok faktöre bağlı olarak gelişen bir olgudur (Kartal, 2018: 39). Litaratüre bakıldığında kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimi ile ilgili günümüze kadar pek çok çalışmanın var olduğu görülmektedir.

Bozkurt ve Erdurur (2013)'un lisans düzeyinde eğitim alan üniversite öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimini %28 oranında etkilediği ortaya çıkmıştır.

Karasakal ve Aksu (2014)'nun teknik ve sosyal program öğrencileri üzerine yapmış oldukları çalışmada, teknik program öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerini sosyal program öğrencilerine göre daha yetersiz olarak anlamlandırdıkları bulgusuna ulaşmışlardır.

Yılmaz ve Sünbül (2009) tarafından üniversite öğrencileri üzerine yapılan çalışmada, girişimcilik eğiliminin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Aydın ve Er (2015) tarafından meslek lisesi son sınıf öğrencileri üzerine

yapılan çalışmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha yüksek girişimcilik potansiyeline sahip oldukları ve ayrıca girişimcilik dersi alma durumuna göre yapılan analiz sonucu girişimcilik dersi alanların girişimcilik potansiyelinin, girişimcilik dersi almayanlara göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Keleş ve arkadaşları (2012)'nin önlisans düzeyindeki üniversite öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada, ailesinin bir işletmesi bulunan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin ailesinin bir işletmesi bulunmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.

Araştırma kapsamında oluşturulan hipotezler ve demografik özelliklerin belirlenmesine yönelik oluşturulan araştırma sorusu aşağıda yer almaktadır.

Hipotezler:

H1: Kişilik özellikleri girişimcilik eğilimini etkilemektedir.

Alt Hipotezler:

H1a: Kişilik özelliklerinden dışadönüklük girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilemektedir.

H1b: Kişilik özelliklerinden yumuşak başlılık girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilemektedir.

H1c: Kişilik özelliklerinden özdisiplin girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilemektedir.

H1d: Kişilik özelliklerinden duygusal dengesizlik girişimcilik eğilimini negatif yönde etkilemektedir.

H1e: Kişilik özelliklerinden deneyime açıklık girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilemektedir.

Araştırma sorusu: Katılımcıların kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimleri demografik özelliklerine göre farklılaşıyor mu?

3.5. Evren ve Örneklem

Evren, araştırma sonuçlarının geçerli olacağı büyük küme olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, 2012: 1). Örneklem ise, evreni temsil yeteneğine sahip olan ve araştırma evreni içerisinden amaca uygun herhangi bir yöntemle seçilen elemanlar kümesidir (Ural ve Kılıç, 2005: 29). Örnekleminin, seçildiği evrene ilişkin genellemeler yapılabilecek veri sunabilmesi için uygun bir teknikle oluşturulması gerekmektedir (Altunışık, 2017: 141).

Araştırmanın evrenini; Türkiye'deki üniversitelerin tüm son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemini ise 2017-2018 eğitim-öğretim yılı Mart ayı periyodunda öğrenim gören ve önce amaçsal sonra da kolayda örnekleme yoluyla seçilen Sakarya Üniversitesi'nin teknik bilimler eğitimi veren Mühendislik Fakültesi Makine Mühendisliği Bölümü, Endüstri Mühendisliği Bölümü, Bilgisayar ve Bilişim Bilimleri Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümlerinden 180 son sınıf öğrencisi ile sosyal bilimler eğitimi veren İşletme Fakültesi İşletme Bölümü ve Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümlerinden 182 son sınıf öğrencisi olmak üzere toplam 362 öğrenci oluşturmaktadır.

3.6. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket, her bir katılımcının araştırmanın bir parçası olarak doldurduğu öz-bildirime dayalı bir veri toplama yöntemidir (Özpinar, 2014: 162).

Kullanılan anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerinin tespitine yönelik 22 soru, ikinci bölümde kişilik özelliklerinin belirlenmesine yönelik sorulardan oluşan Beş Faktör Kişilik Envanteri, üçüncü bölümde ise öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini ölçmeye yönelik sorulardan oluşan "Üniversite Öğrencileri Girişimcilik Ölçeği" yer almaktadır. Demografik özelliklerin tespitine yönelik soruların oluşturulmasında Bozkurt'un (2006) "Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi" adlı çalışmasından yararlanılmıştır.

Anketin ikinci ve üçüncü bölümünde kullanılan ölçekler, likert tipi ifadelerden oluşmaktadır. Kişilik özelliklerinin ölçülmesinde kullanılan BFKE sorularına

katılımcıların 1=Hiç katılmıyorum, 2=Çok az katılıyorum, 3=Biraz katılıyorum, 4=Oldukça katılıyorum, 5=Çok fazla katılıyorum şeklinde cevap vermeleri istenmiştir. Girişimcilik eğiliminin ölçülmesine yönelik sorulara ise katılımcıların, 1=Hiçbir zaman, 2=Nadiren, 3=Bazen, 4=Sık sık, 5=Çok sık şeklinde cevap vermeleri istenmiştir.

Araştırmanın ikinci bölümünde John, Donahue ve Kentle (1991) tarafından oluşturulan Beş Faktör Kişilik Envanteri (BFKE) kullanılmıştır. BFKE ölçeğinin Türkçe'ye çevrilmesinde ölçeğin İngilizce halinin bulunduğu John ve Srivastava (1999)'nın çalışmasından ve ölçeğin Türkçe çevirisinin bulunduğu Gümüş (2009)'ün çalışmasından faydalanılmıştır. BFKE dışadönüklük, yumuşak başlılık, özdisiplin, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık olmak üzere toplam beş boyuttan ve 44 sorudan oluşmaktadır. Dışadönüklük boyutu 1, 6R, 11, 16, 21R, 26, 31R, 36; yumuşak başlılık boyutu 2R, 7, 12R, 17, 22, 27R, 32, 37R, 42; özdisiplin boyutu 3, 8R, 13, 18R, 23R, 28, 33, 38, 43R; duygusal dengesizlik boyutu 4, 9R, 14, 19, 24R, 29, 34R, 39 ve deneyime açıklık boyutu 5, 10, 15, 20, 25, 30, 35R, 40, 41R, 44 ifadelerini kapsamaktadır. Olumsuz olarak sorulan R kodlu ifadeler ters çevrilerek yeniden kodlanmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Yılmaz ve Sünbül (2009) tarafından geliştirilen ve 36 ifadeden oluşan "Üniversite Öğrencileri Girişimcilik Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmacılar anket formunu hazırlamadan önce lisans eğitimi alan 90 öğrenciye girişimcilik ile ilgili görüşlerini ifade eden bir kompozisyon yazdırmıştır. Kompozisyonlardan elde edilen veriler cümle haline getirilmiş ve buna ek olarak geniş çaplı literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda 43 madde olarak oluşturulan anket formu, uzman görüşleri alınarak 36 maddeye indirilmiş ve katılımcıların girişimcilik eğilimini ölçmek üzere aşağıdaki tablo geliştirilmiştir.

Tablo 4

Girişimcilik Eğilimi Ölçeği Puan Değerlendirmesi

36-64	Çok düşük girişimcilik
65-92	Düşük girişimcilik
93-123	Orta düzeyde girişimcilik
124-151	Yüksek girişimcilik
152-180	Çok yüksek girişimcilik

3.7. Verilerin Analizi

Kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimine etkisini incelemek adına gerçekleştirilen araştırma sonucu elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 24.0 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki etkiyi ölçmek için regresyon analizi, değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü ve şiddetini belirlemek için pearson korelasyon analizi, gruplar arası farklılığı ölçmek için bağımsız örneklem T testi ve One-Way ANOVA (tek yönlü varyans analizi) uygulanmıştır.

3.8. Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu kısmında, araştırma kapsamında kullanılan ölçeklere ilişkin güvenilirlik analizine, değişkenlere ait tanımlayıcı istatistiklere ve elde edilen verilerin analizlerine yer verilmiştir.

3.8.1. Araştırmaya Ait Ölçeklerin Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizleri

Geçerlilik, "*bir test veya ölçeğin ölçülmek istenen şeyi ölçme derecesidir*" (Altunışık, 2017: 130). Güvenilirlik ise Kayış (2014: 403)'a göre bir test ya da ankette bulunan soruların birbiri ile olan tutarlılığını ve kullanılan ölçeğin araştırılan sorunu ne derece yansıttığını açıklamaktadır.

Güvenilirlik analizinde kullanılan ve 0 ile 1 arasında değer alan Cronbach Alpha katsayısına göre araştırma ölçeklerinin yorumu aşağıda belirtildiği şekilde yapılmaktadır (Kayış, 2014: 405):

- $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise güvenilir değil,
- $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise güvenilirliği düşük,
- $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise oldukça güvenilir,
- $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise yüksek derecede güvenilir.

Bu kısımda araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlik değerlerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmada kullanılan BFKE ölçeği için John ve arkadaşlarının (1991) elde ettikleri güvenilirlik katsayıları dışadönüklük boyutu için 0,88; yumuşak başlılık boyutu için 0,79; özdisiplin boyutu için 0,82; duygusal dengesizlik boyutu için 0,84 ve deneyime açıklık boyutu için 0,81 olarak bulunmuştur (Gümüş, 2009: 141). Aydoğmuş (2011) tarafından yapılan geçerlilik ve güvenilirlik analizi sonucu ölçeğin beş faktör altında toplandığı görülmüş ve Cronbach Alpha katsayıları dışadönüklük boyutu için 0,81; yumuşak başlılık boyutu için 0,71; özdisiplin boyutu için 0,76; duygusal dengesizlik boyutu için 0,77 ve deneyime açıklık boyutu için 0,83 ve ölçeğin genelinde 0,78 olarak ölçülmüştür.

Araştırmanın üçüncü bölümünde kullanılan girişimcilik eğilimi ölçeğinin araştırmacıların yaptığı faktör analizi (geçerlilik analizi) sonucu, tüm maddelerinin tek boyutta toplandığı ve toplam varyansının 47,3 olduğu tespit edilmiştir. Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ise Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,90 olarak bulunmuştur.

Bu çalışmada kullanılan ölçeklerin geçerlilik analizleri daha önce yapılmış olduğundan tekrar geçerlilik analizi yapılmamıştır. Ölçeklere güvenilirlik analizi uygulanmış olup bulunan değerlerin önceki çalışmalarla benzerlik gösterdiği ortaya çıkmıştır. Ölçeklere ait güvenilirlik analizi sonuçları aşağıdaki Tablo 5 ve Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 5**BFKE Güvenilirlik Analizi Değerleri**

Ölçek Boyutları	N	İfade Sayısı	Boyut Kapsamındaki İfadeler	Cronbach Alpha Katsayısı
Dışadönüklük	362	8	1, 6, 11, 16, 21, 26, 31, 36	0,856
Yumuşak Başlılık	362	9	2, 7, 12, 17, 22, 27, 32, 37, 42	0,671
Özdisiplin	362	9	3, 8, 13, 18, 23, 28, 33, 38, 43	0,733
Duygusal Dengesizlik	362	8	4, 9, 14, 19, 24, 29, 34, 39	0,735
Deneyime Açıklık	362	10	5, 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 41, 44	0,749
Tüm Boyutlar	362	44	Tüm İfadeler	0,757

Tablo 5'te görüldüğü üzere BFKE boyutlarından dışadönüklük boyutu, 0,856 değeri ile yüksek derecede güvenilirliği ifade eden bir aralıkta değer almıştır. Ölçeğin diğer boyutlarında ise güvenilirlik değerleri, yumuşak başlılık boyutunda 0,671; özdisiplin boyutunda 0,733; duygusal dengesizlik boyutunda 0,735; deneyime açıklık boyutunda 0,749 olarak ölçülmüş ve oldukça güvenilir olarak nitelendirilen bir aralıkta değer almışlardır. BFKE ölçeğinin 44 ifadesinin de tabi tutulmasıyla yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ise ölçeğin 0,757 değeri ile oldukça güvenilir olarak nitelendirilen bir aralıkta değer aldığı görülmektedir.

Tablo 6

Girişimcilik Ölçeği Güvenilirlik Analizi Değerleri

Ölçek	N	İfade Sayısı	Cronbach Alpha Katsayısı
Girişimcilik	362	36	0,927

Tablo 6'ya göre araştırma kapsamında kullanılan girişimcilik eğilimi ölçeğinin yapılan güvenilirlik analizi sonucu Cronbach Alpha katsayısı 0,927 bulunmuş ve ölçek, bu değer ile yüksek derecede güvenilirliği ifade eden bir aralıkta yer almıştır.

3.8.2. Araştırmaya Ait Ölçeklerin Tanımlayıcı İstatistikleri

Çalışmanın bu kısmında kullanılan ölçeklere ilişkin tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiştir. Katılımcıların, BFKE ve girişimcilik eğilimi ölçeği sorularına vermiş oldukları cevapların ortalama değerleri ve standart sapmaları Tablo 7'deki gibidir.

Tablo 7

Kullanılan Ölçeklerin Aritmetik Ortalaması ve Standart Sapma Değerleri

	N	İfade Sayısı	Ortalama	S. Sapma
Dışadönüklük	362	8	3,50	0,767
Yumuşak Başlılık	362	9	3,78	0,531
Özdisiplin	362	9	3,53	0,583
Duygusal Dengesizlik	362	8	3,04	0,654
Deneyime Açıklık	362	10	3,68	0,554
Girişimcilik	362	36	3,76	0,469

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların BFKE sorularına vermiş oldukları cevaplara göre ölçeğin beş boyutuna katılımın ortalama ve standart sapma değerleri sırasıyla dışadönüklük boyutu 3,50 ve 0,767, yumuşak başlılık boyutu 3,78 ve 0,531, özdisiplin boyutu 3,53 ve 0,583, deneyime açıklık boyutu 3,68 ve 0,554 olarak bulunmuştur. Katılımın en az gerçekleştiği boyut 3,04 ortalama ve 0,654 standart sapma ile duygusal dengesizlik boyutu olmuştur.

Katılımcıların girişimcilik ölçeği sorularına vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde, ölçeğin 36 ifadesine katılımın ortalaması 3,76 ve standart sapma değeri 0,469 bulunmuştur. Ayrıca ölçeği geliştiren araştırmacıların hazırlamış olduğu özel puan aralığı kapsamında katılımcıların girişimcilik eğilimi ölçeği ortalamaları 135,64 bulunmuştur. Bu puan ile katılımcılar yüksek düzeyde girişimcilik eğilimini ifade eden bir aralıkta değer almıştır.

3.8.3. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin tespitine yönelik yapılan frekans analizi ve yüzdeler dağılımları Tablo 8'deki gibidir.

Tablo 8**Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları (n=362)**

Değişkenler	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Okuduğunuz Bölüm	İşletme	109	30,1
	İktisat	73	20,2
	Bilgisayar Mühendisliği	79	21,8
	Endüstri Mühendisliği	59	16,3
	Makine Mühendisliği	42	11,6
Cinsiyetiniz	Erkek	210	58,0
	Kadın	152	42,0
Yaşınız	21	48	13,3
	22	138	38,1
	23	98	27,1
	24	47	13,0
	25+	31	8,6
Kardeş sayınız (kendiniz hariç)	Yok	14	3,9
	1	156	43,1
	2	122	33,7
	3	45	12,4
	4	18	5,0
	5 ve yukarısı	7	1,9
Sizin yaş sıranız	Yaşça en küçük	153	42,3
	Orta	66	18,2
	Yaşça en büyük	125	34,5
	Diğer	18	5,0
Medeni durumunuz	Evli	4	1,1
	Bekar	358	98,9

Ailenizle birlikte yaşadığınız yer	Köy	14	3,9
	Kasaba	8	2,2
	İlçe	109	30,1
	İl	231	63,8
Çalışma durumunuz	Tam gün çalışıyor	19	5,2
	Yarım gün çalışıyor	47	13,0
	Çalışmıyor	277	76,5
	Diğer	19	5,2
Daha önce bir işte çalışmış iseniz bu işte çalışma süreniz	Çalışmadım	91	25,1
	6 aydan az	143	39,5
	6 ay-1 yıl	63	17,4
	1-3 yıl	43	11,9
	4-6 yıl	16	4,4
	7 yıl ve daha fazla	6	1,7
Hayatınızda küçük de olsa bir girişimci faaliyette bulundunuz mu?	Hayır	271	74,9
	Evet	91	25,1
Girişimcilik ile ilgili herhangi bir eğitim ya da ders aldınız mı?	Hayır	42	11,6
	Evet	320	88,4
Babanız çalışıyorsa aşağıdaki hangi sektörlerde çalışıyor?	Çalışmıyor	56	15,5
	Kendine ait işyerinde çalışıyor	117	32,3
	Kamu sektöründe çalışıyor	69	19,1
	Özel sektörde çalışıyor	120	33,1
Anneniz çalışıyorsa aşağıdaki hangi sektörlerde çalışıyor?	Çalışmıyor	293	80,9
	Kendine ait işyerinde çalışıyor	9	2,5
	Kamu sektöründe	24	6,6

	çalışıyor		
	Özel sektörde çalışıyor	36	9,9
İleride kendi işinizi kurmayı istiyor musunuz?	İstemiyorum	28	7,7
	Az istiyorum	28	7,7
	Kararsızım	85	23,5
	İstiyorum	122	33,7
	Çok istiyorum	99	27,3
İleride kendi işinizi kurmaya karar verirseniz öncelikle hangi fon kaynağından yararlanmayı düşünürsünüz?	Kişisel birikimlerimi kullanırım	119	32,9
	Aile ve akrabalarımın başvururum	75	20,7
	Ticari kredilerden yararlanırım	99	27,3
	Bir veya birkaç ortakla çalışırım	69	19,1
İleride kendi işinizi kurmak istemiyorsanız aşağıdaki sektörlerden hangisinde çalışmayı tercih edersiniz?	Özel sektörde herhangi bir işte	51	14,1
	Kamu sektöründe herhangi bir işte	27	7,5
	Özel sektörde prestijli bir işte	187	51,7
	Kamu sektöründe prestijli bir işte	97	26,8
Yakın çevrenizde (anne, baba, kardeş, amca, dayı, hala, teyze) girişimci olan var mı?	Hayır	214	59,1
	Evet	148	40,9
Bu kişiyi örnek/rol model alır mıydınız?	Hayır	186	51,4
	Evet	119	32,9

Araştırma kapsamında yapılan anket uygulamasına katılan son sınıf öğrencilerinin okudukları bölüm bazındaki dağılıma bakıldığında %30,1'inin (109 kişi) İşletme,

%20,2'sinin (73 kişi) İktisat, %21,8'inin (79 kişi) Bilgisayar Mühendisliği, %16,3'ünün (59 kişi) Endüstri Mühendisliği ve %11,6'sının (42 kişi) Makine Mühendisliği Bölümü öğrencisi olduğu görülmektedir.

Tablo 8'de araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, kadınlar katılımcıların %42,0'lık (152 kişi) grubunu oluştururken; %58,0 (210 kişi) ile erkeklerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Yaşlara göre dağılıma bakıldığında 22 yaşındakilerin %38,1'lik (138 kişi) bir oranla katılımcıların çoğunluğunu oluşturduğunu, 25 yaş ve üstü olanların ise %8,6'lık (31 kişi) bir oranla azınlıkta kaldığı söylenebilir.

Katılımcıların kardeş sayıları oranı incelendiğinde %43,1'inin (156 kişi) kendileri hariç 1 kardeşe sahip oldukları ortaya çıkarken; %1,9'unun (7 kişi) ise 5 ve daha fazla kardeşe sahip oldukları saptanmıştır. Kardeşler arasındaki yaş sırası dağılımına bakıldığında grubun çoğunluğunu oluşturan %42,3'lük (153 kişi) kesimin yaşça en küçük olduğu, ve yine azımsanmayacak bir oranla %34,5'lik (125 kişi) kesiminin ise yaşça en büyük olduğu belirlenmiştir. Bu soruya verilen cevaplar arasında en düşük payı %5,0'lık oran ile (18 kişi) "Diğer" seçeneği oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılanların medeni durumlarına bakıldığında bekar olanların %98,9'luk (358 kişi) bir oranla grubun çoğunluğunu oluşturduğu görülmektedir. Evli olanların oranı ise %1,1 (4 kişi)'dir. Katılımcıların "Ailenizle birlikte yaşadığınız yer" sorusuna verdikleri cevaplar arasında en yüksek payı %63,8 (231 kişi) ile "il" seçeneği oluştururken, en düşük pay %3,9 (14 kişi) ile "köy" seçeneğidir.

Tablo 8'de katılımcıların çalışma durumları ile ilgili dağılım incelendiğinde %76,5'lik (277 kişi) oran ile çalışmayanların grubun çoğunluğunu oluşturduğu görülmektedir. Araştırmanın öğrenciler üzerine yapılmış olması bu oranın yüksekliğinin nedenini açıklamaktadır. En düşük oran ise %5,2 (19 kişi) ile "Diğer" seçeneğini işaretleyenlerden oluşmaktadır. Katılımcıların "Daha önce bir işte çalışmış iseniz bu işte çalışma süreniz" sorusuna verdikleri cevaplar arasında en yüksek payı %39,5 (143 kişi) ile "6 aydan az", en düşük payı ise %1,7 (6 kişi) ile "7 yıl ve daha fazla" seçeneği oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan katılımcıların hayatlarında küçük de olsa bir girişimcilik faaliyetinde bulunma durumları ile ilgili dağılıma bakıldığında %74,9'u (271 kişi)

girişimcilik faaliyetinde bulduklarını ifade ederken; %25,1'i ise (91 kişi) bir girişimcilik faaliyetinde bulunmadıklarını ifade etmişlerdir. Girişimcilik faaliyetinde bulduklarını ifade eden katılımcıların, faaliyetin ne olduğuna dair verdikleri bilgiler yetersiz olduğundan bu kısım analiz dışı bırakılmıştır.

Katılımcıların girişimcilik ile ilgili herhangi bir eğitim ya da ders alma durumları hakkındaki dağılım incelendiğinde, %88,4'ü (320 kişi) eğitim ya da ders aldığını belirterek grubun çoğunluğunu oluştururken; %11,6'sı (42 kişi) herhangi bir eğitim ya da ders almadığını belirtmiştir.

Tablo 8'e göre araştırmaya katılan katılımcıların babalarının çalıştığı sektör ile ilgili dağılıma bakıldığında en yüksek pay olan %33,1 (120 kişi) ile özel sektörde çalışanların grubun çoğunluğunu oluşturduğu görülmektedir. 32,3'lük (117 kişi) bir oranla kendine ait işyerinde çalışanların da azımsanmayacak bir düzeyde olduğu tespit edilmiştir. En düşük payı ise %15,5 (56 kişi) ile "Çalışmıyor" seçeneği oluşturmaktadır. "Çalışmıyor" seçeneğini işaretleyenler arasında babası emekli olan katılımcılar da bulunabilir. Katılımcıların annelerinin çalıştığı sektör ile ilgili dağılım incelendiğinde en yüksek payı %80,9 (293 kişi) ile "Çalışmıyor" seçeneği oluştururken en düşük payı %2,5 (9 kişi) ile kendine ait işyerinde çalışanlar oluşturmaktadır. "Çalışmıyor" seçeneğini işaretleyenler arasında annesi emekli olan katılımcılar da bulunabilir.

Araştırmaya katılan katılımcıların ileride kendi işlerini kurma istekleri ile ilgili sorunun dağılımına bakıldığında grubun çoğunluğunu oluşturan %33,7'lik (122 kişi) kesimin soruya "İstiyorum" şeklinde cevap verdikleri ortaya çıkmıştır. Verilen cevaplar arasında "Az istiyorum" ve "İstemiyorum" seçeneklerinin oranı eşit olmakla birlikte bu oran %7,7 (28 kişi) ile grubun en düşük payını oluşturmaktadır. Buna göre katılımcıların genelinin ileride kendi işlerini kurmayı istedikleri söylenebilir.

Katılımcıların ileride kendi işlerini kurmaya karar vermeleri durumunda öncelikle hangi fon kaynağından yararlanacaklarına dair dağılım incelendiğinde, en yüksek pay %32,9 (119 kişi) ile kişisel birikimlerini kullanacaklardan; en düşük pay ise %19,1 (69 kişi) ile bir veya birkaç ortakla çalışmak isteyenlerden oluşmaktadır.

Tablo 8'e göre ileride kendi işini kurmak istemeyenlerin hangi sektörde çalışmayı tercih edecekleri ile ilgili dağılıma bakıldığında %51,7'si (187 kişi) özel sektörde prestijli bir

işte çalışmak istediklerini belirterek grubun çoğunluğunu oluştururken; %7,5'i (27 kişi) ise kamu sektöründe herhangi bir işte çalışmayı tercih edeceklerini belirterek grubun en düşük payını oluşturmuştur.

Katılımcıların "Yakın çevrenizde (anne, baba, kardeş, amca, dayı, hala, teyze) girişimci olan var mı?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımı incelendiğinde, %59,1'i (214 kişi) soruyu "Hayır" şeklinde yanıtlarken; %40,9'u (148 kişi) ise "Evet" şeklinde yanıtlamıştır. Buna göre katılımcıların çoğunun yakın çevresinde girişimci olmadığı söylenebilir. Yakın çevresinde girişimci olanlardan bu kişinin kim olduğuna dair cevap verenlerin oranı %21,8 (79 kişi) olmakla birlikte bunların %10,2'sinin (37 kişi) yakın çevresindeki girişimcinin amcası/dayısı olduğu, %6,1'inin (22 kişi) annesi/babası olduğu %2,5'inin (9 kişi) ağabeyi/ablası/kardeşi olduğu, %1,7'sinin (6 kişi) kuzeni olduğu, %0,6'sının (2 kişi) eniştesi/yengesi olduğu ortaya çıkmıştır. Verilen cevaplar arasında halasının/teyzesinin, dedesinin ve arkadaşının girişimci olduğunu belirtenlerin oranı eşit olmakla birlikte bu oran %0,3 (1 kişi) ile en düşük payı oluşturmaktadır. Buna göre katılımcıların çoğunun yakın çevresindeki girişimcinin amcası/dayısı olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılanların "Bu kişiyi örnek/rol model alırdınız?" sorusuna vermiş oldukları cevapların dağılımı incelendiğinde, sorunun cevaplanma oranının %84,3 (305 kişi) olduğu görülmektedir. Katılım oranı dahilindeki dağılıma göre ise bunların %51,4'ünün (186 kişi) "Hayır" şeklinde cevap verdiği, %32,9'unun (119 kişi) "Evet" şeklinde cevap verdiği ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların "Bir girişimci olsaydınız kimi rol model alırdınız? (örnek alırdınız)" sorusuna vermiş oldukları cevapların dağılımı incelendiğinde, sorunun cevaplanma oranı %43,4 (157 kişi) olarak ölçülmüştür. Katılım kapsamındaki dağılıma bakıldığında ise en yüksek cevaplar sırasıyla %14,9 (54 kişi) ile Elon Musk, %4,7 (17 kişi) ile Steve Jobs, %3,0 (11 kişi) ile Acun Ilıcalı ve %2,5 (9 kişi) ile Nusret ve aynı orana sahip Sakıp Sabancı'dır.

Araştırmaya katılan katılımcıların "Girişimci olmak sizin için ne anlam ifade ediyor?" sorusuna vermiş oldukları cevaplar ile ilgili dağılıma bakıldığında, sorunun cevaplanma oranının %61,0 (221 kişi) olduğu, %39,0'lık (141 kişi) kesimin soruyu yanıtlamadığı ortaya çıkmıştır. Verilen cevaplar dahilindeki dağılım incelendiğinde ise katılımcıların

%12,4'ü (45 kişi) girişimci olmayı "Risk almak" olarak anlamlandırıp dağılımdaki en yüksek orana sahip olurken, %10,2'si (37 kişi) "Yenilikçi-Farklı olmak" olarak, %8,0'ı (29 kişi) "Kendi işinin sahibi olmak" olarak, %6,6'sı (24 kişi) ise "Yaratıcı olmak-Fırsat yaratmak" olarak anlamlandırmıştır. Katılımcıların çoğunluğunun vermiş oldukları cevapların, literatürde yer alan girişimcilerde bulunması gereken özellikler ile bağdaştığı söylenebilir. Dağılımdaki en düşük oran ise %0,3 (1 kişi) ile "Ticaret yapmak" cevabı olmuştur.

Katılımcıların "Girişimci olmak/kendi işimi kurmak isterim çünkü..." sorusuna vermiş oldukları cevapların dağılımı incelendiğinde, sorunun cevaplanma oranının %53,3 (193 kişi) olduğu, %46,7'sinin (169 kişi) soruyu yanıtlamadığı görülmüştür. Sorunun cevaplanma oranı kapsamındaki dağılıma bakıldığında katılımcıların %18,0'ı (65 kişi) "Kendi işimin patronu olmak istiyorum", %12,4'ü (45 kişi) "Emir altında, başkalarına bağımlı olarak çalışmak istemiyorum", %9,4'ü (34 kişi) "Yüksek kazanç elde etmek istiyorum", %7,2'si (26 kişi) "Yetkinliklerime güveniyorum", %5,0'ı (18 kişi) "Hayallerimi gerçekleştirmek istiyorum" ve %1,4'ü (5 kişi) ise "Rahat yaşamak istiyorum" cevabını vermiştir. Buna göre katılımcıların girişimci olmak/kendi işlerini kurmak istemelerinin nedenleri arasında en yüksek paya sahip olan cevap kendi işlerinin patronu olmak istemeleri olurken; en düşük paya sahip olan cevap ise rahat yaşamak istemeleri olmuştur.

Araştırmaya katılanların "Girişimci olmak/kendi işimi kurmak istemem çünkü..." sorusuna verdikleri cevapların dağılımına bakıldığında, sorunun cevaplanma oranının %24,9 (90 kişi) olduğu, %75,1'lik (272 kişi) kesimin soruyu yanıtlamadığı ortaya çıkmıştır. Verilen cevaplar dahilindeki dağılım incelendiğinde katılımcıların %13,5'i (49 kişi) "Risk almak istemem", %7,2'si (26 kişi) "Çok fazla sorumluluk gerektiriyor", %3,6'sı (13 kişi) "Farklı sektörde çalışmak istiyorum" ve %0,6'sı (2 kişi) ise "Çalışma saatleri düzensiz" şeklinde cevap vermiştir. Buna göre katılımcıların girişimci olmak/kendi işlerini kurmak istememelerinin nedenleri arasındaki en yüksek pay risk almak istememeleri olurken; en düşük pay ise çalışma saatlerinin düzensizliği olmuştur.

Sosyo-demografik soruların son üç tanesinin yanıtlanma oranının düşük olmasının nedeni soruların açık uçlu sorulmuş olması olabilir. Ayrıca son iki soru birbirinin tezadı olduğundan "Girişimci olmak/kendi işimi kurmak isterim çünkü..." sorusuna cevap

verenler "Girişimci olmak/kendi işimi kurmak istemem çünkü..." sorusuna cevap vermemiş ya da bunun tam tersi durum söz konusu olmuş olabilir.

3.8.4. Değişkenler Arası Korelasyon Analizine İlişkin Veriler

Korelasyon analizi, iki değişken arasındaki doğrusal ilişkiyi veya bir değişkenin iki veya daha fazla değişken ile olan ilişkisini test etmek, varsa bu ilişkinin şiddetini ölçmek için kullanılan istatistiksel bir tekniktir (Sungur, 2014: 115). Analiz sonucu hesaplanan korelasyon katsayısı r ile gösterilir ve -1 ile +1 arası değer alabilir. Katsayının +1 olması iki değişken arasında kuvvetli doğrusal bir ilişkinin olduğunu gösterirken; -1 olması değişkenler arasındaki ilişkinin ters yönlü olduğunu gösterir (Altunışık, 2017: 235-236).

Araştırma kapsamında kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki pearson korelasyon katsayısı ile ölçülmüştür. Analiz sonucu Tablo 9'da gösterilmektedir.

Tablo 9

Değişkenler Arası Korelasyon Analizi Sonuçları

BOYUTLAR	1	2	3	4	5
1. Dışadönüklük	1				
2. Yumuşak Başlılık	0,183**	1			
3. Özdisiplin	0,278**	0,299**	1		
4. Duygusal Dengesizlik	-0,371**	-0,136**	-0,218**	1	
5. Deneyime Açıklık	0,457**	0,95	0,148**	-0,130*	1
Girişimcilik	0,542**	0,105*	0,387**	-0,357**	0,411**

**p<0,01 düzeyinde anlamlılık

*p<0,05 düzeyinde anlamlılık

Tablo 9 incelendiğinde BFKE boyutlarından dışadönüklük boyutu ile üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimi arasında 0,542 düzeyinde pozitif yönlü bir ilişkinin var olduğu görülmektedir ($r=0,542$, $p<0,01$). Pearson korelasyon katsayısına bakıldığında girişimcilik eğilimi ile en yüksek ilişkiye sahip boyutun dışadönüklük boyutu olduğu tespit edilmiştir.

BFKE boyutlarından yumuşak başlılık boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında 0,105 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,105$, $p<0,05$).

Tablo 9'a bakıldığında BFKE'nin özdisiplin boyutu ile öğrencilerin girişimcilik eğilimi arasında 0,387 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişkinin var olduğu görülmektedir ($r=0,387$, $p<0,01$).

BFKE boyutlarından duygusal dengesizlik boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında -0,357 düzeyinde negatif yönlü bir ilişki vardır ($r=-0,357$, $p<0,01$). Duygusal dengesizlik kişilik özelliği baskın bireyler endişeli, depresif ve güvensiz olmakla birlikte tutarsız davranışlar sergilerler. Girişimcilik ise kararlı, kendine güvenen, stresle başa çıkabilen bir yapıda olmayı gerektirir. Bu nedenle aralarındaki ilişkinin negatif yönlü olması beklenir.

Tablo 9'a göre BFKE'nin deneyime açıklık boyutu ile öğrencilerin girişimcilik eğilimi arasında ise 0,411 düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı pozitif yönlü bir ilişki söz konusudur ($r=0,411$, $p<0,01$).

3.8.5. Değişkenler Arası Regresyon Analizine İlişkin Veriler

Regresyon analizi, bir bağımlı değişken ile bir bağımsız (basit regresyon) veya birden çok bağımsız değişken (çoklu regresyon) arasındaki ilişkilerin bir matematiksel eşitlik ile açıklanması yöntemidir (Küçüksille, 2014: 199). Çalışmanın bu kısmında kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimini ne ölçüde etkilediğini tespit etmek amacıyla yapılan regresyon analizi sonuçlarına yer verilecektir. Yapılan analiz sonucu elde edilen veriler aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 10**Değişkenler Arası Regresyon Analizi Sonuçları**

Bağımsız Değişkenler	B	Standart Hata	Beta	t	p
(Sabit)	2,295	0,238		9,643	0,000
Dışadönüklük	0,202	0,030	0,330	6,626	0,000
Yumuşak Başlılık	-0,064	0,038	-0,072	-1,690	0,092
Özdisiplin	0,202	0,036	0,251	5,679	0,000
Duygusal Dengesizlik	-0,116	0,032	-0,162	-3,665	0,000
Deneyime Açıklık	0,176	0,039	0,209	4,560	0,000
Bağımlı Değişken: Girişimcilik Eğilimi					
R=0,642 R2=0,412 F=49,885 p=0,000					

Tablo 10'a bakıldığında regresyon analizinde kurulan modelin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir ($F=49,885$; $p=0,000$). BFKE alt boyutlarından dışadönüklük, özdisiplin, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık boyutlarının girişimcilik eğilimi üzerinde anlamlı yordayıcı etkisi bulunurken; yumuşak başlılık boyutunun girişimcilik eğilimi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır ($p=0,092$, $p>0,05$).

Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkene olan etkisini gösteren regresyon katsayısı olan R değeri 0,642 bulunmuştur. BFKE alt boyutlarından dışadönüklük, özdisiplin, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık boyutlarının girişimcilik eğilimi üzerindeki değişimini açıklayan R2 değeri ise 0,412 olarak ölçülmüştür.

Tablo 10'da görüldüğü gibi modelin β katsayısı dışadönüklük boyutu için 0,330, özdisiplin boyutu için 0,251, duygusal dengesizlik boyutu için -0,162 ve deneyime açıklık boyutu için 0,209 olarak hesaplanmıştır. Boyutların β katsayıları değerlendirildiğinde dışadönüklük, özdisiplin ve deneyime açıklık boyutları girişimcilik

eğilimini pozitif yönde etkilerken; duygusal dengesizlik boyutunun girişimcilik eğilimini negatif yönde etkilediği görülmektedir.

3.8.6. Farklılık Analizleri

Araştırmanın bu kısmında farklılıkların tespitine yönelik gerçekleştirilen bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi (one-way ANOVA) bulgularına yer verilmiştir. T-testi, birbirinden bağımsız iki grubun bağımlı bir değişkene göre ortalamalarının karşılaştırılarak ortalamalar arasında farkın belirli bir güven düzeyinde (%95-%99) anlamlı (önemli) olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılan istatistiksel bir yöntemdir (Ural ve Kılıç, 2005: 172). Tek yönlü varyans analizi (one-way ANOVA) ise ikiden fazla bağımsız grubun ortalamalarının birbirinden farklı olup olmadığını ölçmek amacıyla kullanılan istatistiksel analiz tekniğidir (Sipahi, Yurtkoru ve Çinko, 2008: 124). Araştırma kapsamında gerçekleştirilen farklılık analizleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 11

Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılık Analizi (n=362)

	Cinsiyet	N	Ortalama	S. Sapma	t	p
Dışadönüklük	Erkek	210	3,46	0,739	-1,169	0,243
	Kadın	152	3,56	0,804		
Yumuşak Başlılık	Erkek	210	3,65	0,512	-5,592	0,000
	Kadın	152	3,95	0,508		
Özdisiplin	Erkek	210	3,47	0,558	-2,556	0,011
	Kadın	152	3,63	0,605		
Duygusal Dengesizlik	Erkek	210	3,00	0,642	-1,404	0,161
	Kadın	152	3,10	0,668		
Deneyime Açıklık	Erkek	210	3,67	0,529	-0,260	0,795
	Kadın	152	3,69	0,595		

Girişimcilik	Erkek	210	3,82	0,449	2,704	0,007
	Kadın	152	3,69	0,486		

Tablo 11 incelendiğinde 210 erkek katılımcının BFKE boyutlarından dışadönüklük boyutundaki ortalaması 3,46 iken, 152 kadın katılımcının ortalaması 3,56 olarak gerçekleşmiştir. Ortalamalar karşılaştırıldığında kadın katılımcıların dışadönüklük skorlarının erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Fakat yapılan analiz sonucu elde edilen verilere bakıldığında ise iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p=0,243$; $p>0,05$).

BFKE boyutlarından yumuşak başlılık boyutuna bakıldığında 210 erkek katılımcının ortalaması 3,65 ve 152 kadın katılımcının ortalaması 3,95'dir. Elde edilen p değerine göre bu iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=0,000$; $p<0,05$). Yani kadın katılımcıların erkek katılımcılara nazaran daha yumuşak başlı, daha uyumlu kişilik yapısına sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 11'e göre erkek katılımcıların BFKE boyutlarından özdisiplin boyutundaki ortalaması 3,47 iken, kadın katılımcıların ortalaması 3,63'tür. P değerine bakıldığında özdisiplin boyutu için bu iki grup arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0,011$; $p<0,05$). Buna göre kadın katılımcıların daha özdisiplinli, daha sorumluluk sahibi kişilik özelliği sergiledikleri söylenebilir.

BFKE boyutlarından duygusal dengesizlik boyutuna bakıldığında 210 erkek katılımcının ortalaması 3,00 ve 152 kadın katılımcının ortalaması 3,10 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan analiz sonucu elde edilen p değerine göre bu iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p=0,161$; $p>0,05$).

Tablo 11 incelendiğinde erkek katılımcıların BFKE boyutlarından deneyime açıklık boyutundaki ortalaması 3,67; kadın katılımcıların ortalaması ise 3,69'dur. Ortalamaların birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. P değerine bakıldığında da bu iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p=0,795$; $p>0,05$).

İki grubun girişimcilik eğilimlerine bakıldığında 210 erkek katılımcının ortalaması 3,82 iken, 152 kadın katılımcının ortalaması 3,69 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan analiz

sonucu elde edilen p değerine göre iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=0,007$; $p<0,05$). Erkek katılımcıların girişimcilik eğilimlerinin kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 12

Teknik ve Sosyal Bilimler Öğrenimine Yönelik Farklılık Analizi (n=362)

	Program	N	Ortalama	S.Sapma	t	p
Dışadönüklük	Teknik	180	3,35	0,775	3,719	0,000
	Sosyal	182	3,65	0,731		
Yumuşak Başlılık	Teknik	180	3,68	0,542	3,306	0,001
	Sosyal	182	3,87	0,505		
Özdisiplin	Teknik	180	3,40	0,574	4,491	0,000
	Sosyal	182	3,67	0,562		
Duygusal Dengesizlik	Teknik	180	3,03	0,622	0,343	0,732
	Sosyal	182	3,06	0,685		
Deneyime Açıklık	Teknik	180	3,71	0,542	-0,930	0,353
	Sosyal	182	3,65	0,572		
Girişimcilik	Teknik	180	3,71	0,486	1,944	0,053
	Sosyal	182	3,81	0,448		

Tablo 12'ye göre araştırmaya katılan 180 teknik bilimler öğrencisinin BFKE boyutlarından dışadönüklük boyutunda ortalaması 3,35; 182 sosyal bilimler öğrencisinin ortalaması 3,65'tir. Yapılan t testi sonucu elde edilen p değerine göre teknik bilimler eğitimi alan öğrenciler ile sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin dışadönüklük boyutu skorları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=0,000$; $p<0,05$). Yani sosyal bilimler öğrenimi gören öğrencilerin

dışadönüklük kişilik özellikleri teknik bilimler öğrenimi gören öğrencilerden daha yüksektir.

BFKE boyutlarından yumuşak başlılık boyutuna bakıldığında 180 teknik bilimler öğrencisinin ortalaması 3,68; 182 sosyal bilimler öğrencisinin ortalaması 3,87'dir. P değerine göre teknik bilimler eğitimi alan öğrenciler ile sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin yumuşak başlılık boyutu skorları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0,001$; $p<0,05$). Buna göre sosyal bilimler öğrenimi gören öğrencilerin yumuşak başlılık kişilik özelliklerinin teknik bilimler öğrenimi gören öğrencilerden daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 12 incelendiğinde araştırmaya katılan 180 teknik bilimler öğrencisinin BFKE boyutlarından özdisiplin boyutunda ortalaması 3,40; 182 sosyal bilimler öğrencisinin ortalaması 3,67 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan t testi sonucu elde edilen p değerine bakıldığında teknik bilimler eğitimi alan öğrenciler ile sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin özdisiplin boyutu skorları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=0,000$; $p<0,05$). Yani sosyal bilimler öğrenimi gören öğrencilerin, teknik bilimler öğrenimi gören öğrencilerden daha özdisiplinli ve sorumlu kişilik özelliklerine sahip olduğu söylenebilir.

BFKE boyutlarından duygusal dengesizlik boyutuna bakıldığında 180 teknik bilimler öğrencisinin ortalaması 3,03; 182 sosyal bilimler öğrencisinin ortalaması 3,06'dır. P değerine göre teknik bilimler eğitimi alan öğrenciler ile sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin duygusal dengesizlik boyutu skorları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p=0,732$; $p>0,05$). Buna göre sosyal bilimler öğrenimi gören öğrencilerin duygusal dengesizlik kişilik özelliklerinin teknik bilimler öğrenimi gören öğrencilerden daha düşük olduğu söylenemez.

Tablo 12'ye göre araştırmaya katılan 180 teknik bilimler öğrencisinin BFKE boyutlarından deneyime açıklık boyutunda ortalaması 3,71; 182 sosyal bilimler öğrencisinin ortalaması 3,65 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan t testi sonucu elde edilen p değerine bakıldığında teknik bilimler eğitimi alan öğrenciler ile sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin deneyime açıklık boyutu skorları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p=0,353$; $p>0,05$). Yani sosyal bilimler öğrenimi gören

öğrencilerin deneyime açıklık kişilik özelliklerinin teknik bilimler öğrenimi gören öğrencilerden daha yüksek olduğu söylenemez.

İki grubun girişimcilik eğilimlerine bakıldığında 180 teknik bilimler öğrencisinin ortalaması 3,71; 182 sosyal bilimler öğrencisinin ortalaması 3,81'dir. P değerine göre teknik bilimler eğitimi alan öğrenciler ile sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p=0,053$; $p>0,05$). Buna göre sosyal bilimler öğrenimi gören öğrencilerin girişimcilik eğilimleri teknik bilimler öğrenimi gören öğrencilerden daha yüksek değildir.

Tablo 13

Girişimcilik Eğitimi Alma Durumuna Göre Farklılık Analizi (n=362)

	G. Eğitimi	N	Ortalama	S.Sapma	t	p
Girişimcilik	Hayır	42	3,72	0,568	-0,620	0,536
	Evet	320	3,77	0,455		

Tablo 13'e bakıldığında girişimcilik eğitimi almayan 42 kişinin girişimcilik eğilimi ortalamasının 3,72 ve girişimcilik eğitimi alan 320 kişinin girişimcilik eğilimi ortalamasının 3,77 olduğu görülmektedir. Elde edilen p değerine göre katılımcıların girişimcilik eğitimi alma durumları ile girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p=0,536$; $p>0,05$).

Tablo 14

Babanın Mesleğine İlişkin Farklılık Analizi (n=362)

	Babanın Mesleği	N	Ortalama	S.Sapma	F	p
Girişimcilik	Çalışmıyor	56	3,76	0,401	1,009	0,389
	Kendine ait işyerinde	117	3,75	0,506		
	Kamu sektöründe	69	3,70	0,501		
	Özel sektörde	120	3,82	0,441		

Tablo 14 incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların babalarının mesleği ile girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p=0,389$; $p>0,05$). Buna göre katılımcıların babalarının mesleğinin onların girişimcilik eğilimi üzerinde herhangi bir fark yaratmadığı söylenebilir.

Tablo 15

Annenin Mesleğine İlişkin Farklılık Analizi (n=362)

	Annenin Mesleği	N	Ortalama	S.Sapma	F	p
Girişimcilik	Çalışmıyor	293	3,74	0,477	2,135	0,095
	Kendine ait işyerinde	9	3,92	0,401		
	Kamu sektöründe	24	3,96	0,327		
	Özel sektörde	36	3,80	0,474		

Tablo 15'e göre katılımcıların annelerinin mesleği ile girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p=0,095$; $p>0,05$). Buna göre katılımcıların annelerinin mesleğinin onların girişimcilik eğilimi üzerinde herhangi bir fark oluşturmadığı söylenebilir.

Tablo 16

Girişimcilik Faaliyetinde Bulunma Durumuna İlişkin Farklılık Analizi (n=362)

	Girişimcilik Faaliyeti	N	Ortalama	S.Sapma	t	p
Girişimcilik	Hayır	271	3,71	0,463	-4,053	0,000
	Evet	91	3,93	0,448		

Tablo 16'ya bakıldığında katılımcıların girişimcilik faaliyetinde bulunma durumları ile girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p=0,000$; $p<0,05$). Buna göre geçmişte herhangi bir girişimcilik faaliyetinde bulunan katılımcıların girişimcilik eğilimlerinin faaliyette bulunmayan katılımcılara göre yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 17

Hipotez Testlerinin Sonuçları

Hipotez Adı	Hipotez	Kabul	Red
H1a	Kişilik özelliklerinden dışadönüklük girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilemektedir.	X	
H1b	Kişilik özelliklerinden yumuşak başlılık girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilemektedir.		X
H1c	Kişilik özelliklerinden özdisiplin girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilemektedir.	X	
H1d	Kişilik özelliklerinden duygusal dengesizlik girişimcilik eğilimini negatif yönde etkilemektedir.	X	
H1e	Kişilik özelliklerinden deneyime açıklık girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilemektedir.	X	

Kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimine etkisinin incelendiği bu çalışma yapılan analizler sonucu H1a, H1c, H1d, H1e hipotezleri kabul edilmiş, H1b hipotezi reddedilmiştir.

SONUÇ

Bu çalışma, kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerine etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda Sakarya Üniversitesi'nin teknik bilimler eğitimi veren Mühendislik Fakültesi Makine Mühendisliği Bölümü, Endüstri Mühendisliği Bölümü ve Bilgisayar ve Bilişim Bilimleri Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü ile sosyal bilimler eğitimi veren İşletme Fakültesi İşletme Bölümü ve Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü son sınıf öğrencilerine yüz yüze anket yöntemi uygulanmıştır.

Araştırmanın son sınıf öğrencilerine uygulanmasının sebebi girişimcilik dersinin üniversite bünyesinde son eğitim-öğretim yılında okutuluyor olması ve son sınıf öğrencilerinin iş hayatına atılma noktasında birer potansiyel girişimci niteliğine sahip olmalarıdır.

Kişilik özelliklerinden dışadönüklük boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü bir ilişki söz konusudur. Dışadönük bireyler enerji dolu, aktif, cesur, başkalarıyla birlikte olmayı seven bireyler olarak tanımlanmaktadır. Girişimci bireyler ise yaptıkları işler doğrultusunda çalışanları, müşterileri ve varsa ortaklarıyla iyi ilişkiler geliştirmek zorundadır. Bu nedenle kişiliğin dışadönüklük boyutu ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin pozitif yönlü olması beklenir.

Bu çalışmada da yapılan analizler sonucu BFKE boyutlarından dışadönüklük ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiş ve bu boyutun girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Kişilik özelliklerinden yumuşak başlılık boyutunun girişimcilik eğilimi ile arasındaki ilişki literatürde iki şekilde ele alınmıştır. Girişimci bireyler bir yandan arkadaş canlısı, yardımsever, sabırlı kişiler olabilirken diğer yandan otoriter, sert, baskıcı kişiler olarak da nitelendirilebilmektedir ve bu nedenden dolayı yumuşak başlılık boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında net bir ilişkinin var olması beklenemeyebilir (Karaca, 2015: 165).

Bu çalışmada da yapılan korelasyon analizi sunucu kişilik özelliklerinden yumuşak başlılık boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki tespit edilmiş, fakat bu boyutun girişimcilik eğilimi üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisinin bulunmadığı ortaya çıkmıştır.

Kişilik özelliklerinden özdisiplin boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü bir ilişki söz konusudur. Özdisiplin skorları yüksek bireyler sorumluk sahibi, düzenli ve sistematik bir biçimde çalışan, başarılı kimselerdir. Girişimci bireyler de yaptıkları işlerin onlara yüklediği sorumlüğün farkında olarak hareket ederler ve başarıya odaklanmışlardır. Bu nedenle kişiliğin özdisiplin boyutu ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin pozitif yönlü olması beklenir.

Yapılan bu çalışmada da BFKE boyutlarından özdisiplin boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiş ve bu boyutun girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Literatüre göre kişilik özelliklerinden duygusal dengesizlik boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında negatif yönlü bir ilişki söz konusudur. Duygusal dengesizliği yüksek bireyler agresif bir yapıya sahiptir, ruh halleri çok çabuk değişir ve tutarsız davranışlar sergilerler. Girişimciler ise stres altında çalışabilen, belirsizliğe karşı tolerans gösterebilen ve yaptıkları işte kararlı kişilerdir. Bu nedenle kişiliğin duygusal dengesizlik boyutu ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin negatif yönlü olması beklenir.

Yapılan bu çalışmada da üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinden duygusal dengesizlik boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiş ve bu boyutun girişimcilik eğilimini negatif yönde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Literatüre göre kişilik özelliklerinden deneyime açıklık boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü bir ilişki söz konusudur. Deneyime açık bireyler, yeni bir şeyler denemekten korkmayan, gelişime açık, yaratıcı ve yenilikçi kimselerdir. Girişimci bireyler de çevresindeki fırsatları sezen, risk alarak yeni işlere girişen, yeni fikirler üreten, değişime açık kişilerdir. Bu nedenle kişiliğin deneyime açıklık boyutu ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin pozitif yönlü olması beklenir.

Yapılan bu çalışmada da kişiliğin deneyime açıklık boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiş ve boyutun girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilediği ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerinde herhangi bir etkisinin var olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılan analiz doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmaya katılan katılımcıların yüksek düzeyde girişimcilik eğilimine sahip olduğu tespit edilirken, bunun teknik bilimler öğrencileri ile sosyal bilimler öğrencileri arasında herhangi bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Kişilik özelliklerine bakıldığında sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin BFKE boyutlarından dışadönüklük, yumuşak başlılık ve özdisiplin boyutları skorlarının teknik bilimler eğitimi alan öğrencilerden daha yüksek olduğu ortaya çıkarken duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık boyutları için bu iki grup arasında herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

Girişimcilik eğiliminin cinsiyet değişkinine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Girişimcilik eğiliminin alınan girişimcilik eğitime göre farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bunun nedeni üniversitelerde verilen girişimcilik eğitiminin uzaktan eğitim şeklinde veriliyor olması olabilir.

Literatürde ifade edilen düşünceler göz önüne alındığında, girişimcilik eğiliminin eğitim dışında ailenin yapısı, sosyo-ekonomik durumu, ailede bir girişimcinin varlığı gibi unsurlardan da etkilendiği görülmektedir. Bu bilgiler ışığında ailenin mesleki durumunun girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Yapılan analizlere göre girişimcilik eğiliminin ailenin meslek durumuna göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Ayrıca katılımcıların geçmişte bir girişimcilik faaliyetinde bulunma durumlarına göre girişimcilik eğilimlerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucu girişimcilik faaliyetinde bulunma ile girişimcilik eğilimi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre herhangi bir girişim

faaliyetinde bulunmuş katılımcıların girişimcilik eğilimleri girişimcilik faaliyetinde bulunmamış katılımcılara göre daha yüksektir.

Araştırma kapsamında kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerine etkisine ilişkin elde edilen bulgulara dayanılarak şu öneriler ileri sürülebilir:

Üniversitelere Öneriler:

- Üniversitelerde o bölümden mezun olmuş genç girişimcilerle üç veya dördüncü sınıftan öğrencilerin bir araya geldiği etkinlikler düzenlenmelidir.
- Üniversite bünyesinde başarılı girişimciler ile öğrenciler sık sık bir araya getirilmelidir.
- Girişimciliğin bir kariyer olarak görülmesi sağlanmalıdır.
- Üniversite kapsamında verilen girişimcilik eğitiminin içeriği zenginleştirilmelidir.
- Üniversite bünyesinde öğrencilerin son sınıfta gördükleri girişimcilik eğitimi zorunlu olmakla birlikte, verilen eğitim uzaktan eğitim şeklindedir. Bu eğitimin örgün eğitim biçiminde verilmesi sağlanabilir.
- Üniversitelerde girişimcilik eğitimlerini veren öğretim üyelerinin girişimcilik hakkındaki yetkinlikleri değerlendirilmeli ve bu konuda gerçekten bilgi sahibi olan öğretim üyelerinin dersi vermesi sağlanmalıdır.
- Üniversitelerde girişimcilik eğitimlerinin yüksek lisans ya da doktoralı girişimciler tarafından verilmesi veya verilen girişimcilik eğitimlerinin bu özelliklere sahip kişiler tarafından desteklenmesi sağlanmalıdır.

Gelecekteki çalışmalara öneriler:

- Kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlayan bu çalışma, Sakarya Üniversitesi'nin teknik bilimler eğitimi veren Mühendislik Fakültesi Makine Mühendisliği Bölümü, Endüstri Mühendisliği Bölümü, Bilgisayar ve Bilişim Bilimleri Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümleri ile sosyal bilimler eğitimi veren İşletme Fakültesi İşletme Bölümü ve Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü öğrencileri ile sınırlıdır. Araştırma, farklı üniversitelerdeki farklı bölümlere uygulanabilir.

- Kişiliği belirleyen unsurlar arasında yer alan coğrafi faktörler açısından, araştırma farklı coğrafi bölgelerde yaşayan bireyler üzerinde uygulanabilir ve kişilik özellikleri açısından coğrafyalar arası farklılıklar belirlenebilir.
- Araştırmaya farklı üniversitelerde öğrenim gören bireyler dahil edilerek bireylerin girişimcilik eğilimleri ve üniversitelerde verilen girişimcilik eğitimleri açısından üniversiteler arası karşılaştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- ADLER, A. (1931). *Çocukta Yaşamsal Sorunlar*. İ. Kırmımlı (Çev.). İstanbul: Sayfa Yayınları.
- AKPINAR, S. (2009). *Girişimciliğin Temel Bilgileri*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- ALTUNIŞIK, R., R. COŞKUN ve E. YILDIRIM. (2017). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- AYTAÇ, S. (2000). *İnsanı Anlama Çabası (Psikolojiye Giriş)*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- BAŞAR, M. vd. (2016). *Girişimcilik Eğitim Metodolojisi Oluşturma: İlköğretim Öğretmenlerine Yönelik Bir Araştırma*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- BAŞARAN, R. ve M. SAĞBAŞ. (2017). Akademik Girişimcilik. E. Kaygın (Ed.). *Girişimcilik Temel Kavramlar, Girişimcilik Türleri, Girişimcilikte Güncel Konular* İçinde, İstanbul: Cinius Yayınları, 243-251.
- BAYSAL, A.C. ve E. TEKARSLAN. (2004). *Davranış Bilimleri*. Genişletilmiş 4. Baskı. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- CLONINGER, S. (2013). *Theories of Personality Understanding Persons*. New Jersey: Pearson.
- CÜCELOĞLU, D. (2005). *İnsan ve Davranışı Psikolojinin Temel Kavramları*. 14. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- ÇETİNKAYA BOZKURT, Ö. (2015). Girişimcilik İle İlgili Bazı Temel Kavramlar. M. Paksoy ve A. Özgöz (Ed.). *Girişimcilik* İçinde. İstanbul: Lisans Yayıncılık, 21-38.
- EFE, N.M. (2016). *Girişimcilikte Temel Prensipler*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- ERKAL, B. (2009). Kişilik Psikolojisi ve Kişilik Kuramları. E. Özkalp (Ed.). *Davranış Bilimlerine Giriş* İçinde. 10. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 247-267.
- EROĞLU, F. (1998). *Davranış Bilimleri*. 4. Baskı. İstanbul: Beta Yayınları.
- FREUD, S. (1933). Psikanaliz Üzerine. A.A. Öneş (Çev.). 18. Baskı. İstanbul: Say Yayınları.
- FROMM, E. (1996). *Özgürlükten Kaçış*. Ş. Yeğın (Çev.). 3. Baskı. İstanbul: Payel Yayınları.

- GERBER, Michael E. (1995). *Girişimcilik Tutkusu*. T. Keskin (Çev.). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- GÜNEY, S. (2015). *Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*. 4. Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Baskı. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- GÜNEY, Salih (2013). *Davranış Bilimleri*. Geliştirilmiş 7. Basım. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- GÜNEY, Salih (2015). *Davranış Bilimleri*. 9. Basım. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- GÜVEN, M. ve E. AVDER. (2016). *Girişimcilik*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- HAVINAL, V. (2009). *Management and Entrepreneurship*. New Delhi: New Age International.
- HERGENHAHN, B.R. ve M.H. OLSON. (2010). *An Introduction to Theories of Personality*, Pearson Education International. New Jersey.
- HISRICH, R.D. ve M.P. PETERS. (2002). *Entrepreneurship*. 5th Edition. McGraw-Hill Irwin.
- JUNG, C.G. (1962). İnsan Ruhuna Yöneliş. E. Büyükinal (Çev.). 9. Baskı. İstanbul: Say Yayınları.
- KAYA, A. (2007). *Bilişim ve İletişim Işığında Girişimcilik ve Kobi Yönetimi*. 2. Baskı. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- KAYGIN, E. (2017). Girişimci Olmayı Belirleyen Faktörler. E. Kaygın (Ed.). *Girişimcilik Temel Kavramlar, Girişimcilik Türleri, Girişimcilikte Güncel Konular* İçinde. İstanbul: Cinius Yayınları, 31-47.
- KAYIŞ, A. (2014). Güvenilirlik Analizi (Reliability Analysis). Ő. Kalaycı (Ed.). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* İçinde. 6. Baskı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım, 404-409.
- KOÇEL, T. (2010). *İşletme Yöneticiliği*. İstanbul: Beta Yayınları.
- KÖKNEL, Ö. (1983). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. 3.Baskı. İstanbul.
- KUMKALE, İ. (2017). Stratejik Girişimcilik ve Girişimcilikte Yeni Yönetim Yaklaşımları. E. Kaygın (Ed.). *Girişimcilik Temel Kavramlar, Girişimcilik Türleri, Girişimcilikte Güncel Konular* İçinde. İstanbul: Cinius Yayınları, 215-242.
- KURATKO, D.F. (2009). *Introduction to Entrepreneurship*. 9th Edition. South-Western: Cengage Learning.
- KÜÇÜK, O. (2005). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- KÜÇÜKSİLLE, E. (2014). Basit Doğrusal Regresyon. Ş. Kalaycı (Ed.). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* İçinde. 6. Baskı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım, 199-201.
- MARANGOZ, M. (2016). *Girişimcilikte Güncel Konular ve Uygulamalar*. İstanbul: Beta Yayınları.
- NİŞANCI, Z. N. (2015). Girişimcilik Üzerine Temel Kavramlar: Girişim/Girişimci/Girişimcilik. İ. Bakan (Ed.). *Girişimcilik ve Girişimcilikte Seçme Konular İçinde*. Ankara: Gazi Kitabevi, 1-22.
- ONAY, M. (2017). İç Girişimcilik. E. Kaygın (Ed.). *Girişimcilik Temel Kavramlar, Girişimcilik Türleri, Girişimcilikte Güncel Konular İçinde*. İstanbul: Cinius Yayınları, 93-119.
- ÖZDEVECİOĞLU, M. ve M. KARACA (2015). *Girişimcilik Girişimci Kişilik Kavram ve Uygulama*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- ÖZPINAR, İ. (2014). Anket Nasıl Yapılandırılır?. S.B. Demir (Çev. Ed.). *Eğitim Araştırmaları Nitel, Nicel ve Karma Yaklaşımlar İçinde*. Ankara: Eğiten Kitap, 161-192.
- PECUJLIJA, M. (2013). Person and Job Satisfaction (Again). E. F. Morris and M.A. Jackson (Ed.). In: *Psychology of Personality*, New York: Nova Science Publishers Inc., 81-96.
- PINAR, A.H. (2015). Girişimcilik Türleri. İ. Bakan (Ed.). *Girişimcilik ve Girişimcilikte Seçme Konular İçinde*. Ankara: Gazi Kitabevi, 49-89.
- SİPAHİ, B., Serra E. YURTKORU ve M. ÇİNKO. (2008). Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi. 2. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.
- SOYSAL, A. (2015). Girişimcilik Türleri. M. Paksoy ve A. Özgöz (Ed.). *Girişimcilik İçinde*. İstanbul: Lisans Yayıncılık, 55-109.
- SOYSAL, A. (2017). Sanal (Dijital) Girişimcilik. E. Kaygın (Ed.). *Girişimcilik Temel Kavramlar, Girişimcilik Türleri, Girişimcilikte Güncel Konular İçinde*. İstanbul: Cinius Yayınları, 203-214.
- SUNGUR, O. (2014). Korelasyon Analizi. Ş. Kalaycı (Ed.). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri İçinde*. 6. Baskı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım, 116-125.
- ŞEN, Z. (2015). Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi. M. Paksoy ve A. Özgöz (Ed.). *Girişimcilik İçinde*. İstanbul: Lisans Yayıncılık, 39-53.
- TOPSES, G. ve N. BULUT SERİN. (2012). *Psikolojik Danışma ve Kişilik Kuramları*. Ankara: Nobel Yayın.
- TUTAR, H. (2008). *Girişimcilik*. Sakarya.

- TUTAR, H. (2013). *Davranış Bilimleri Kavramlar ve Kuramlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- URAL, A. ve İ. KILIÇ. (2005). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi SPSS 12.0 For Windows*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- ÜLGEN AYDINLIK, A. (2016). *Girişimcilik*. İstanbul: Beta Yayınları.
- ZEL, U. (2001). *Kişilik ve Liderlik Evrensel Boyutlarıyla Yönetmel Açıdan Araştırmalar, Teoriler ve Yorumlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Sürekli Yayınlar

- AĞCA, V. ve M. KURT. (2007). İç Girişimcilik ve Temel Belirleyicileri: Kavramsal Bir Çerçeve. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Temmuz-Aralık, Sayı:29, 83-112.
- AKSEL, İ. ve Z. BAĞCI. (2016). Girişimcilik Eğilimi; Bir Kamu Üniversitesinin İİBF’inde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğrencilerinde Bir Araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 5.7, 2120-2133.
- ANTONCIC, B., T. BRATKOVIC KREGAR, G. SINGH, and A.F. DENOBLE. (2015). The Big Five Personality–Entrepreneurship Relationship: Evidence from Slovenia. *Journal of Small Business Management*. 53.3, 819–841.
- ASLAN, S. (2008). Kişilik, Huy ve Psikopatoloji. *RCHP (Reviews, Cases and Hypotheses in Psychiatry)*. 2.1-2, 1-18.
- AŞKIN, A., S. NEHİR ve S.Ö. VURAL. (2011). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 6.2, 55-72.
- AŞKIN, M. (2007). Kimlik ve Giydirilmiş Kimlikler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 10.2, 213-220.
- AYDIN, B. (1996). Benlik Kavramı ve Ben Şemaları. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. Sayı:8, 41-47.
- AYDIN, S. ve B. ER. (2015). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*. 1.2, 87-105.
- AYKAN, E. (2012). Girişimciliğin Değişen Yüzü: Ekogirişimcilik. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 17.3, 195-212.
- AYTAÇ, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı:15, 139-160.
- AYTAÇ, Ö. ve S. İLHAN. (2007). Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı:18, 101-120.
- BACANLI, H., T. İLHAN ve S. ASLAN. (2009). Beş Faktör Kuramına Dayalı Bir Kişilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (Sdkt). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. Bahar, 7.2, 261-279.
- BALABAN, Ö. ve Y. ÖZDEMİR. (2008). Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Sakarya Üniversitesi İİBF Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 3.2, 133-147.
- BALCI İNCE, F. (2011). Girişimciliğe Ekolojik Yaklaşım: Eko-Girişimcilik Teorik Çerçeve. *Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. s.187-206.

- BASIM, H.N., F. ÇETİN ve A. TABAK. (2009). Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Kişilerarası Çatışma Çözme Yaklaşımlarıyla İlişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*. Haziran, 24.63, 20-34.
- BOZKURT, Ö. (2006). Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 1.2, 93-111.
- BOZKURT, Ö. ve K. ERDURUR. (2013). Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi: Potansiyel Girişimciler Üzerinde Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 8.2, 57-78.
- BULGURCU GÜREL, E.B. (2012). İç Girişimcilik: Bir Literatür Taraması. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*. Haziran, Sayı:6, 56-75.
- CEVHER, E. ve H. YÜKSEL. (2014). Girişimcilik ve Girişimci İş Fikri Geliştirme: Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Alan Araştırması. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*. 3.6, 97-112.
- COSTA JR, P.T., R.R. MCCRAE and T.A. MARTIN. (2008). Incipient Adult Personality: The NEO-PI-3 in Middle-School-Aged Children. *British Journal of Developmental Psychology*. 26.1, 71-89.
- ÇETİN, F. ve A.K. VAROĞLU. (2009). Özellikler Bağlamında Girişimcinin Beş Faktör Kişilik Örüntüsü. *Savunma Bilimleri Dergisi*. 8.2, 51-66.
- ÇETİN, N.G. ve E. BECEREN. (2007). Lider Kişilik: Gandhi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Yıl:3, Sayı:5, 110-132.
- ÇETİNKAYA BOZKURT, Ö. ve A.M. ALPARSLAN. (2013). Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler ile Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 8.1, 7-28.
- ÇİTÇİ, U.S. ve P. MEMİŞ SAĞIR. (2017). Potansiyel Erkek Girişimcilerin Perspektifinden Kadın Girişimciliği. *Kadın/Woman 2000*. 18.1, 41-62.
- ÇİVİTÇİ, N. ve A. ARICIOĞLU. (2012). Beş Faktör Kuramına Dayalı Kişilik Özellikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Yıl:12, Sayı:23, 78-96.
- DEMİREL, E.T. ve M. TİKİCİ. (2004). Kültürün Girişimciliğe Etkileri. *Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*. 2.3, 49-58.
- DENİZ, A. ve A. ERCİŞ. (2010). Kişilik Özellikleri, Hedonik ve Rasyonel Fayda, Marka Duygusu ve Marka Bağlılığı Arasındaki İlişkilerin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 24.2, 141-165.
- DEVELİOĞLU, K. ve Ö.A. TEKİN. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Yabancılaşma Arasındaki İlişki: Beş Yıldızlı Otel Çalışanları Üzerine Bir

Uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 18.2, 15-30.

DOĞAN, T. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Öznel İyi Oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*. 14.1, 56-64.

DOĞANER, M. ve A.E. ALTUNOĞLU. (2010). Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*. 2.2, 103-110.

DURAK, İ. (2011). Girişimciliği Etkileyen Çevresel Faktörlerle İlgili Girişimcilerin Tutumları: Bir Alan Araştırması. *Yönetim Bilimleri Dergisi*. 9.2, 194-213.

DURAN, C., H. BÜBER ve G. EREN GÜMÜŞTEKİN. (2013). Girişimcilik Hislerine Eğitimin Katkısı: Kütahya Meslek Yüksek Okulu Makine Programı Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. K1ş, 8.2, 33-56.

DURUKAN, T. (2006). Dünden Bugüne Girişimcilik ve 21. Yüzyılda Girişimciliğın Önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 1.2, 25-37.

EFEÖĞLU, E. (2014). Çevreci Açıdan Girişim; Eko-Girişimcilik. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 23.1, 103-118.

EKŞİ, H., N. ERDEN, H.F. ERDOĞAN ve E. YILMAZ. (2013). Ergenlerin Kimlik Oluşumunun Facebook Üzerinden İncelenmesi: Nitel Araştırma Örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*. Aralık, 14.3, 295-313.

ERKOCANOĞLAN, E. ve H. ÖZGEN. (2009). Kurumsal Girişimcilik İle Örgüt Yapısı Arasındaki İlişki, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 18.1, 203-214.

FRANIC, S., D. BORSBOOM, C.V. DOLAN and D.I. BOOMSMA (2014). The Big Five Personality Traits: Psychological Entities or Statistical Constructs?. *Behavior Genetics*. 44.6, 591-604.

GÜMÜŞOĞLU, Ş. ve B. KARAÖZ. (2014). Tarihsel Süreçte Girişimcilik: Muğla Örneği. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*. 3.1, 97-116.

GÜNEY, S. ve A. ÇETİN. (2003). Kültürün Girişimciliğe Etkisi ve Türkiye'de Girişimcilik Kültürü. *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 21.1, 189-210.

HAM, R., P.N. JUNANKAR (Raja) and R. WELLS. (2009). Occupational Choice: Personality Matters. *IZA Discussion Papers*. No:4105.

HAZAR, Ç.M. (2006). Kişilik ve İletişim Tipleri. *Selçuk İletişim*. 4.2, 125-140.

- İŞCAN, Ö.F. ve E. KAYGIN. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 15.2, 443-462.
- KARADUMAN, S. (2010). Modernizmden Postmodernizme Kimliğin Yapısal Dönüşümü. *Journal of Yasar University*. 17.5, 2886-2899.
- KARASAKAL, N.K. ve B. AKSU. (2014). Meslek Yüksekokulu Teknik ve Sosyal Program Öğrencilerinin Sosyal Karşılaştırılması Sonucu Girişimcilik Eğilimlerini Ortaya Koymaya Yönelik Bir Alan Araştırması. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*. 6.2, 102-116.
- KARTAL, Ö. (2018). Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimi ile İlişkisi: Kastamonu Üniversitesi İİBF Örneği. *The International New Issues in Social Sciences*. 6.1, 39-53.
- KAYGIN, E. (2012). Sürdürülebilir Bir Rekabet Avantajı Sağlamanın Yolu: İç Girişimcilik Anlayışı. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*. 4.1, 93-103.
- KESKİN, S. (2014). Türkiye’de Kadın Girişimcilerin Durumu. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 9.1, 71-94.
- KESKİN, S. (2016). Yeşil Girişimcilik. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*. 7.12, 285-294.
- KETCHEN, D.J., R.D. IRELAND and C.C. SNOW. (2007). Strategic Entrepreneurship, Collaborative Innovation and Wealth Creation. *Strategic Entrepreneurship Journal*, December, 1.3-4, 371-385.
- KIRILMAZ KILIÇ, S. (2013). Sosyal Girişimcilerin Girişimcilik ve Dönüştürücü Liderlik Algılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 8.1, 103-128.
- KLOFSTEN, M. and D.J. EVANS. (2000). Comparing Academic Entrepreneurship in Europe – The Case of Sweden and Ireland. *Small Business Economics*. 14.4, 299-309.
- KOÇAK, O. (2009). Bilgi Teknolojilerini Kullanan Yeni Girişimcilik Modelinin İş Yaratma Etkisi. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*. Sayı:57, 381-405.
- KORKMAZ, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*. 14.2, 209-226.
- KOURILSKY, M.L. ve W.B. WALSTAD. (1998). Entrepreneurship and Female Youth: Knowledge, Attitude, Gender Differences, and Educational Practices. *Journal of Business Venturing*. 13.1, 77-88.
- KÖROĞLU, Ö. (2014). Meslek Seçimi ile Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi: Turizm Rehberliği Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 19.2, 137-157.

- KURATKO, D.F. and D.B. AUDRETSCH. (2009). Strategic Entrepreneurship: Exploring Different Perspectives of an Emerging Concept. *Entrepreneurship Theory and Practice*. January, 33.1, 1-17.
- LEE, Kaye K.W. (2006). Personality and Earnings. *The Levy Economics Institute's Working Paper*. No:443.
- LUCA, M.R. and A. ROBU. (2016). Personality Traits in Entrepreneurs and Self-Employed. *Bulletin of the Transilvania University of Brasov*. Series VII: Social Sciences, Special Issue, Vol:9(58), No:2, 91-98.
- LUCA, M.R. and A.M. SIMO. (2016). Entrepreneurial Traits and Work Satisfaction. *Bulletin of the Transilvania University of Brasov*. Series VII: Social Sciences, Special Issue, Vol:9(58) No:1, 173-180.
- MAYER, I., R. KORTMANN, I. WENZLER, A. WETTERS and J. SPAANS. (2014). Game-Based Entrepreneurship Education: Identifying Enterprising Personality, Motivation and Intentions Amongst Engineering Students. *Journal of Entrepreneurship Education*. 17.2, 217-245.
- MERDAN, E. (2013). Beş Faktör Kişilik Kuramı ile İş Değerleri İlişkisinin İncelenmesi: Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*. Ocak, Sayı:7, 140-159.
- ÖZDEMİR, L. (2015). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Sosyo-Demografik Özellikler Açısından Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 20.1, 41-65.
- ÖZDEMİR, Y. ve S. MAZGAL. (2012). Bir Kariyer Tercihi Olarak Girişimcilikte Dışsal Faktörlerin Etkisi: Sakarya Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 7.1, 87-102.
- ÖZDEVECİOĞLU, M. ve A. CİNGÖZ. (2009). Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimciler: Teorik Çerçeve. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Ocak-Haziran, Sayı:32, 81-95.
- SALİK, N. ve E. KAYGIN. (2016). Demografik Değişkenler Açısından Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Kafkas Üniversitesi Örneği. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 13.1, 145-162.
- SARITAŞ, A. ve G. DURAN. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 5.1, 147-165.
- SARITAŞ, M. (1997). Yönetimde Kişilik Faktörü. *Eğitim Yönetimi*. Güz, Yıl:3, Sayı:4, 527-548.
- SAYINER, B., E. SAVAŞAN, D. SÖZEN ve Ö. KÖKNEL (2007). Yükseköğretim Gençliğinin Benlik Algısının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: İstanbul

Ticaret Üniversitesi Örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Bahar 2007/2, Yıl:6, Sayı:11, 253-265.

- SOMER, O., M. KORKMAZ ve A. TATAR (2002). Beş Faktör Kişilik Envanteri'nin Geliştirilmesi-I: Ölçek ve Alt Ölçeklerin Oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*. 17.49, 21-33.
- SOYSAL, A. (2010). Türkiye’de Kadın Girişimciler: Engeller Ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 65.1, 83-114.
- TAĞRAF, H. ve M. HALİS. (2008). Üniversitelerdeki Girişimcilik Eğitiminin "Girişimsel Öz Yetkinlik" Algısı Üzerindeki Etkisi: Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. Aralık, 3.2, 91-111.
- TAYSI, K. ve S. CANBAZ. (2014). Önlisans Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Electronic Journal of Vocational Colleges*. Mayıs, 59-67.
- TOZKOPARAN, G. (2013). Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Çatışma Yönetim Tarzlarına Etkisi: Yöneticiler Üzerinde Bir Araştırma. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Güz, Yıl:9, 9.2, 189-231.
- TUTAR, F. ve H. YETİŞEN. (2009). Türkiye’de Kadının Ekonomik Kalkınmadaki Rolü. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*. 2.2, 116-131.
- ULAMA, S. (2016). Turizm Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Sakarya Üniversitesi Örneği. *International Conference On Eurasian Economies*. Session 5D: Turizm, 741-751.
- ULUTÜRK AKMAN, S. ve H. BEKTAŞ (2015). Üniversite Öğrencilerinin Girişimci Özelliklerinin İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 37.1, 217-232.
- VURAL, M. ve Ş. ÇAVUŞ. (2017). Elektronik Girişimcilik ve Kırgızistan’da Uygulanma Olanakları. *Akademik Bakış Dergisi*. Ocak - Şubat, Sayı:59, 50-64.
- YELBOĞA, A. (2006). Kişilik Özellikleri ve İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *“İş,Güç” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*. Haziran, 8.2, 196-211.
- YILMAZ, E. ve A.M. SÜN BÜL. (2009). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı:21, 195-203.
- YILMAZ, H. ve A.Ş. GÖRMÜŞ. (2012). Stratejik Girişimciliğin, Algılanan Örgütsel Destek ve Örgütsel Öğrenme Üzerine Etkilerinin Araştırılması: Tekstil Sektöründe Ampirik Bir Çalışma. *Journal of Yasar University*. 26.7, 4483 - 4504.

YÜKSEL, H., E. CEVHER ve M. YÜKSEL. (2015). Öğrencilerin Girişimci Kişilik Özellikleri ile Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 5.1, 143-156.

Diğer Yayınlar

- ABALI, N. (2015). İnsan Kaynakları Yönetiminde Psikoteknik Testler ve Bir Araştırma. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi SBE.
- ALAYBEYOĞLU KÜÇÜK, K. (2014). Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Davranışına Etkisi; Abant İzzet Baysal Üniversitesi Örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Türk Hava Kurumu Üniversitesi SBE.
- AYDOĞMUŞ, C. (2011). Kişilik Özellikleri ile İş Tatmini İlişkisi Üzerinde Psikolojik Güçlendirme ve Dönüşümcü Liderlik Algısının Etkileri. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi SBE.
- BÖRÜ, D. (2006). Girişimcilik Eğilimi Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Yayın No: 733.
- DOĞAN, N. (2013). Türkiye’de Girişimcilik Eğilimi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBE.
- ERDURUR, K. (2012). Turizm Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimine Etkisi: Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Düzce: Düzce Üniversitesi SBE.
- EROL, N. (1982). Ülkemizdeki Psikiyatrik Hastalarda Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanterinin Geçerlik Araştırması. II. Ulusal Psikoloji Kongresi. Ankara. (<http://www.turkpsikolojidergisi.com/PDF/TPD/14/06.pdf>).
- GÖKALİLER, F. (2014). Dijital Çağda E-Girişimcilik. Doktora Programı. Yaşar Üniversitesi SBE. (www.academia.edu).
- GÜMÜŞ, Ö.D. (2009). Kültür, Değerler, Kişilik ve Siyasal İdeoloji Arasındaki İlişkiler: Kültürler Arası Bir Karşılaştırma (Türkiye-ABD). *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi SBE.
- ISIR, T. (2006). Örgütlerde Personel Seçim Süreci: Bir Kamu Kuruluşundaki Yönetici Personelin Kişilik Özelliklerinin Tespit Edilerek Personel Seçim Sürecinin İyileştirilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi SBE.
- KARACA, M. (2015). Girişimciliği Belirleyen Kişilik Özellikleri. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi SBE.
- KARAKAŞ, F.A. (2012). İşletme ve Mühendislik Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğiliminin Karşılaştırılması: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi SBE.

- KAVŞUR, Z. (2015). Sağlık Yönetimi Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi SBE.
- KIŞLALI, İ. (2010). İş ve Kişilik Özelliklerinin Çalışan Girişimciliği Yönelimine Etkisinde Kontrol Mekanizmalarının Rolü. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE.
- KUVAN, H. (2007). Türk Girişimcilerinin Yaşam ve Çalışma Değerleri Malatyalı Girişimciler Üzerine Bir Araştırma. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi SBE.
- OKUTAN, E. (2010). Kişilik Özelliklerinin Tükenmişliğe Etkisi: Bir Örnek Olay İncelemesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi SBE.
- ÖZBAY, L. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Dumlupınar Üniversitesinde Bir Araştırma. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi SBE.
- ÖZMAN, C. (2013). Spor Yöneticiliği Bölümünde Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeyinin Değerlendirilmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- TATAR, S. (2013). İzlenim Yönetimi Davranışlarında Kişilik Özelliklerinin Rolü: Konaklama İşletmeleri Çalışanlarına Yönelik Bir Araştırma. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi SBE.
- TÜSİAD, (1987). Türkiye'de Girişimcilik ile İlgili Sorunlar ve Çözümler. Yayın No: TÜSİAD-T/87.10.103
- VURAL, S. (2006). Girişimci Kişilik Özellikleri ve Biga İlçesi Girişimcilik Profili Araştırması. *Dönem Projesi*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- YILDIZOĞLU, H. (2013). Okul Yöneticilerinin Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile Çatışma Yönetimi Stili Tercihleri Arasındaki İlişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi SBE.
- YURTSEVER, H. (2009). Kişilik Özelliklerinin Stres Düzeyine Etkisi ve Stresle Başa Çıkma Yolları: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi SBE.
- YÜZÜAK, E. (2010). Üniversitelerde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerini Etkileyen Faktörler: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İ.İ.B.F. Örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi SBE.

4857 Sayılı İş Kanunu

6102 Yeni Türk Ticaret Kanunu

İnternet Kaynakları

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2012). Örnekleme Yöntemleri. <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf> (E. Tarihi: 16.12.2018)

BÜYÜKYILDIRIM, Ü. (2015). Girişimcilerin Mesleklere Göre Dağılımı. <https://www.umityildirim.com/girisimcilerin-mesleklere-gore-dagilimi/> (E. Tarihi: 16.02.2018)

GÜNGÖR, K. (1998). İktisadın Tarihine Kısa Bir Bakış ve Merkantilizmden Günümüze İktisadi Düşünceler. <https://www.researchgate.net> (E. Tarihi: 17.03.2018).

JOHN, O. P. and S. SRIVASTAVA. (1999). The Big-Five Trait Taxonomy: History, Measurement, and Theoretical Perspectives. University of California at Berkeley. <http://pages.uoregon.edu/sanjay/pubs/bigfive.pdf> (E. Tarihi: 19.02.2018)

Türk Dil Kurumu (2018) - www.tdk.gov.tr

EKLER

Ek 1: Cattell'in 16PF Kişilik Özelliği

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ		DÜŞÜK SKOR			ORTA SKOR			YÜKSEK SKOR			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	İkna Edebilen										
2	Sözünü esirgemeyen										
3	Sosyal										
4	Empatik										
5	Veri ve bilgileri kullanan										
6	Soyut düşünen										
7	Geleneksel										
8	Yenilikçi										
9	Düzenli çalışan										
10	Rahat										
11	Duyularımı kontrol edebilen										
12	Optimist										
13	Aktif										
14	Rekabetçi										
15	Başarı hırsı olan										
16	Kararlı										

Ek 2: Kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerine etkisi konulu anket formu

Kişilik ve Girişimcilik Anketi

Demografik Özellikler

1. Okuduğunuz Bölüm

.....

2. Cinsiyetiniz Erkek Kadın

3. Yaşınız 21 22 23 24 25+

4. Kardeş sayınız (kendiniz hariç) Yok 1 2 3 4 5 ve yukarısı

5. Sizin yaş sıranız Yaşça en küçük Orta Yaşça en büyük Diğer

6. Medeni durumunuz Evli Bekar

7. Ailenizle birlikte yaşadığınız yer Köy Kasaba İlçe İl

8. Çalışma durumunuz Tam gün çalışıyor Yarım gün çalışıyor Çalışmıyor
 Diğer

9. Daha önce bir işte çalışmış iseniz bu işte çalışma süreniz

Çalışmadım 6 aydan az 6 ay-1 yıl 1-3 yıl 4-6 yıl 7 yıl ve daha fazla

10. Hayatınızda küçük de olsa bir girişimci faaliyette bulundunuz mu?

Hayır Evet (lütfen belirtiniz).....

11. Girişimcilik ile ilgili herhangi bir eğitim ya da ders aldınız mı?

Hayır Evet

12. Babanız çalışıyorsa aşağıdaki hangi sektörlerde çalışıyor?

Çalışmıyor Kendine ait işyerinde çalışıyor

Kamu sektöründe çalışıyor Özel sektörde çalışıyor

13. Anneniz çalışıyorsa aşağıdaki hangi sektörlerde çalışıyor?

Çalışmıyor Kendine ait işyerinde çalışıyor

Kamu sektöründe çalışıyor Özel sektörde çalışıyor

14. İleride kendi işinizi kurmayı istiyor musunuz?

İstemiyorum Az istiyorum Kararsızım İstiyorum Çok istiyorum

15. İleride kendi işinizi kurmaya karar verirseniz öncelikle hangi fon kaynağından yararlanmayı düşünürsünüz?

Kişisel birikimlerimi kullanırım Aile ve akrabalarımın başvururum

Ticari kredilerden yararlanırım Bir veya birkaç ortakla çalışırım

16. İleride kendi işinizi kurmak istemiyorsanız aşağıdaki sektörlerden hangisinde çalışmayı tercih edersiniz?

Özel sektörde herhangi bir işte Kamu sektöründe herhangi bir işte

Özel sektörde prestijli bir işte Kamu sektöründe prestijli bir işte

17. Bir girişimci olsaydınız kimi rol model alırdınız? (örnek alırdınız)

.....

18. Yakın çevrenizde (anne, baba, kardeş, amca, dayı, hala, teyze) girişimci olan varmı?

Hayır Evet (lütfen belirtiniz)

19. Bu kişiyi örnek/rol model alır mıydınız?

Hayır Evet

20. Girişimci olmak sizin için ne anlam ifade ediyor?

.....

21. Girişimci olmak/kendi işimi kurmak isterim çünkü.....

22. Girişimci olmak/kendi işimi kurmak istemem çünkü.....

Beş Faktör Kişilik Anketi

Aşağıda, bireylerin kendilerini ve kişilik özelliklerini anlatmak için kullandıkları bazı ifadeler bulunmaktadır. Her bir ifadeyi okuyarak size uygun olanı işaretleyiniz.

	Hiç katılmıyorum	Çok az katılıyorum	Biraz katılıyorum	Oldukça katılıyorum	Çok fazla katılıyorum
1. Konuşkan biriyim	1	2	3	4	5
2. Başkalarının hatasını bulmaya yatkınım	1	2	3	4	5
3. Bir işi tam yaparım	1	2	3	4	5
4. Karamsar, hüzünlü biriyim	1	2	3	4	5
5. Orijinal biriyim, yeni fikirler üretirim	1	2	3	4	5
6. İçine kapanık biriyim	1	2	3	4	5
7. Yardımseverim	1	2	3	4	5
8. Bazen dikkatsiz davranabiliyorum	1	2	3	4	5
9. Rahatım, strese girmem	1	2	3	4	5
10. Pek çok şeyi merak ederim	1	2	3	4	5
11. Enerji doluyum	1	2	3	4	5
12. Başkaları ile ağız dalaşı (sözlü kavga) başlatırım	1	2	3	4	5
13. Bir görevin (çalışma, ödev, iş) verilmesi için güvenilir biriyim	1	2	3	4	5
14. Gergin olabilirim	1	2	3	4	5
15. Zeki, derin düşünebilen biriyim	1	2	3	4	5
16. Diğer insanları heveslendiririm	1	2	3	4	5
17. Bağışlayıcıyım	1	2	3	4	5
18. Dağınık biriyim, çok derli toplu biri değilim	1	2	3	4	5
19. Endişeli biriyim	1	2	3	4	5
20. Hayal gücüm kuvvetlidir	1	2	3	4	5
21. Sessizim	1	2	3	4	5
22. Başka insanların güvendiği biriyim	1	2	3	4	5

23. Tembel olmaya eğilimliyim	1	2	3	4	5
24. Duygusal olarak dengeliyim, kolay kolay mutsuz olmam	1	2	3	4	5
25. Yaratıcıyım	1	2	3	4	5
26. Çekingen değilim, girişkenim	1	2	3	4	5
27. Başka insanlara karşı soğuk ve ilgisizim	1	2	3	4	5
28. Bir işi bitirmeden yarım bırakmam	1	2	3	4	5
29. Duygu durumum değişkendir	1	2	3	4	5
30. Sanatsal ve estetik şeyler benim için önemlidir	1	2	3	4	5
31. Bazen utangaç ve çekingenim	1	2	3	4	5
32. Herkese karşı düşünceli ve saygılıyım	1	2	3	4	5
33. Yaptığım şeyleri etkin, hakkımı vererek, iyi yaparım	1	2	3	4	5
34. Gergin durumlarda, ortamlarda sakin kalabilirim	1	2	3	4	5
35. Rutin, tek düze şeyleri yapmayı tercih ederim	1	2	3	4	5
36. Dışa dönük sosyal biriyim	1	2	3	4	5
37. Bazen diğer insanlara kaba davranırım	1	2	3	4	5
38. Plan yapar ve bu planları uygularım	1	2	3	4	5
39. Çabuk heyecanlanırım	1	2	3	4	5
40. Fikirlerle oynamayı, benim için ne anlama geldikleri üzerinde düşünmeyi severim	1	2	3	4	5
41. Sanata karşı pek ilgili değilim	1	2	3	4	5
42. Başkaları ile yardımlaşmayı severim	1	2	3	4	5
43. Dikkatim çabuk dağılır	1	2	3	4	5
44. Sanat, müzik ve edebiyatla ilgiliyimdir	1	2	3	4	5

Girişimcilik Anketi

Aşağıda girişimcilik zelliklerinizle ilgili olarak yer alan ifadelere ne lde katıldığınızı lütfen belirtiniz.

	HİÇBİR ZAMAN	NADİREN	BAZEN	SIK SIK	ÇOK SIK
1. İşimde geçmiş performansımdan daha iyi olabilmek için daha çok çaba harcamaya çalışırım.					
2. Grevimin son derece zor olduğu zamanlarda elimden gelenin en iyisini yaparım.					
3. İsteddiğim Şeyi elde ettiğim zaman bunun sebebinin genellikle kendi yeteneklerim olduğunu düşünürüm.					
4. İşlerimde kendi kararlarım etkilidir.					
5. İleride kendi işimi kurabilirim.					
6. İleride işimden zorunlu olarak ayrılısam işle ilgili kendime seçenekler oluşturabilirim.					
7. Zor durumda seçenekler oluşturabilirim.					
8. Farklı insanlarla dostluk kurabilirim.					
9. Denemediklerimi denemekten çekinmem.					
10. Kendimde farklı işler yapabilecek enerjiyi hissederim.					
11. Arkadaşlarıma değişik iş projelerinden söz ederim.					
12. Yeteneklerimi uygulayabilecek alanlar oluştururum.					
13. Arkadaşlarımdan gelen bazı projelere katılmaktan çekinmem.					
14. Hayatımı dış etkenlere bırakmam.					

15. Kararlarım ile hayatımı şekillendirebileceğimi düşünüyorum.					
16. Risk almaktan çekinmem.					
17. Geleceği görerek ona dönük hazırlıklar yapabilirim.					
18. Yeni bir şeyleri denememe imkan veren projeler üzerinde çalışmayı severim.					
19. Eski fikirlere ve uygulamalara meydan okumayı ve daha iyilerini araştırmayı severim.					
20. Yeni bir perspektiften bakmama imkan sağlayan proje ve işlerle uğraşırım.					
21. Geçmişte başkaları tarafından kullanılmamış yeni yöntemlerle çalışmayı denerim.					
22. Yeterli çabayla her türlü sorunu ortadan kaldırabiliriz.					
23. Yaptığım planları yürütebileceğimden çoğunlukla eminimdir.					
24. Yeni bir durum ve uygulamaya adapte olmakta sorun yaşamam.					
25. Üzerinde çalıştığım bir konuda hata yapmaktan çekinmem.					
26. Her işin bir riski vardır. İşimde her türlü riski göze alabilirim.					
27. Başarıyı sağlayacak uygun yöntem ve tekniklerin arayışı içerisindeyim.					
28. Karşıma çıkan fırsatları değerlendirebilirim.					
29. Elimdeki kaynakları bir araya getirerek verimliliğe dönüştürebilirim.					
30. İşimde ve çalışmamda ortaya çıkan değişimlere açığım.					
31. İşimi severek ve azimle yapacağıma inanıyorum.					
32. İşimde yaratıcılık yönümü kullanacağımı					

düşünüyorum.					
33. İşimi gerçekleştirirken, herhangi bir ekip ya da kişiyle çalışırken uyum sağlayabileceğime inanıyorum.					
34. Bir işte ya da uygulamada liderliği ele almaktan çekinmem.					
35. İş konusunda gelecekle ilgili etkili kararlar alabileceğime inanıyorum.					
36. Farklı işlere yönelik motivasyonum ve eğilimlerim güçlüdür.					

ÖZGEÇMİŞ

Zeynep SÖZCAN, 14 Nisan 1993 tarihinde Ankara'nın Altındağ ilçesinde doğdu. Lisans eğitimini 2015 yılında Sakarya Üniversitesi'nin İnsan Kaynakları Yönetimi Bölümü'nde derece ile tamamladı. Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü İnsan Kaynakları Yönetimi Anabilim Dalı'nda 2015 yılında başladığı yüksek lisans eğitimine halen devam etmektedir.